

Nr 4 • 1998 • årgång 22 • 40 kr

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

Sri Lanka: Krig och cricket
Indien: Ekonomipris till
fattigdomens filosof
Blodet flödar i Bollywood

Ouppnåelig dröm att resa utomlands

Sedan den 1 juli i år kostar det 240 kronor att få ett sex månader långt turistvisum till Indien. Tidigare var visa gratis för svenskar. Avgiften är en motreaktion på att Sverige beslutat ta betalt (1.200 rupier) för att utfärda turistvisa åt indier. 240 svenska kronor motsvarar nästan exakt 1.200 rupier. Sverige har skrivit under Schengenavtalet som bland annat innebär att Schengen-länderna skall ha gemensamma visumregler. Men visumavgiften är inte det största problemet för indier som vill resa utomlands. Utan kontakter måste de betala mutor för att få ett personbevis utskrivet, och det krävs för att få pass utfärdat. Standardpriset för ett pass ligger på ungefär 30 dollar vad jag senast hörde.

Men problemen är inte slut där. Eftersom den indiska rupien inte är konvertibel och inte får föras ut ur landet behöver en resenär hårdvaluta. Enligt indiska ambassaden i Stockholm får en indier med turistvisum föra ur 2.000 dollar per år, ungefär 16.000 kronor. Vill de ta med sig mera pengar tvingas de köpa hårdvaluta på den svarta marknaden och smuggla ut pengarna. Har man lyckats spara ihop till en flygbiljett, som även för den indiska medelklassen förblir en ouppnåelig dröm, lyckats få ett pass och köpt hårdvaluta på den svarta marknaden är, likväl som för den svenske turist, 1.200 rupier en struntsumma. En grundskollärare i Mumbai tjänar ungefär 4.000 rupier i månaden och ute på landsbygden kanske 1.000.

Bakom detta nummer av Sydasiens står en ny Stockholmsredaktion bestående av författaren och kulturjournalisten **Zac O'Yeah**, välkänd för SYDASIENS läsare, journalisten **Johan Mikaelsson**, med Sri Lanka som specialintresse, samt undertecknad som i maj kom tillbaka till Sverige efter att ha bott och arbetat sju månader i Indien som frilansjournalist. Vi har ställt samman ett i våra ögon läsvärt material, med en presentation av ekonomipristagaren **Amartya Sen**, reportage från inbördeskriget – och cricketens – Sri Lanka, gangstervälde i Mumbai, skeletthandel och mycket, mycket mera. Håll till godo!

Pär Jansson

INNEHÅLL I NR 4/98:

AMARTYA SEN:

Välförtjänt pris åt välfärdsekonom	3
Sen sjätte indiske Nobelpristagaren	5
Mästerverk på film om svälten 1943	6
Välfärdindex resultat av forskning.....	6
Jubel i Indien över Sens pris	7
Sverige lät afghanske TV-chefen mördas ..	8
Talibaner skyldiga till massakrer i norr	8
SRI LANKA:	
Ruinstad möter besökare till Jaffna	10
Nyhetsnotiser från Sri Lanka	13
Iqbal Athas om militärutgifterna	14
Krigskorren Athas trotsar mordhoten ..	15
Kriget kan få sitt avgörande i London ..	16
Hemska bilder på utsmugglade filmer..	18
Sri Lanka på Internet	16

MUMBAI:

Mumbai maffians våld	19
Busarna på Bollywoods bakgård	22
Bostäder värda att döda för	24
Ajit Roy om BJP:s valnederlag	26
Talat Hussain om Sharifs flirt med sharialagstiftningen	28
INDISK SPORT:	
Cricketporten enar Sri Lanka	29
Renässans för indisk polo	30
Mujibs mördare dömdes efter 23 år	31
Indiska gudar: Buddha	32
Prinsen av Arcot en fredsfurste	34
Muslim League nu regionalt parti.....	35
Recensioner	36
Notiser	38
Skeletthandel i Delhi	40

Omslagsbilden från Sri Lanka av Olle Melkerhed

SYDASIEN, BOX 1142, 221 05 LUND

Besöksadress: Råbygatan 5 B, 223 61 Lund (Eklund)
 Telefon och fax: 046-13 35 68
 E-mail: info@sydasien.m.se
 Internet: http://www.sydasien.m.se
 Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN
 Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
 Tidskriftsredaktör: Lars Eklund
 Redaktion för detta nummer: Pär Jansson, Zac O'Yeah och Johan Mikaelsson (Stockholm), + Lars Eklund och Katarina Sandström Blyme (redigering).
 Tryck: Luleå Grafiska 1998
 Prenumerantregister: Resurs AB, Uppsala, 018-12 77 81.
 ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 160 kr.

Prenumeration för institutioner och bibliotek 200 kr. Övriga Norden (B-post) 240 kr, övriga Europa (B-post) 275 kr, utom-Europa (A-post) 310 kr. Lösnummerpris: 40 kr
 Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.
 Nästa nummer utkommer i mars.
 Manusstopp: 10 februari 1998
 Kontaktperson för lokal redaktionskommitté: Stockholm: Zac O'Yeah, Styrmansgatan 51, 114 60 Stockholm, 08-660 12 16.
 Göteborg: Thomas Bibin, Andalen 102, 423 38 Torslanda, 031-92 02 61
 Skåne: Staffan Lindberg, Möllevängsvägen 27, 222 40 Lund, 046-211 34 08
 Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien. Föreningen stöder de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens såväl som i Sverige.

SYDASIEN HITTAR...

...ett indiskt nyhetsbrev på svenska, som man kan få hem gratis via sin e-post, från resebyrån Empatum. Det är redaktören **David Ståhl** som sammanställer uppdaterad information om Indien och även tipsar om diverse indiska kulturarrangemang i Stockholmsområdet. I brevet kan man snappa upp praktiska upplysningar om rupiekursen och visumavgifter, och sådant där. Skicka din e-postadress till empatum@algonet.se. (Alternativt kan du få nyhetsbrevet per fax, och då är faxnumret 08-14 10 88.)

...indiska sökmotorer på

Internet som smidigt ger information om Indien, utan att längre som på Altavista och Yahoo behöva ange exempelvis "indian+classical+music". För de här nya sökmotorerna sysslar enbart med Indien. Prova Jadoo (<http://www.jadoo.com>) eller Khoj (<http://www.khoj.com>), och du finner med andra ord att allt är curry.

...min nystartade webb-sida dit SYDASIENS läsare är hjärtligt välkomna. Adressen är <http://i.am/a.tourist>, en privat "surfingcentral" där det finns länkar till Jadoo, Khoj och mycket annat smått och gott – plus givetvis resehandböcker och artiklar.

Zac O'Yeah

...de stora engelskspråkiga veckomagasins webb-sidor, där en del av tidningens material läggs ut på Internet: Titta exempelvis på India Today (www.india-today.com), Outlook (www.outlookindia.com), Frontline (www.the-hindu.com/fline) och The Week (www.the-week.com).

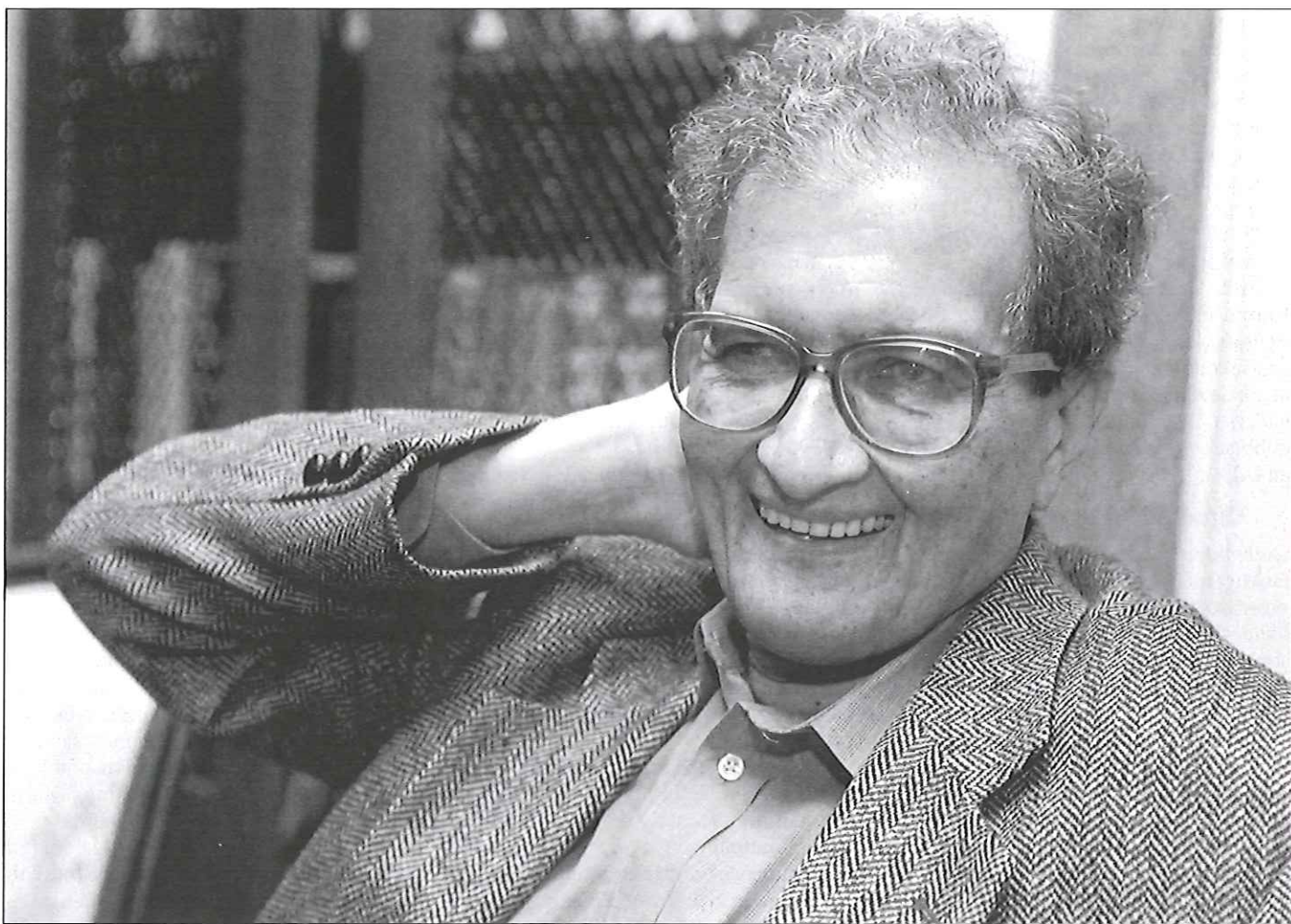
Eftersom många indier bor utomlands finns det också många bra Internettidningar som helt inriktar sig på indier bosatta utomlands. Det finns minst ett tiotal. Bland de bättre är Rediff On the Net (www.rediff.com), som har egna journalister och krönikörer samt genomarbetade reportage. En annan bra Internettidning är Pugmarks (www.pugmarks.com).

Sedan finns naturligtvis på Internet alla de stora engelskspråkiga dagstidningarna i Indien, exempelvis Times of India (www.timesofindia.com) The Hindu (www.webpage.com/hindu/index.html) och The Asian Age (www.asianage.com).

Pär Jansson

Den indiske nationalekonomen och filosofen Amartya Sen har i mer än 10 år varit aktuell i förhandsspekulationerna kring svenska Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap, som sedan 1968 delats ut "till Alfred Nobels minne" i samband med de traditionella Nobelprisen. Ändå är valet av Sen på sätt och vis överraskande när han nu verkligen får det. Överraskande därför att hans vänsterposition på den politiska skalan och hans skarpt formulerade kritik av ekonomiämnets huvudfåra med dess entydigt li-

berala utgångspunkter, av många betraktats som alltför komprometterande inför Kungliga Vetenskapsakademien och dess rådgivare. Staffan Granér, doktorand och lärare vid ekonomisk-historiska institutionen vid Göteborgs universitet, och en varm beundrare av Amartya Sens forskning, ger här en personlig tolkning av vad Sens gärning och samhällsfilosofi står för. Han frågar sig också i vilken utsträckning dessa kan kopplas till Sens indiska och bengaliska erfarenheter.

Valet av Amartya Sen som årets mottagare av svenska Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne bröt de senaste årens kedja av nyliberala ekonomer. För Sen är demokrati och jämlikhet viktiga inslag för ekonomisk utveckling. FOTO: PRESSENS BILD

"Satsning på välfärd och jämlikhet förhindrar hungerkatastrofer"

Välförtjänt pris till ekonomen som valt att gå mot strömmen

Det lär ha varit den bengaliske nationalpoeten, konstnären, reformatorn och pedagogen **Rabindranath Tagore**, 1913 års nobelpristagare i litteratur, som 1933 välsignade den nyfödde gossen **Sen** och gav honom namnet **Amartya** ("den upp-

lyste"). Indiens, och Bengalens, senaste nobelpristagare skulle alltså vara döpt av dess första...

I Shantiniketan utanför Bolpur i nuvarande indiska delstaten Västbengalen hade Tagore utvecklat en experimentskola och

ett universitet som skulle förmedla praktiska färdigheter, vetenskap och kultur i en slags pedagogisk symbios. Under skolans glansdagar på 1940- och 50-talen skickade många familjer ur den politiska och intellektuella eliten sina barn dit. I Shantinike-

tan var Sens morfar sanskritlärare och dessutom nära medarbetare till Tagore i skolans pedagogiska utveckling. Här föddes Amartya Sen och det var i denna omvittnat harmoniska miljö (namnet Shantiniketan skulle kunna översättas med "fridens boning") som han kom att växa upp och få sin första utbildning

Under perioder vistades Sen emellertid också i Dhaka (nu huvudstad i Bangladesh). Där kom han som nioåring, från medelklasshjemmets skyddade position, att bevittna yttringar av hungerkatastrofen 1943; då flera miljoner bengaler beräknas ha svultit ihjäl.

Efter den japanska ockupationen av Burma hade risimporten därifrån till det Brittiska Indien strypts, samtidigt som krigsekonomin drev upp livsmedelspriserna på de indiska och internationella marknaderna. Det innebar att rispriserna mångdubblades samtidigt som lönerna stod nästan stilla.

Omskakande upplevelse

Goda tider således för dem som ägde tillräckligt med jord för att producera ett överskott att sälja på marknaden, men katastrof för de lönarbetare i lantbruk och industri som levde på fattigdomsmarginalen och använde merparten av sin inkomst till livsmedel.

Sen har i intervjuer framhållit de omskakande minnena från den tiden som avgörande för sin egen framtida utveckling. Faktum är att flertalet av Sens många olika forskningsbidrag och teoriuppslag inom ekonomi, samhällsvetenskap och filosofi skulle kunna användas för att på olika sätt beskriva, förklara och analysera vad det var som hände i Bengalen under de här åren.

Teatergrupp i Shantiniketan på 1930-talet. Det var i den intellektuella miljön kring Rabindranath Tagore som Amartya Sen växte upp.

Efter grundutbildningen i Shantiniketan tog Sen en universitetsexamen i Calcutta 1953. Därifrån gick han vidare till det prestigefyllda Trinity College i Cambridge – vid den här tiden en tummelplats för kritiker av den ekonomiska teorins liberala huvudfåra. Där fanns bl a den marxistiska ekonomen Maurice Dobb och den vänsterradikala ny-keynesianen Joan Robinson, två lärare som lär ha haft ett stort inflytande över den unge Sens karriär och intellektuella utveckling.

Under två år i Cambridge tog Sen ännu en examen och tilldelades tre olika priser för excellenta studieresultat. 23 år gammal återvände han till Calcutta och arbetade något år som universitetslärare vid Jadavpur-universitetet. Redan 1957 var han dock tillbaka i Cambridge som forskare och lärare. Han disputerade där på en avhandling om valet av adekvat teknik i utvecklingsplanering 1959 (som resulterade i boken *Choice of Techniques*).

1963 flyttade Sen åter till Indien, nu som professor vid Delhi School of Economics där han blev kvar till 1971. Därefter har han upprätthållit ett antal olika professurer i ekonomi och politisk ekonomi vid Oxford och London School of Economics. 1988 fick han så sin specialdesignade dubbelprofessur i ekonomi och filosofi vid Har-

varduniversitetet, i Boston, USA, som han upprätthållit fram tills i år, då han återvände till Cambridge

som *Master* (prestigefyllt styresmannapost) för Trinity College. Det var 1970 som Sen fick sitt stora genombrott som välfärdsteoretiker med boken *Collective Choice and Social Welfare*. En bok som än i dag kan sägas formulera dagordningen för den teoretiskt och filosofiskt avancerade *social choice*-skolan inom välfärdsteori. Från och med denna bok framträder Sen som den dominerande tänkaren inom skolan.

Fördelningsfrågan

Här finns knappast utrymme för någon fullödig redovisning av dessa teorier. Mycket kortfattat kan man säga att den liberala välfärdsekonomin under 1900-talet hade utvecklats till någonting tämligen meningslöst i takt med nationalekonomins utveckling mot en förrent objektiv vetenskap befriad från "ovetenskapliga värdeomdömen". Ekonomerna kunde uttala sig om hur man skulle hushålla med samhällets knappa resurser på effektivast möjliga sätt så att de gav optimal utdelning i form av varor och tjänster att konsumera.

Men de hade ingenting att säga om hur denna konsumtion borde fördelas. Inte heller kunde man säga någonting om avvägningar mellan behov av trygghet, ren miljö och konsumtion, eller om valet mellan att

Ett subjektivt urval skrifter av Amartya Sen:

- *Choice Welfare and Measurement*, Oxford, Blackwell 1983
- *The Concept of Development* i Handbook of development Economics, Amsterdam, North-Holland 1988
- *Etik och Ekonomi*, SNS, Stockholm 1995 (On Ethics and Economics, Oxford, Blackwell 1987)

- *Gender and Cooperative Conflicts*, i Persistent Inequalities. Women and World Development (red Irene Tinker) Oxford, Oxford University Press 1990.
- *Hunger and Public Action* (med Jean Dreze), Oxford, Clarendon Press 1989
- *India: Economic Development and Social Opportunity* (med Jean Dreze) Oxford, Clarendon Press 1997
- *Kampen om maten*, i Häften

- för kritiska studier, nr 1/85
- *Kollektiva beslut och social välfärd*, Stockholm, Thales 1988, (Collective Choice and social Welfare, San Francisco, Holden-Day 1970)
- *Marknadens moraliska status*, i Idéer om Rättvisa, Stockholm, Tidens förlag 1993
- *On Economic Inequality*, Oxford, Clarendon Press 1973
- *The Political Economy of Hunger*, del 1–3 (red med

- Jean Dreze), Oxford, Clarendon Press 1990-91
- *The Quality of Life* (red med Martha Nussbaum), Oxford, Clarendon Press 1993
- *Poverty and Famines: An Essay on Entitlement and Deprivation*, Oxford, Clarendon Press 1981
- *Rättigheter och förmågor*, i Idéer om Rättvisa, Stockholm, Tidens förlag 1993

Staffan Granér

Amartya Sen sjätte indier som tilldelats Nobelpris

1913 fick författaren **Rabindranath Tagore** litteraturpriset för sin poesi.

1930 belönades fysikern **Venkata Chandrasekhara Raman** för sin upptäckt hur ljus sprids i ett genomskinligt medium.

1968 tilldelades **Hargobind Khorana** kemipriset för sin tydning av den genetiska koden.

1979 fick **Moder Teresa**, född i Albanien men sedan 1948 indisk medborgare, Nobels fredspris.

1983 tilldelades **Subramanian Chandrasekhar**, släkt med 1930 års pristagare Raman, fysikpriset för vad som är känt som "Chandrasekhars massa", den största möjliga massa en vit dvärgstjärna kan ha.

Alternativa Nobelpris till Sydasiens

□ En lång rad indiska, bangladeshiska och lankesiska organisationer har dessutom genom åren förärrats The Right Livelihood Award, ofta kallad Alternativa Nobelpriset.

1982: Participatory Institute for Development Alternative (PI-DA), Sri Lanka, för grundandet av en gräsrotsrörelse som arbetar för en självständig utveckling.

1984: SEWA, Self Employed Women's Association, Indien,

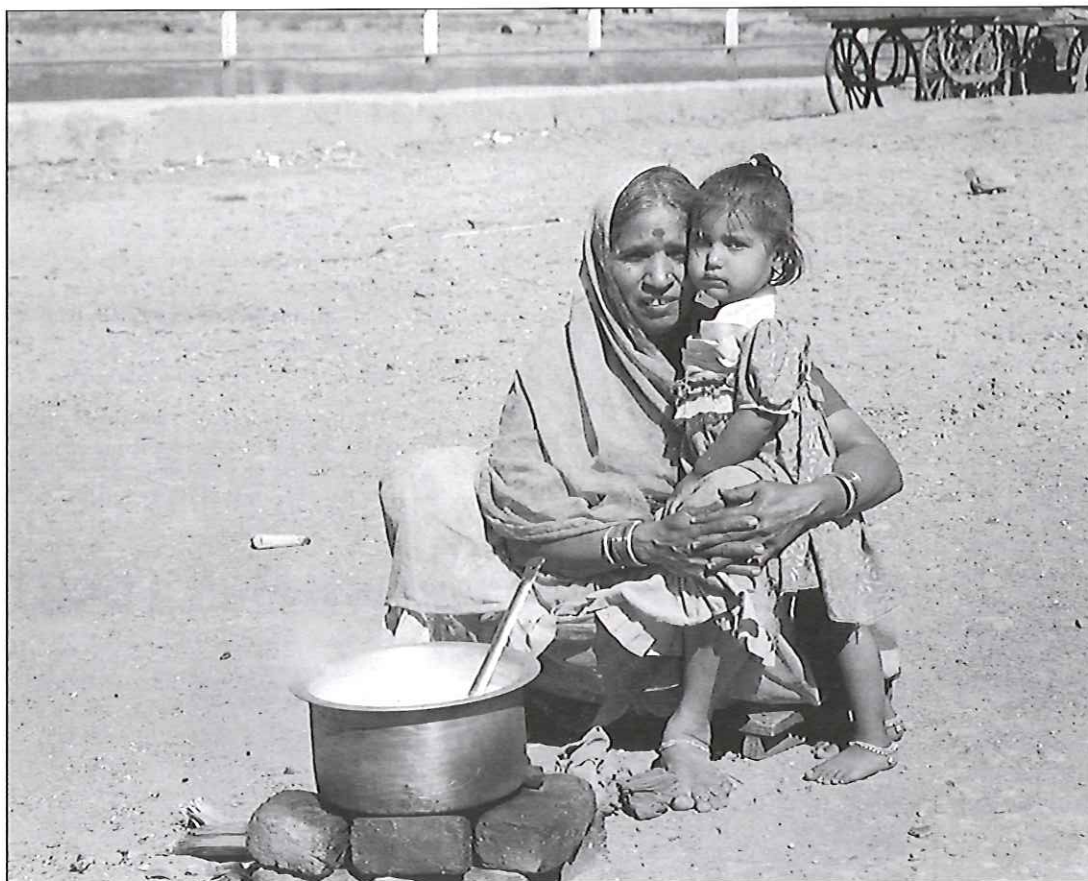

FOTO: ZAC O'NEAH

konsumera nu eller investera för framtiden. Sådana val kunde bara göras av enskilda individer som kände sina egna preferenser och rangordningar. Men det fanns inget objektiva sätt att summera dessa rangordningar eller väga dem mot varandra.

Det var detta som Sen reagerade emot. I själva verket finns det nästan inga ekonomiska åtgärder eller förändringar som inte på något sätt påverkar fördelningen såväl som effektiviteten. Då finns det inte heller några objektiva lösningar på ekonomiska problem som kan sägas vara i allas gemensamma intresse.

Rättvisa och frihet

För att kunna handskas med dessa effekter måste den ekonomiska politiken bygga på ställningstaganden mellan olika grupper och individers motstridiga intressen och behov. Man måste helt enkelt väga olika samhällstillstånd mot varandra och ta ställning till vilket som är det socialt mest önskvärda. Det kräver att man definierar innebörden av begrepp som exempelvis rättvisa, jämlikhet och frihet, och att man utreder konsekvenserna av dessa begrepp.

Sens hållning är egalitär. Ett samhällstillstånd måste i första

hand bedömas utifrån sina konsekvenser för de sämst ställda. Om alla människor är lika mycket värda så kan det bara finnas ett enda argument mot utjämning och det är om den skulle få sådana konsekvenser på effektiviteten i samhället, och därigenom på den gemensamma kakan storlek, att de sämst ställda i praktiken skulle få det ännu sämre.

I praktisk politik blir det då viktigast att satsa på utjämning, inte av själva konsumtionen i första hand utan av resurser och förutsättningar som utbildning, hälsovård; tillfredsställelsen av grundläggande basbehov liksom av politiska rättigheter och maktbefogenheter. Detta leder, menar Sen, på sikt till jämnare fördelning av inkomster, mer välfärd och förmodligen till en effektivare produktion.

För sådana här ställningstaganden finns inga absoluta kriterier. Enskilda individer gör olika bedömningar utifrån sina intressen och värdeskalor. Därför innefattar Sens välfärdsteori också en omfattande formell analys av hur individuella värderingar kan sammanföras till gemensamma beslut och ställningstaganden.

Sens intresse för politisk filosofi har också föranlett honom att i flera skrifter försöka återknypa

de gamla banden mellan ekonomisk vetenskap och etik. **Adam Smith**, som kallats den moderna nationalekonomins fader var ju egentligen professor i moralfilosofi. För honom liksom för många andra klassiker som **Jeremy Bentham**, **John Stuart Mill** och **Karl Marx** var den politiska ekonomin närmast en underavdelning av detta ämne.

Filosofisk kritik

Sen har behandlat detta samspel i flera artiklar och essäer. Tre av dem finns samlade i boken *On ethics and economics* från 1987. Det handlar dels om behovet av normativa etiska ställningstaganden i ekonomisk analys och politik, men också om en filosofisk kritik av de beteendeteoretiska antaganden som legat till grund för stora delar av den ekonomiska teorin.

Alltså antagandet om den "ekonomiska människan" som i varje situation gör så kallade rationella val med egennyttan som enda måttstock. Dessa teoretiskt avancerade arbeten bygger huvudsakligen på analytisk filosofi och formell matematisk/logisk analys i kombination med resonerande avsnitt. Men Sen har också visat en ovanlig förmåga att omsätta teorier i empiriska un-

dersökningar och konkreta åtgärdsförslag.

Under 80- och 90-talen har Sen publicerat flera studier av 1900-talets många svältkatastrofer. I *Poverty and Famines* från 1982 undersöker Sen ett antal sådana katastrofer i Asien och Afrika och påvisar att ingen av dem kan förklaras bara med att tillgången på mat i området varit otillräcklig. I många fall har livsmedel t o m exporterats från svältområdena.

Katastrof kunde undvikits

I Sens analys är det en ojämlig fördelning av grundläggande resurser och förfoganderättigheter samt bristen på demokratiska rättigheter hos de sämst ställda som gjort de här katastroferna möjliga. De skulle varit lätta att avvärja med politiska åtgärder. I Bengalen 1943 beräknar Sen att utbudet på livsmedel, trots avbräcket i importen från Burma, bara var ca 5 proc lägre än genomsnittet för de fem föregående åren och faktiskt 13 proc högre än 1941, då situationen inte alls ledde till någon utbredd hungersnöd.

Det var istället stigande extern efterfrågan och tilltagande spekulation som drev priserna i höjden. Hungersnöden hade kunnat avvärjas genom adekvata politiska åtgärder som ransoneringar och prisregleringar. Hade Bengalen varit en fungerande demokrati med fri press och politisk organisering av de underprivilegerade, istället för en tämligen illa skött kolonial avkrok i en krigsekonomi, menar Sen att opinionen och en allmän medvetenhet om situationens katastrofala konsekvenser skulle ha tvingat fram sådana åtgärder.

Inkomstfördelning krävs

För Sen är det alltså inte förekomsten av marknader i sig som utgör det grundläggande problemet; utan ett korrupt och odemokratiskt politiskt systems oförmåga eller ovilja att begränsa och reglera en marknad som uppenbarligen löper amok. Detta tillsammans med den grundläggande ojämligheten i fördelningen av ekonomiska maktresurser som gör det möjligt för ett fåtal att manipulera marknaden för sina kortsiktiga vinstintressen.

Sens utvecklingsteoretiska insatser har emellertid omfattat mycket mer än de extrema svältsituationerna. Han har varit den kanske mest välformulerade företrädaren

för nödvändigheten av att komplettera utvecklingsekonominas kvantitativa tillväxtmål med kvalitativa aspekter, eftersom det övergripande målet ändå måste vara att åstadkomma välfärd. Själv poängterar Sen i första hand en jämn inkomstfördelning, tillfredsställande av grundläggande behov samt utökade resurser som möjliggör för de sämst ställda att själva påverka sina liv.

Ytterligare en viktig, men ganska sällan uppmärksam, poäng i Sens fattigdoms- och utvecklingsstudier är att han integrerar kön som en av de grundläggande kategorierna för exploatering och ojämn fördelning av välstånd, resurser och rättigheter. Den traditionella indiska familjen beskriver Sen i en artikel, som "en förening

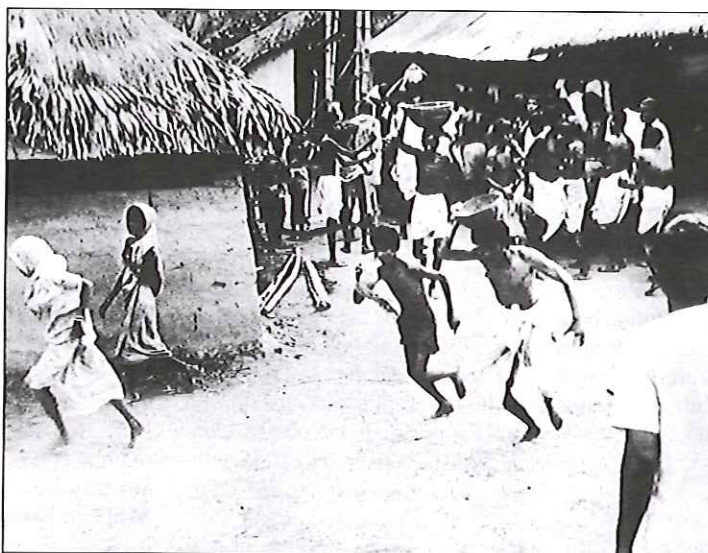
av värme och exploatering" (Not 1).

Sens betoning av kvalitativa mål innebär inget avståndstagande från kvantitativa metoder: Han är bland mycket annat en kalkylernas man. Många av Sens mest handfasta och praktiskt tillämpade innovationer har handlat om att utveckla och fin-slipa matematiska och statistiska metoder för att mäta omfattningen av de faktorer som enligt hans uppfattning är av betydelse för välfärdsnivån i ett samhälle.

Som påtagligt exempel kan nämnas att det Human Development Index som an-

Not 1: "Kampen om maten" Häften för kritiska studier nr 1/85. Sen är också redaktionsmedlem i två av de ledande internationella tidskrifterna på detta område; Feminist economics och Gender and Development.

Mästerverk om katastrofen 1943

I Satyajit Rays film *Åska över slätterna* från 1973 skildras den onödiga svältkatastrofen i Bengalen 1943. En katastrof som Amartya Sen bygger en del av sin forskning kring.

FOTO: SOUMENDU ROY
©BHATTACHARYA PRODUCTIONS (SVENSKA FILMINSITTUETETS BILDARKIV)

Katastrofen i Bengalen 1943 har skildrats av den bengaliska filmens pionjär; **Satyajit Ray**. Satyajit Ray var ännu en Shantinetelekanlev, vars familj stött Tagore nära. I *Åska över slätterna* ("Distant Thunder" eller "Ashani Sanket") från 1973 skildras hur en högkastig intellektuell yngling i en avlägsen by väcks till insikt om det sociala förtryckets

följder när korruption och spekulation driver de lågkastiga lantarbetarna in i svält och desperation. Filmen bygger på en roman av **Bibhutí Bhusan Banerjee**, som också skrev förlagan till Rays berömda Apu-trilogi.

Svenska Dagbladet: "Det är en ytterst märklig film: Ett storslaget konstverk med ett viktigt politiskt innehåll. Med stor

självständighet, för att inte säga egensinnighet, borrar sig Ray igenom sitt material tills han sagt vad han vill med filmen som språkrör, varpå han avslutar med ett verbalt besked av skakande innebörd: 'Drygt fem miljoner människor svält ihjäl – och dog i epidemier i Bengalen under hungersnöden 1943. En hungersnöd som medvetet fördes in i landet.' "

Ingenstans är livsvillkoren för fattiga så usla som

Ett av de mera konkreta resultaten av Amartya Sens forskning är det välfärdsindex som FN årligen publicerar, kallat Human Development Report. Indexet är ett försök att hitta ett mera rättvist mått på välfärd än den traditionella som beräknar bruttonationalproduk-

ten per individ. IFN:s index tas även hänsyn till förväntad livslängd, utbildning, hälsa och livsförhållanden.

Om ett land får en bättre placering på FN:s välfärdsindex än på BNP-listan innebär det att landet har lyckat förvandla ekonomisk rikedom i landet till

möjligheter och ett bättre liv för befolkningen. Sverige ligger exempelvis på 22:a plats då BNP beräknas men lyckas ta sig upp till tionde plats på FN:s välfärdslista.

Indien ligger långt ned både på välfärdslistan och BNP-listan. Av 174 länder hamnade

Indien på 139:e plats på välfärdslistan för 1998.

De regionala skillnaderna i Indien är dock stora och 1992 använde några indiska ekonomer samma metod för att beräkna välfärd som FN och applicerade dem på de indiska delstaterna. Maharashtra, Pun-

vänds av FN och som årligen publiceras i Human Development Report huvudsakligen är konstruerat med hjälp av principer och metoder som utvecklats av Sen.

Skall man på något vis försöka understryka någonting i Amartya Sens omfattande forskargärning, skulle jag vilja framhålla att han lyckats slå en

spång över klyftan mellan den normativa välfärdsteorin och den kvantitativa utvecklingsekonomi. Det är förvisso en ganska smal och skranglig plank, men för den som vågar sig ut väntar faktiskt en vidsträckt om än inte alltid så vacker, utsikt. Sens perspektiv och metoder, med fokus på de sämst ställdas möjligheter och rättigheter, är faktiskt lika

tillämpbara i analysen av en hungerskatastrof i 1940-talets Bengalen, som för den som vill bedöma konsekvenserna av förändrade socialförsäkringssystem eller arbetsrättsregler i ett litet och ganska välmående välfärdsland i nordvästra Europa.

Staffan Granér

Jubel i Indien över Sens pris

Beslutet att tilldela **Amartya Sen** ekonomipriset till Alfred Nobels minne möttes av jubel inte minst i hans indiska hemstad Calcutta där man den 26 december planerar för ett furstligt mottagande när han kommer för att delta i en sedan länge planerad ekonomisk konferens.

I en gemensam manifestation av delstatens vänsterfrontsregering och Calcutta stad kommer han att tas emot i det väldiga Netaji Indoor Stadium. Först planerades en ceremoni i det nyrestaurerade Town Hall (där Rabindranath Tagore hyllades sedan han hämtat hem sitt Nobelpris i litteratur), men lokalerna där ansågs inte räcka till.

Eufori i Bengalen

Sens gamla mor **Amita Sen**, hans hustru **Emma Rotschild** samt exhustrun och litteraturprofessorn **Nabaneeta Dev Sen** kommer att finnas på plats. Hela hösten har dessa liksom Sens akademiska lärare och alla andra som känt honom såväl i Shantiniketan som i Calcutta intervjuats flitigt i de lokala tidningarna.

Det råder en euforisk stämning bland bengaler i allmänhet, som i priset till Sen känner en sorts återupprättelse av Calcuttas förlorade kulturella och intellektuella dominans i Indien.

Och den euforin sträcker sig

även över nationsgränsen till Bangladesh, där Sen innan Indien delades 1947 tillbringade en stor del av sin ungdom. Hans far var professor vid universitetet och själv gick han i St Gregory's school i Dhaka.

Sen deklarerade några dagar efter att utmärkelsen tillkännagetts att han i grunden betraktar sig som bengal, men också som indier.

– Naturligtvis finns det hos mig en stark indisk identitet, liksom en bengalisk och bangladeshisk identitet, sade han till journalister i Cambridge, England. Men jag tycker att det skulle vara uppblåst och arrogant att se detta som enbart en stor förtjänst för Bengalen eller Indien.

I India Today kallades Amartya Sen för "Fattigdomens filosof" och The Week skrev på omslaget att Sen är "Ekonomins mänskliga ansikte". Outlook kallade honom helt enkelt "Profeten vi ignorerade".

Kritik av västvärlden

Ledarskribenter i indiska dagstidningar ansåg att Amartya Sens utmärkelse utgjorde en indirekt kritik av de fria marknadskrafternas herravälde. Under rubriken "Indiens stolthet" betecknade Hindustan Times betecknade ekonomipriset som "västvärdens indirekta erkännande av det

misslyckande som världens hänsynslösa marknadsanpassning har blivit". "I dag bör varje indier vandra stolt med högburet huvud", menade tidningen.

The Indian Express hade rubriken: "Nobelpriset åt Amartya Sen, ekonomins samvete". Tidningen skrev att beslutet att ge utmärkelsen åt en person som har hjälpt världen att förstå vad som orsakar svält och hur de fattigaste behandlas i samhället är ett tecken i tiden. "Genom att erkänna Sens tankar om välfärdsekonomi erkände den också den nyliberala ekonomins begränsningar i globaliseringens era", förklarade The Indian Express i en ledare.

Dagstidningen Pioneer skrev att tidpunkten för att prisbelöna Sen knappast kunde ha varit bättre vald: "Det understryker vikten av att inte tanklöst dyrka den fria marknadsekonomins gud, som ju inte kunnat hindra de sydostasiatiska tigerekonomiernas kollaps". Pioneer tillade att priset både ett passande erkännande av en stor ekonoms arbete och en gest som påvisar hur nödvändigt det är att skapa "en ny kapitalism med mänskligt ansikte" genom att kombinera marknadens krafter med social rättvisa.

Lars Eklund & Pär Jansson

för hjälp till kvinnor att starta småindustri och förbättra deras livskvalitet.

1985:

Lokayan/Ranjit Kothari, Indien, för att ha skapat en dialog mellan folk genom ett nätverk av lokala initiativ.

1986: Ladakh Ecological Development Group, Indien, grundad av **Helena Norberg-Hodge**, för sitt arbete att bevara den traditionella kulturen i Ladakh.

1987: Chipko-rörelsen, Indien, för hur skogen i Himalaya och världen kan bevaras.

1991: Narmada Baachao Andolan, Rädda Narmada-rörelsen, Indien, grundad av **Medha Patkar** och **Baba Amte**, för deras kamp att stoppa ett av världens största dammprojekt.

1992: Gonoshasthaya Kendra, Bangladesh, för förbättring av sjukvården och bidrag till landets hälsoprogram.

1993: **Vandana Shiva**, Indien, för att ha placerat kvinnan och ekologin i centrum för samhällsutveckling.

1994: **H Sudarshan/Vivekananda Girijan Kalyana Kendra**, Indien, för sitt sätt att bevisa att stamfolkens kultur kan hjälpa till att trygga deras rättigheter och behov.

1996: Kerala Sastra Sahithya Parishad, Folkets vetenskapsrörelse i Kerala, Indien, för dess roll i att bygga upp Keralas unika modell med utveckling nära människan.

i Uttar Pradesh och Bihar

jab och Kerala fick ett bättre välfärdsindex än Kina och endast marginellt sämre än Mexiko. Men deras undersökning visade också att bland de värsta platserna på jorden att leva, om du är fattig, är delstaterna Uttar Pradesh, Bihar och Madhya Pradesh i det indiska s k hindi-bältet.

Analfabetismen och barnadödligheten på landsbygden i dessa delstater är högre än i de fattigaste länderna i Afrika.

Pär Jansson

Placering på välfärdslistan 1998

Kanada:	1
Sverige:	10
Sri Lanka:	90
Maldiverna:	95
Pakistan:.....	138
Indien:	139
Nepal:.....	152
Bhutan:.....	155

Invandrarverkets ovilja att släppa in Hashim kostade honom livet

Afghansk TV-chef i exil mördades i Peshawar

Talibanerna börjar styra också här i Peshawar. Jag kände mig trygg under de första åren men inte längre. Varken jag eller familjen vet av några fiender men ändå är vi hotade till livet från flera håll. Och min fru kan aldrig återvända hit... Jag förstår inte varför Sverige vägrar ge oss politisk asyl.

Så sa **Hashim Paktiani**, f d TV-chef i Afghanistan, till mig i en intervju i april.

Halvannan månad senare körde utlänningsnämnden över Invandrarverket och gav tillstånd åt hans hustru **Soraya**, 38, att av humanitära skäl stanna i Sverige.

Hann aldrig komma iväg

Men familjen i Peshawar i Pakistan – Hashim, de fem barnen, hans mor, syster och svägerska, hann aldrig komma iväg.

Byråkratin på svenska ambassaden i Islamabad och Invandrarverket motsvarade sitt rykte: Deras uppehållstillstånd krävde ytterligare pappersexercis.

Måndagskvällen den 4 november – en vecka innan han skulle intervjuas av ambassadens konsulära medarbetare – sköts Hashim ihjäl av en okänd mördare. På väg hem från kvarterets lilla marknad avrättades han med en kula i huvudet från nära håll. Bakifrån.

En trolig orsak är att han var kusin till Afghanistans f d president **Najibullah** som trots FN:s beskydd tillsammans med sin bror brutalt hängdes upp i närmsta gatstolpe och skändades sedan talibanerna på kvällen den 26 september 1996 intagit huvudstaden Kabul.

Ingen i Peshawar är överraskad: Kriget i

Afghanistan kräver allt fler liv också i Pakistan. Sedan talibanerna tog makten har sex kända afghanska oppositionella – alla moderata röster – mördats här och ytterligare ett 20-tal likviderades i Quetta och Baluchistan-provinsen enbart under november månad.

Ingen har gripits för dåden och i många fall har polisen inte ens gjort någon utredning.

Afrasiab Khattak, författare och ledare för medborgarrättsrörelsen i Nordvästra gränsprovinsen (NWFP), var kritisk då jag mötte honom i april.

– Familjen Paktiani står för allt som talibanerna hatar. Kvinnornas rättigheter, jämställdhet, socialism och de är släkt med Najibullah. Deras olycka är att svenska invandrarverket ser allt i svart och vitt. Kanske är det så att de hänger upp sig på Hashims roll. För dem stod han på fel sida i kriget. Han stod nära en man som ni kallade despot och diktator och anses därför medskyldig till det hemska som hände. Det är en horribel tolkning och fördröjningen av ett positivt besked kan kosta honom livet...

Ville förändra samhället

Det gjorde det: Den ekonomiska kris som lamslagit Pakistan sedan i våras gav trots glädjebudet från utlänningsnämnden inte Hashim någon chans att skrapa ihop pengar för resan.

Jag frågade Hashim och jag frågade flera av mina väl informerade kollegor i Peshawar om hans förflutna.

Svaret var entydigt. Som nyhetsupplä-

Trots att mamma Soraya beviljats asyl i Sverige Peshawar. Svenska myndigheters senfärdighet

sare i TV, senare chef för radio-TV och ansvarig för det statliga bokförlaget så gjorde han propaganda för en sak som han trodde på. Afrasiab Khattak, som levde i exil i Kabul i nio år, känner familjen Paktiani mycket väl.

– Vi umgicks ibland och jag besökte Hashims kontor flera gånger, säger han. Han älskade inte precis ryssarna men han godtog deras närvaro som oundviklig. Han ville förändra det efterblivna afghanska samhället och sa ofta att det är fattigdomen och ryssarna som är vår huvudfiende. I efterhand kan man säga att hans tilltro till reformerna var naiv och att hans kunskap om förhållandena på landsbygden och religio-

Talibanerna skyldiga till massakrer i Mazar-i-Sharif

När talibanernas armé i Afghanistan intog Mazar-i-Sharif i augusti genomförde soldaterna det värsta massmordet under inbördeskriget, rapporterade organisationen Human Rights Watch.

– Det rörde sig om systematiska mord på kanske 2 000 civila, oftast beroende på offrens etniska och religiösa identitet, sade **Patricia Gossman** vid människorättsorganisationens kontor, där man sammanställt berättelser från ögonvittnen, bland dem överlevande som tog sig till Pakistan efteråt.

Enligt rapporten sökte talibansoldaterna särskilt efter shiamuslimska hazaras

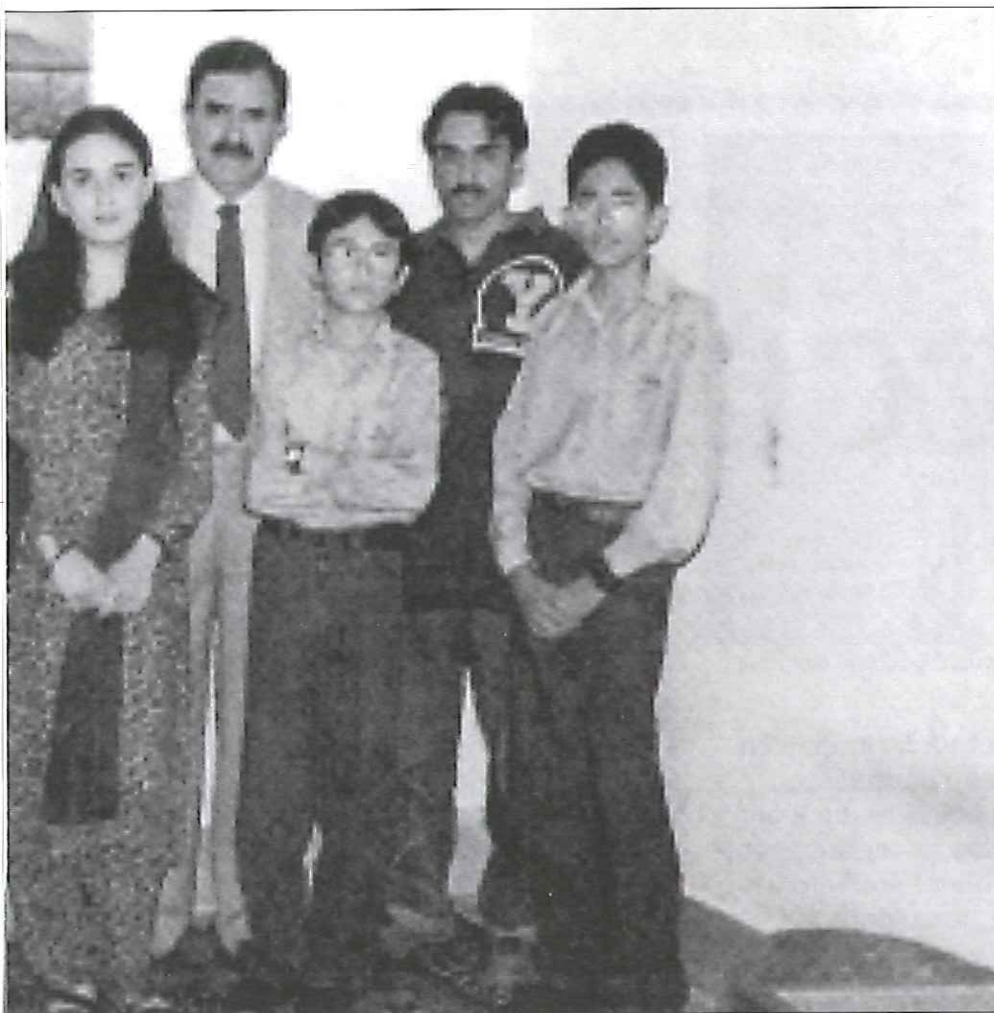
och dödade dem. Redan när de drog in i Mazar-i-Sharif den 8 augusti sköt talibanerna på allt som visade livstecken i vad vittnen kallade "mordisk galenskap". Under flera dygn genomförde sedan talibanerna husundersökningar och sköt ihjäl män och pojkar ur hazarafolket.

Dessutom greps tusentals män ur olika etniska grupper och transporterades till andra städer, såsom Shibarghan, Herat och Kandahar. De packades i stora behållare. Vid minst två tillfällen kvädes många ihjäl där.

Enligt Human Rights Watch höll talibanernas guvernör **Manon Niazi** flera tal

i somras där han hetsade mot hazarerna och anklagade dem för att ha dödat talibaner som tagits till fånga vid striderna om Mazar-i-Sharif 1997. Organisationen drar därför slutsatsen att mordet inte var uttryck för spontana grymheter utan hade sanktion från talibanernas ledning.

Övergreppen i staden blev först kända genom att Iran sade sig ha förlorat kontakten med landsmän när staden intogs. Talibanerna konstaterade att de var dödade och överlämnade liken av tio diplomater och en journalist. Sedan dess har spänningen varit stark, på randen till krig, mellan Iran och Afghanistans talibanregim.

tvingades Hashim Paktiani och familjens fem barn, här på bild, att stanna kvar i pakistanska kostade före afghanske TV-chefen hans liv.

nens roll var undermålig. Men både han och Soraya var ärliga i sin strävan...

Hashim själv såg sig mest av allt som en "tjänsteman".

– Jag jobbade i 28 år på kulturministeriet för olika regeringar och jag trodde på kampen mot feodalismen, sa han.

Både han och Soraya var medlemmar i Khalq, ett av de två kommunistiska partierna som i en kupp störtade Daoud-regimen den 28 april 1978. Ingen av dem var invigda i planerna, ingen hade heller ledande poster i partiet. Men Hashim var ordförande i partigruppen i TV-huset och Soraya ledde kvinnogruppen.

Välkända TV-ansikten

Båda var som nyhetsuppläsare i TV välkända ansikten i Kabul.

Deras bakgrund gjorde dem privilegierade. De kom från ansedda familjer – Hashim var chef för en mäktig pashtunsk klan och Soraya, dotter till en kamrer vid kungapalatset, hade vuxit upp i en intellektuell omgivning. Båda hade blivit marxister under studieåren på Kabuls universitet.

När Najibullah störtades i april 1992 så föredrog de trots oro för mujahedins hämnd att stanna kvar i Kabul. Det var först ett år senare då en kusin mördats som de flydde till Pakistan, Soraya iklädd en svart burkha för att undgå upptäckt.

Soraya fick jobb på BBC:s sändningar på pashtu i Peshawar och rapporterade där om kvinnosituationen i Afghanistan och i

flyktinglägren, det ökade heroinmissbruket och hälsoproblemen. När talibanerna dök upp så blev det förstås än mer bevakning av kvinnoförtrycket.

Sommaren 1996 inbjöds hon av FOJO i Kalmar för att delta i en månads lång kurs för kvinnliga journalister i den tredje världen.

Hashim berättade för mig att han länge var tveksam.

– Talibanerna började redan visa sin makt i Peshawar och de godtog inte att afghanska kvinnor lämnade hemmet utan att eskorteras av en manlig släkting. Alla kände hotet i luften men Soraya ansåg att en eftergift vore som att ge upp sina ideal.

Samma dag som kursen avslutades visades bilder av Najibs skändade lik hängande i en gat Stolpe utanför FN:s gästhus i Kabul. Talibanerna härskade över två tredjedelar av Afghanistan och Soraya insåg genast att det vore livsfarligt att återvända till Peshawar.

Talibanernas islamska diktat styr nu i flyktinglägren utanför Peshawar och de finns också i förorterna dit exilafghanerna ur Kabuls medelklass och elit sökt sin tillflykt. I tidningen "Frontier Post" läser jag om hur män misshandlats bara för att de inte har skägg, och kvinnor anklagats av lokala jirgan för att vara horor eftersom de inte bär burkha.

– Dom kryper närmare och närmare, sa Hashim då han bjöd hem mig till familjens lya i Hayatabad.

Invandrarverket okänsligt gentemot Sorayas situation

Din man hotas inte av politisk förföljelse.

Det var beskedet som Invandrarverket gav Soraya Paktiani efter en kortare utredning av hennes fall. Inte ett ord om henne själv eller de fem barnen.

I själva verket så innebar ju talibanernas maktövertagande i Kabul att det var hennes egen situation som stod i fokus, inte makens.

Många andra afghaner i Sverige är kritiska till Invandrarverkets bedömningar av situationen i Afghanistan och talar om en "likgiltig och kall byråkrati".

– Soraya Paktianis utsatta situation kan inte vara någon hemlighet för dem eftersom vi skrivit flera rapporter om kvinnosituationen, säger ambassadsekreterare Mikael Lindvall i Islamabad.

I ett år tvingades Soraya leva med utvisningshotet hängande över sig innan utlänningsnämnden ingrep och korrigerade misstaget som – tack och lov – bara ledde till en nervkollaps.

Svenska Afghanistan-kommittén är starkt kritisk till Invandrarverkets inställning.

– Rent generellt så har alla afghaner som tar sig hit mycket starka skäl för att få stanna, säger Peter Hjukström.

Den 28 augusti stängde pakistanska myndigheter samtliga fyra flyktinguniversitet i NWFP och 5.000 ungdomar, bland dem 1.000 flickor, tvingades ge upp sina studier. Pakistan ville bli av med flyktingarna och talibanerna ville tvinga dem att återvända hem...

Mordvåg bland afghaner

Ungefär samtidigt inleddes mordvågen som i dag skakar afghanerna i Pakistan. Två FN-medarbetare mördades i Jalalabad, sex f d politiska ledare rönt samma öde i Peshawar. Några var mujahediner, andra medlemmar i Khalq och alla var moderata.

I Quetta var det mer av en vendetta och många menar att det är massakern i Mazar-i-Sharif i augusti som nu lett till att militanta shias tar ut sin blodiga hämnd.

En påstådd "konspiration" mot talibanerna som utlöste massarresteringar i Jalalabad har också nämnts som en tänkbar orsak till mordet på Hashim.

I en ledare i "Frontier Post" anklagas den pakistanska underrättelsetjänsten ISI för att ha känt till mordplanerna mot Hashim och flera andra men utan att stoppa dem. "Afghanskt blod har blivit så billigt att ingen bryr sig längre", skrev tidningen.

Bo Gunnarsson

Regeringssoldater patrullerar gatorna i det isolerade Jaffna per cykel.

Sri Lankas regering hävdar att läget på Jaffnahalvön är på väg att normaliseras. Den tyske journalisten Walter Keller som besökte Jaffna i höst ger dock en annan bild. Skogar av palmer skövlas av regeringssoldater och används till skyttevärn. Men lokalbefolkningen, som helst av allt skulle slippa soldaterna, oror sig mer för medmänniskor som försvunnit. Och massgravar.

Det flygplan, tillhörigt Lion Air, med vilket Keller flög till Jaffna, störtade en månad senare, förmodligen ner-skjutet av den tamilska gerillan, LTTE.

Med Lion Air till Tigerland

Ruinestad möter besökaren i det belägrade Jaffna

Stela sitter de tamilska flygresenärerna i sina stolar. De är nervösa, för många är det inte bara den första flygresan, utan även en resa till det ovissa. Mannen intill, som härstammar från Point Pedro, har inte varit i sina hemtrakter på tre år. Han ska se efter om hans hus står kvar, och om det är möjligt att flytta hem med hela familjen. Livet i Colombo är svårt.

– Det är ett liv i ständig rädsla för att bli häktad utan anledning av soldater eller poliser, berättar han.

Eftersom alla tamiler ses som potentiella anhängare av LTTE hör sådana arresteringar till vardagen i Colombo. Läget försämrades ytterligare efter 4 augusti då undantagstillstånd infördes i hela landet. Och under dessa bestämmelser ges säkerhetsstyrkorna utökade befogenheter att arresteras tamiler på öppen gata.

Tecken på normalitet

Med bil från flygplatsen till Jaffna far vi förbi söndersprängda bostadshus, och ruiner med hål från kulor och granater. Hur många hus som är förstörda är omöjligt att säga, men det lär vara över 50 procent. Mellan alla spår av kriget syns vissa tecken på normalitet. Barn klädda i skoluniformer marscherar hemåt, här och där finns små marknader med ett rikligt utbud av frukt och grönsaker, som växer på halvön.

Resan är besvärlig och tar sin tid, eftersom vi tvingas

passera talrika checkpoints, vägspärrar. De som färdas med buss måste gå efter annan lämna bussen för att få sin packning kontrollerad av militärer. Armén bemödar sig uppenbarligen om att polera sitt mycket skamfilade rykte, eftersom det överallt finns skyltar med ord som "Tack för ditt samarbete".

Jag minns de små hotellen i Jaffna: Gnanams, Subash m fl, där jag bott så många gånger. De är nu i militärens händer, precis som mängder av privata hus. De har helt enkelt tagit över dem och gjort om dem till små kaserner, bostadshus eller matsalar för officerare. De 30.000 militärer som intagit halvön måste bo någonstans, och det finns ingen fungerande militär infrastruktur.

Detta är en anledning till att många tamiler inte kan flytta tillbaka, även om de skulle vilja. Regeringen lovar hela tiden att lösa detta, men knappast något har hittills blivit gjort.

Av de skogar med palmyrah-palmer, som tidigare kännetecknade Jaffnahalvön, återstår på många platser bara kalhyggen. Soldaterna upptäckte att det hårda palm-träet var utmärkt byggmaterial för skyttevärn. Men denna pågående miljökatastrof intresserar under rådande omständigheter knappast någon. De som har anhöriga som "försvunnit" ur arméhäkten bekymrar sig inte för nedhuggna palmer.

På vissa platser där återuppbyggnaden tagit fart råder

Artikelförfattaren Walter Keller är redaktör för vår tyska tidskriftskollega Südasien, som ges ut av Südasienbüro, Bullmannau 11, D - 45327 Essen. (<http://www.asienhaus.org>)

viss optimism, men de flesta känner det som om de bor i en belägrad stad.

Det är stor brist på läkare och sjuksköterskor. De som finns har att jobba med minskade och malariasmittade. Varje vecka skadas eller dör civila av minor, och malarian har blivit ett stort problem, eftersom det är brist på vaccin och medicin.

Trots att regeringen ideligen intygar att regeringsstyrkorna har full kontroll över Jaffnahalvön, kan Tigrarna dagligen utföra attacker mot militärposteringar mitt inne i de regeringskontrollerade områdena.

Sedan Jaffnas civilbefolkning, totalt 700.000 människor övergav Jaffna i slutet av 1995 och begav sig till Wannī – ivägskrämda av armén eller tvingade av Tigrarna – har cirka en halv miljon återvänt. LTTE försökte med hjälp av den omflyttade befolkningen inrätta en ny bas för sin verksamhet i Wannī.

150.000 kvar i djungeln

Redan de efterföljande månaderna började folk återvända till Jaffna, trots närvaron av de hatade singalesiska soldaterna. För många var tillvaron i djungeln för strapatsrik, många miste anhöriga på grund av olycksfall och sjukdomar; andra tvingades återvända till Jaffna för att överhuvudtaget få mat för dagen. Nu är bara 150.000 civila kvar i Wannī.

De som fortfarande hårdar ut, har berättigad rädsla för att återvända, eftersom de på ett eller annat sätt har samarbetat med LTTE, eller "the Boys", som gerillasoldaterna kallas i folkmun. De kan ha gett hungriga gerillasoldater mat eller plåstrat om skadade, och sådana handlingar får de sota för om de återvänder till Jaffna.

Även om man inte kan bortse från att antalet människorättsbrott har minskat under 1997 och 1998, och att

många soldater och officerare anstränger sig för att göra rätt, så bemöts militärerna fortfarande av misstro och skepsis av befolkningen. För många är soldaterna bara en del av en ockupationsarmé, som man så fort som möjligt skulle vilja vara av med.

– Regeringen och armén talar visserligen mycket om amnesti för de som samarbetat med Tigrarna, men ingen tror dem, klagar en tamil.

Att denna skepsis är berättigad, är tydligt när man hör om den tamilska kvinnan som för några veckor sedan gav upp flyktingskapet i Wannī och återvände till Jaffna tillsammans med sin son.

När de två anmälde sig hos militärmyndigheten för att få id-kort blev sonen arresterad. Han berättade för militärerna att han tidigare hade jobbat med Tigrarna, men att han inte längre gjorde det. Fyra veckor satt han i ett häkte, men sedan försvann han spårlöst. Nu försöker hans mor finna honom, men än så länge utan framgång.

Kollaboratörer gör smutsiga arbetet

Senaka Dissanayake är chef för Human Rights Commission i Jaffna. Ett problem är att försöka sätta stopp för EPDPs dåd. Eelam Peoples Democratic Party är ett tamilskt anti-LTTE-parti som samarbetar med regeringen, och får betalt för att göra det smutsigaste upprensningsarbetet.

Och om man nämner EPDP för någon i Jaffna möts man alltid av rynkning på näsan och avståndstagande för dessa etniska bröder.

– Jag har mandat att göra något åt brott som begås av regeringsoldater, mot EPDP kan jag inte göra något, beklagar sig Dissanayake.

Hans största problem är i dagsläget emellertid varken EPDP eller soldaterna, utan att få klarhet i vad som hänt ➤

Ruinen efter Jaffnas berömda bibliotek, som brändes ned 1982, och som utgjorde startskottet för inbördeskriget. Ett nytt bibliotek stod klart för ett år sedan.

Sprängda hus och ruiner möter besökaren varthelst man tar sig på Jaffnahalvön. Här regeringssoldat på vakt.

de 600 tamiler som försvann efter att de häktats under 1996 och 1997. Sambandet med de misstänkta massgravarna i Chemmani på Jaffnahalvön har utlöst chockvågor i Jaffna.

Massgravarna

Massgravarnas existens avslöjades under våren i samband med rättegången mot de soldater som hade våldtagit och mördat en ung tamilsk flicka i Jaffna. De mördade senare också hennes mamma, en bror och en granne, som gått till militärerna för att ta reda på vad som hänt flickan. Flera av soldaterna dömdes till döden, och en av dem berättade om en massgrav i Chemmani som skulle innehålla 400 kroppar.

Regeringen har ännu inte officiellt undersökt massgravarna, och somliga misstänker nu att kropparna kan ha flyttats.

Den katolske prästen **Fr Bernard**, som jobbar för Kommissionen för Rättvisa och Fred i Jaffna, minns

1996:

– Särskilt andra halvan av 1996 var en tid av skräck för människorna i Jaffna. Det var en tid som präglades av mängder av människorättsbrott av säkerhetsstyrkorna. Släkt och vänner till 600 människor, som har varit försvunna ända sedan dess, har nu väntat i två år på att få nyheter om vad som hänt de kära, och de vill inte längre leva i ovisshet. De vill få veta om deras anhöriga har blivit mördade och slängda i massgraven.

**Text och foto:
Walter Keller**

Artikeln är baserad på en längre text av Keller i tidskriften Sidasien nr 5/98.

Tidskriften kan beställas från redaktionen: Sidasien, Grosse Heimstrasse 58, D-44137 Dortmund. Årsprenumeration (6 nr): DM 76.

Översättning och bearbetning: Johan Mikaelsson

Fakta/Resa till Jaffna

□ Sedan regeringstrupper tog kontrollen över Jaffna i slutet av 1995 har inga utländska turister, och ytterst få utländska journalister tillåtit besöka Tigrarnas forna högborg. Problemet är att det inte är möjligt att landvägen från Colombo transportera sig de dryga 20 milen till Jaffna, eftersom krigszonen i Vannis djungler ligger mellan.

Personfärjetrafiken från Trincomalee på ostkusten har endast fun-

gerat kortare perioder. I slutet av oktober attackerade de så kallade Sjötigarna en konvoj av militära fartyg som eskorterade en passagerarfärja. Flera stridsfartyg sänktes och trafiken ligger sedan dess nere.

Att med båt från Indien försöka ta sig till Jaffna är förknippat med livsfara. Fiskebåtar från Indien som råkar passera gränsen till lankesiskt territorium attackerar av Sri Lankas flygvapen eller flotta.

Den reguljära flygtrafiken åter-

upptogs 1997, och statliga flygbolaget Lion Air har sedan dess trafikerat sträckan, men endast 200 personer per dag har kunnat åka, och det står tusentals namn på väntelistorna.

Men sedan samma plan som den tyske journalisten Walter Keller flög med, i början av oktober störtade i havet kort efter start från flygplatsen i Palali, har flygtrafiken inte fungerat normalt.

Johan Mikaelsson

Gerillan tvångsrekryterar barn

□ Hundratals mödrar i östra Sri Lanka flyr med sina tonårsbarn för att hindra den tamilska gerillan att föra bort dem. Den tamilska gerillarörelsen LTTE har börjat tvångsvärva nya soldater i 12 till 18-årsåldern. Därför har många föräldrar fört sina barn in i den regeringskontrollerade staden Batticaloa i östra Sri Lanka. De vädjar till vänner och släktingar att ta hand om barnen för att de inte ska falla i LTTE:s händer, säger invånare i staden.

Gerillan har redan tagit minst 500 barn/ungdomar från områden som de kontrollerar i distriktet Batticaloa. Tamilska politiska ledare i huvudstaden Colombo bekräftade att de har fått klagomål från sina kolleger på plats om tvångsvärkning. En ledare för den tamilska organisationen Plote, **Dharmalingam Siddarthan**, sade att hans rörelse satt igång en motkampanj för att skydda barnen mot LTTE. Siddarthan sitter i det lankesiska parlamentet. Plote står för Folkets befrielseorganisation i Tamilska Eelam.

FN:s deklaration om barns rättigheter förbjuder värvning av soldater under 18 års ålder.

Stridsflyg sänkte lastfartyg

□ Sri Lankas flygvapen bombade och sänkte 14 augusti transportfartyget Princess Kash, efter att det hade bordats av LTTE, sydost om Mullaitivu. Skeppets last var destinerad till Jaffna. Enligt Sri Lanka Monitor var det bland annat 84 000 säckar cement, 1 000 motorcyklar och torrproviant för flyktingar. Sändningen hade godkänts av försvarsministeriet.

I ett uttalande från presidentens sekretariat sades att skeppet var närmare än de bestämda 50 sjömilerna från kusten, och att attacken beordrades eftersom det fanns misstankar om att besättningen skulle leverera "farliga varor" till Tigrarna.

Tigrarna hävdar att de bordade fartyget för att göra en rutinkontroll. Sjutton indiska besättningsmän överlämnades till ICRC, men fyra lankeser omhändertogs av LTTE. Den indiska regeringen begärde de 17 utlämnade, vilket godtogs, eftersom det inte kunde bevisas att de hade någon koppling till LTTE. En tamilsk handelsman, **M Sathananthan**, som var involverad i sändningen häktades med hänvisning till PTA-lagarna (Prevention of Terrorist Attacks). 500 köpmän demonstrerade dagen efter i Jaffna för hans frisläppande och för att få kompensation för förluster som flygvapnet hade orsakat dem genom sänkningen av Princess Kash.

Danmark vacklar i flyktingfrågan

□ I augusti blev Danmark tredje nation att skriva på ett fördrag med Sri Lankas regering om återsändning av tamilska flyktingar. Tidigare har Holland och Schweiz skrivit på fördraget.

Beslutet berör cirka 350 flyktingar, som beräknas skickas tillbaka inom det närmaste året, men redan innan fördraget var undertecknat hade Danmark skickat tillbaka flera flyktingar.

I fördraget står att "båda parter har kommit överens om att lankesiska medborgare som inte längre har rätt att stanna i Danmark ska återvända under säkra och värdiga förhållanden", skriver Sri Lanka Monitor.

Oberoende hjälporganisationer har rapporterat om farliga förhållanden för tamiler i huvudstaden och övriga delar av ön. Och trots arbete av regeringsorganet Human Rights Commission, och den i augusti inrättade Anti-harrasment Task Force (AHTF), fortsätter anmälningar om övergrepp från säkerhetsstyrkorna att strömma in. AHTF är en gren inom polisen som har till uppgift att undersöka anmälningar om rättsövergrepp vid arresteringar, och vid varje häktning ska rapportering dessutom till AHTF ske.

Men människorättsorganisationen MIRJE påpekar att tamiler fortfarande arresteras utan att anhöriga underrättas. Trakasserier, misshandel, tortyr och försvinnanden hör fortfarande till vardagen för tamilerna och många hålls fängslade i flera år utan rättegång.

En dansk delegation besökte Colombo i november för att försöka utrona om beslutet skulle upphävas. **Neelan Tiruchelvam**, en av toppolitikerna inom TULF, var en av de som träffade delegationen han och förklarade att det under rådande omständigheter var ytterst olämpligt att skicka tillbaka tamilska flyktingar till Sri Lanka. Danmark överväger nu att riva upp fördraget.

Matransoner halveras i Vanni

□ Handelsembargot mot områden som kontrolleras av LTTE har gällt i ett decennium. I juli halverade regeringen ransonererna av mat till civilbefolkningen i det Tigerkontrollerade Vanni, eftersom det misstänks att matsändningarna hamnar i gerillans händer. Oberoende bedömare säger att regeringen inte kan sänka ransonererna till behövande med den motiveringen, sedan undernäring bland civilbefolkningen ökat snabbt.

Bland andra oppositionspartiet UNP har anklagat regeringen för att använda mat som ett strategiskt vapen i kriget, ämnat att sätta mer tryck på LTTE.

Över 440 000 människor i Vanni var tidigare berättigade matransoner, men regeringstjänstemän i Colombo betvivlade de siffrorna och sänkte siffran för behövande till 190 000, utan att besöka Vanni.

Under hösten har tusentals flyktingar demonstrerat mot de nedskärda matransonererna utanför regeringskontoren samt ICRC:s och UNHCR:s kontor i Mallavi och Kilinochchi.

England erbjuder medlingshjälp

□ När Englands utrikesminister **Derek Fatchett** besökte Sri Lanka i mitten av november sa han att den brittiska regeringen är villig att medla i konflikten, förutsatt att både LTTE och regeringen uttrycker en önskan om förhandling med en tredje part. Enligt Derek Fatchett kan medling med en tredje part vara nödvändigt för att få till stånd en fredlig lösning.

– Precis som i Nordirland borde båda parter komma överens om att jobba för att uppfylla folkets önskan om att få fred, sa Fatchett. Han sade vidare att det är viktigt att det råder enighet mellan Peoples Alliance och oppositionspartiet UNP om att inleda fredsförhandlingar.

LTTE, som har efterlyst medling med tredje part har enligt Fatchett ännu inte kontaktat hans regering för att få hjälp. Sri Lankas regering har hittills starkt motsatt sig medling, med motiveringen att landet inte vill ha någon inblandning i inre angelägenheter.

Lärare vill minska motsättningar

□ Lärarna i Sri Lanka vill förändra läroböckerna för att minska motsättningarna mellan singaleser och tamiler i landet. Lärarna, som undervisar i konfliktområdena, menar att innehållet i läroböckerna ger upphov till missförstånd och skapar fördomar som stärker motsättningarna.

Skolböckerna borde istället belysa öns multikulturella befolkning, anser lärare som organiserat sig under namnet "Lärare för fred". Man anser att undervisning kan spela en avgörande roll i fredsarbetet. Kunskap kan bli språngbrädan till religiös, social och kulturell förståelse. Som ett första steg har lärarna skrivit en vägledning om läroböckernas roll i skapandet av rasfördomar. Skriften ger råd till lärare om hur de kan arbeta för ett harmoniskt förhållande mellan elever och studenter från olika etniska grupper.

Bomber också i tedistriktet

□ Missnöjet mot regeringen bland de så kallade plantagetamilerna i Sri Lankas bergstrakter har växt och sabotage mot bland annat elnätet förekommer med jämna mellanrum. I augusti orsakade en bomb på järnvägsrälsen 30 kilometer sydost om Nuwara Eliya stor materiell skada. Efter attacken arresterades 22 tamiler som jobbade på närliggande teodlingar, och de hölls där efter fängslade i tio dagar i ett fängelse i Kandy.

National Peace Council sa i ett yttrande att det var arresteringar utan bevis samt tortyr mot befolkningen i norr som gjorde att kriget bröt ut i full skala, och organisationen vädjar nu till regeringen att inte göra bergstrakterna till en ny scen för krig.

Polisen har inrättat fredskommittéer som ska motverka sabotage och infiltration av LTTE i tedistriktet.

Iqbal Athas

Iqbal Athas, korrespondent för Sunday Times of Sri Lanka, har hotats till livet för sina ofta regeringskritiska lägesrapporter i ett land där censur införts. Athas besöker Sverige till våren. SYDASIEN introducerar Athas genom att presentera en aktuell krönika ur Sunday Times.

”Allmänhetens rätt att ifrågasätta de höga försvarskostnaderna”

För några månader sedan godkände den lankesiska regeringen att ytterligare 12,2 miljarder rupier skulle gå till försvarsbudgeten för bekämpning av den tamilska gerillan, LTTE. Detta är 4,5 miljarder mer än vad försvaret tidigare tilldelats i årets budget. Därmed är den totala summan som försvaret tilldelats i årets budget nu uppe i 57,2 miljarder, en 30-procentig ökning gentemot försvarsutgifterna för 1997.

Detta uppmärksammades knappast i media, fastän *Operation Jayasikurui* (Tryggad seger) nu pågått i snart två år, den längsta militära offensiven inte bara i Sri Lanka utan i modern krigshistoria.

Jag vågar inte säga någonting om förluster av människoliv och militär utrustning. Om jag gjorde det i Sri Lanka skulle läsaren med all sannolikhet se vita fält på sidorna med ordet **CENSUR**. De senaste månaderna har armén hindrat mig från att berätta för er vad jag vet om de korrekta siffrorna i försvarsbudgeten, som kom från vederhäftiga källor. Men arméns censurmyndighet uppgav sina egna uppgifter och insisterade på att de var de korrekta.

Från 12 000 till 100 000 man

Regeringstjänstemän och några av deras politiska chefer har börjat bli snarstuckna om de referenser jag gör till *Operation Jayasikurui*. Vad som sårade dem är att jag skrivit att offensiven har stannat upp. Även nyhetsbyråer har skrivit att operationen har kört fast.

En konsekvens av de miljarder som pumpas in i kriget är en snabb modernisering av militärmaskineriet, både vad det gäller manskapsmateriel. Som jag tidigare skrivit inledde gerillan LTTE:s krig mot den demokratiskt valda regeringen den 15 oktober 1981. Det var då gerillan avlossade sitt första skott och utmanade den lankesiska staten genom en direkt konfrontation.

Vid det tillfället hade den lankesiska armén endast 12 000 man och 650 officerare. I dag har vi en armé på över 100 000 man och därtill kommer flottan, flygvapnet, polisen och andra

hjälptrupper. Miljarder rupier har gått till modernisering av krigsmakten och vi har sett försvarsbudgeten öka varje år.

Allt för ofta har vi sett hur det tillkommit en tilläggsbudget, en grym påminnelse om att pengarna inte har varit tillräckliga.

Armén har i dag tungt artilleri, stridsvagnar och andra moderna vapen. Flygvapnet har köpt in stridshelikoptrar och bombplan. Flottan har utrustats med attackfartyg, hydrofoner och landstigningsbåtar. Av självklara skäl går det inte att få fram en exakt katalog på den utrustning som militären tilldelats. Det räcker med att säga att officerare i alla tre vapenslagen har fått specialträning på militärakademier världen över. De tränas också i Sri Lanka av högt kvalificerade vapenexperter.

Deras fiende, de tamilska tigrarna, LTTE, har inga stridsvagnar eller artilleri, förutom dem som erövrats från lankesiska säkerhetsstyrkor. De har inga stridshelikoptrar eller jaktplan. Deras soldater har inte fått en traditionell militär utbildning. Trots detta har gerillan de senaste 17 åren lyckats göra motstånd mot säkerhetsstyrkorna.

De extra 12,2 miljarder rupier som tilldelats militären är tänkt att användas till att besegra gerillan. Jag tar inte upp denna fråga för att kritisera säkerhetsstyrkornas och polisens mod. Det råder ingen tvekan om att de besitter ett stort sådant. Det är andra frågor som bör besvaras. Försvarsbudgeten på 57,2 miljarder för 1998 är den högsta någonsin och skulle ha kunnat bekosta välfärdsprogram för den fattigare delen av samhället i flera år framåt. Och de senast beviljade medlen kommer samtidigt som en utbredd korruption inom militären blivit känd.

Märkliga avtal

När avtalet med Zimbabwe om köp av granatkastare och militär utrustning uppmärksammades nu i höst förklarade vice försvarsminister, general **Anuruddha Ratwatte**, att utrustningen hade anlänt. Men fem månader senare tillsatte regeringen en

undersökning för att ta reda på vad som hade hänt med de beställda vapnen.

När detaljerna i avtalet med kinesiska Folkets befrielsearmés handelsbolag Bomtec, värd 80 miljoner dollar, blottades svarade lankesiska armén med tystnad. Avtalet hade skrivits under trots att det finns ett bilateralt avtal mellan Sri Lanka och Kina. Bomtec har numera stängt sina utländska kontor sedan Kinas president **Jiang Zemin** förbjudit militären att syssla med affärer utanför Kina efter avslöjanden om utbredd korruption.

Förbud eller ej, Bomtec lyckades säkra en miljardorder till Sri Lanka innan bolaget förbjöds sälja vapen; ett klart bevis på vad makt och inflytande kan ha över avtal mellan regeringar.

Censuren meningslös

Censur av både inhemsk och utländsk press fortsätter. Hindrad från att göra reportageresor till krigsområdena tvingas inhemska och internationella media bli beroende av knapphändiga pressmeddelanden från armén och försvarsministeriet. LTTE:s nyheter når däremot ut till lokala media liksom till korrespondenter som befinner sig i Colombo regelbundet.

Internet har revolutionerat hur regeringar, intressegrupper och folk i allmänhet tänker och agerar. Beslutsfattare borde förstå hur modern informationsteknologi inkräktar på de regler och restriktioner de har formulerat för att begränsa rapporteringen från kriget – och i synnerhet de säkerhetsregler som gör det straffbart för lankesiska media att vidarebefordra deklARATIONER gjorda av LTTE.

Allt finns på Internet

Detta är till viss del dumdrigt. Även om en lankes inte kan se några nyheter om det pågående kriget på satellitkanaler, eftersom de censureras, kan de fortfarande läsa nyheter från LTTE. Vad som behövs är en dator och tillgång till LTTE:s hemsida på Internet.

Det är ingen hemlighet att besöken till deras hemsida har ökat den senaste tiden efter att censur infördes.

Antalet användare av Internet ökar stadigt i Sri Lanka. De som inte har tillgång till Internet hemma kan besöka Cyber Café i Colombo.

Några ministrar, särskilt justitieministern **G L Peiris** och utrikesminister **Lakshman Kadirgamar**, har erkänt det meningslösa i att utfärda en lag som inte effektivt kan efterföljas.

Vid en presskonferens förklarade de att sådana bestämmelser kommer att hindra media att presentera båda sidors synpunkt på situationen, men att detta ändå måste ske. Allt vad dessa inflytelserika ministrar förmådde säga, för att rättfärdiga fortsatt censur, är att media vidarebefordrar känslig militär information till fienden.

Medan årets militärbudget har varit den dyraste under det 17 år långa kriget har de militära framgångarna stannat upp på alla fronter. Under dessa förhållanden har allmänheten rätt att ifrågasätta de höga försvarsutgifterna som inte lett till några synbara militära framgångar.

Ökad misstänksamhet

Allmänhetens misstänksamhet har ökat på grund av att man svävar i okunnet om situationen vid fronten. Mediacycensuren har ytterligare förstärkt lankesernas känsla av att det vilar något olycksbådande över det sätt på vilket kriget förs. Bristen på öppenhet och frekventa rykten om korrupcion vid inköp av militär utrustning har dessutom skapat en känsla av misströstan.

Vid en granskning av dagens situation är det klart att några ministrar har målat in sig i ett hörn, militärt och politiskt. De kan inte isolera sig från allmänheten eller få allmänhetens förtroende.

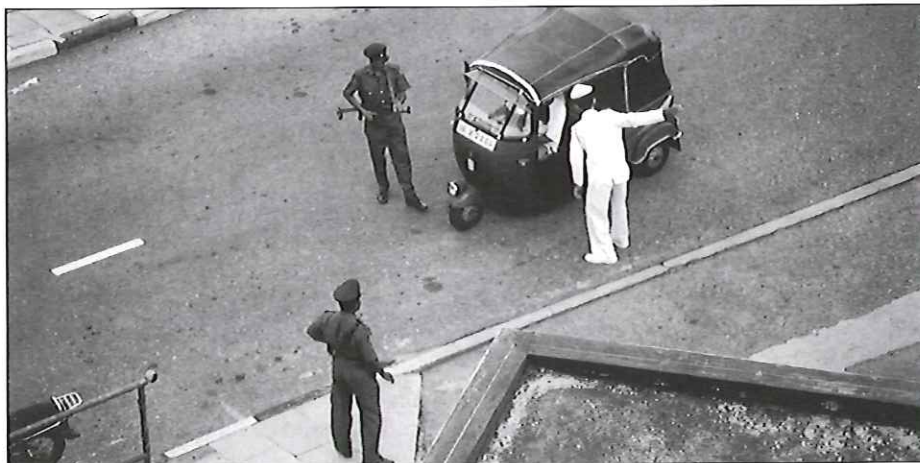
Det skulle göra regeringen gott att komma ihåg att allmänhetens stöd är nödvändigt för en lyckosam utgång av kriget. Inget krig har vunnits utan detta stöd. Det är också folket som slutligen bedömer den politiska sidoeffekten av situationen.

Öppenhet nödvändig

Med tanke på den politiska och militära situationen totalt sett bör regeringen åter utvärdera inte bara den militära strategin, utan också den övergripande strategin när det gäller det politiska och militära stödet. Genom att göra så är öppenhet nödvändig, om inte annat så åtminstone på en grundläggande nivå.

Iqbal Athas

Översättning: Johan Mikaelsson

Vanlig syn på Colombos gator: Passagerare i autoriksha visiteras av polis.

FOTO: OLLE MELKERHED

Krigskorren Athas trotsar mordhoten

Iqbal Athas är utan tvekan den främste krigskorrespondenten på Sri Lanka. Hans krönikor i Sunday Times of Sri Lanka läses inte bara inom landet. Människor runt om i världen som är intresserade av konflikten läser varje söndag hans Situation Reports via Internet.

Iqbal Athas tillhör den muslimska minoriteten på Sri Lanka, som utgör sju procent av befolkningen. På så sätt befinner han sig någonstans mellan de båda lägren i den etniska konflikten.

Ifrågasätter strategin

Iqbal Athas är kritisk till regeringen vad gäller vapenbeställningar, korrupcionen inom armén och regeringen, och han ifrågasätter ofta den militära strategi som regeringstrupperna använder vid offensiverna. Han anser att regeringen hade kunnat lösa militära problem på ett bättre sätt, med en smartare strategi, och till lägre kostnad.

Han är också kritisk till att journalister inte tilläts besöka krigsdrabbade områden, och till censuren, som infördes i juni 1998. Den gör bara regeringens väg till målet – att krossa Tigrarna – längre, tror han, eftersom regeringen riskerar tappa folkets förtroende för krigsinsatsen.

Man måste komma ihåg att Iqbal Athas är starkt beroende av att ha god kontakt med källor inom armén, marinen och flygvapnet för sitt fortsatta arbete och att han därför inte för kraftigt kan ifrågasätta regeringens och militärledningens grundläggande strategi, som är att försvaga Tigrarna, hur många människoliv det än må kosta att slutföra offensiven mot norr. Vad han egentligen tycker kan vara en helt annan historia.

Iqbal Athas brukar avsluta sina texter

med några ord om de regeringssoldater som stupat, de verkliga hjältarna, de som för kampen närmare en militär seger.

Att exempelvis förespråka medling i stället för fortsatt krig, är i praktiken omöjligt för Athas, eftersom det vore att allvarigt stöta sig med källorna. I grund och botten stödjer alltså Athas regeringens väg att försöka lösa den etniska konflikten. Visserligen har han ifrågasatt det kloka i att fortsätta offensiven, men bara vagt, och då ur ett militärstrategiskt perspektiv.

Iqbal Athas har avslöjat flera av regeringens högst tvivelaktiga vapenaffärer, bland annat en beställning av artilleriskjutpjäser med tillhörande ammunition som hamnade i Tigrarnas händer. Och han håller en skarp ton mot dem som ser det pågående kriget som ett sätt att sko sig.

Utsatt för komplott

Hans rapporter uppskattas inte i alla kretsar. I februari bröt sig några soldater från marinen in i hans hem, tryckte pistoler mot honom och hotade honom till livet. Försvarsministeriet försökte mörklägga händelsen, men till slut kunde inte sanningen döljas längre och de skyldiga dömdes för olaga hot.

”Writing with a gun at my head”, kallade Athas sin följande krönika.

I våras utsattes Athas för en komplott. Det antydde att Tigrarna haft strategisk nytta av hans artiklar, och försvarsministeriet försökte sätta stopp för hans krönikor. Utan framgång den gången, men i juni infördes censur av nyheter om kriget och Athas krönikor i Sunday Times har sedan dess i varierande grad bestått av vita fält och ordet ”Censurerat”.

Johan Mikaelsson

Sri Lankas nuvarande regering som kom till makten 1994 med löfte om att skapa fred, har sedan fredssamtalen strandade våren 1995 satsat allt på att försöka krossa Tigrarna inte bara på slagfältet.

Lika viktigt är att få regeringar runt om i världen att förbjuda LTTE att samla in pengar.

Utan bidrag från tamilska flyktingar inget väpnat motstånd.

Inbördeskriget kan få sitt avgörande i London

Sri Lanka på Internet

Daily News:

På Lankanet finns mängder av länkar med bland annat information om Sri Lanka. Här finns också regeringens egen dagstidning Daily News under www.lanka.net/lokehouse.

Sri Lanka Info Page

www.lacnet.org/srilanka/
Mängder av länkar till allt som rör Sri Lanka.

Sunday Times of Sri Lanka

Sri Lankas största oberoende söndagstidning. Bra sammanfattning av veckans nyheter kryddat med läsvärda krönikor, bl a Iqbal Athas Situation Reports.

www.lacnet.org/suntimes

Sri Lanka Monitor

Nyhetsbrev som ges ut av brittiska flyktingministeriet för att belysa tamilernas situation.

www.gn.apc.org/brcslproject/

Tamilnet

www.tamilnet.com
Fylls på hela tiden med nyheter som rör tamiler på Sri Lanka.

London har Tigrarna sitt internationella huvudkontor. Sri Lankas regering och dess förlängda arm, ambassaden i London, som ligger i den finare delen av stadsdelen Bayswater, satsar hårt på propagandakrigföringen; viktigaste arbetsuppgiften är att få Tigrarnas kontor stängt. Men i London går det inte att använda artilleri – och hitills har det inte fungerat med diplomati.

Aruna Kulatunga, 36-årig journalist från huvudstaden Colombo, jobbar som informatör på ambassaden och han tar emot i ett stort konferensrum, där vi serveras det på Sri Lankas ambassader så självklara Ceylon-teet av en leende pensionerad kapten, som dock inte vill berätta om sin tid i flottan och om striderna mot de så kallade Sjtötigrarna trots att Aruna Kulatunga ber honom göra det.

Pressade av brittiska terroristlagar

Kulatunga säger att Tigrarna är pressade sedan de nya brittiska lagarna mot terrorism trädde i kraft i samband med Nordirländsöverenskommelsen i september. Lagarna består av två delar, varav den ena enbart berör Nordirland, medan den andra gäller övriga världen. Bevisföringen måste vara mycket noggrann och det handlar om en lång process, men den som stödjer handlingar i utlandet som klassas som terrorism ska kunna dömas för brott i Storbritannien.

– Detta kommer att påverka LTTE:s aktiviteter. Även om man säger sig inte ha begått några terroristhandlingar, vilket vi vet inte är sant, kommer deras insamling av pengar att påverkas. Och inte minst ur psykologisk synvinkel är det mycket viktigt. Folk är rädda för att skänka pengar nu, eftersom de inte vill riskera att bli arresterade, säger Aruna Kulatunga.

Mer än 140 000 tamiler har flytt från Sri Lanka till Storbritannien sedan det etniska våldet eskalerade i Sri Lanka i början av 1980-talet. Tamilerna i Storbritannien bidrar enligt Aruna Kulatunga med cirka 250 000 pund i månaden till Tigrarnas verksamhet. I hela världen samlar Tigrarna in mellan 4 och 5 miljoner dollar varje månad, pengar som hjälper Tigrarna att hålla ställningen som den starkaste gerillagruppen i världen.

Tredjedel av budgeten till kriget

Regeringen har problem med finansieringen av kriget. Nästan en tredjedel av statens utgifter går till försvaret, och nyligen infördes en sorts krigsmoms på 4,5 procent för att fylla hål i budgeten. Trots alla pengar är en militär seger avlägsen, för att inte säga omöjlig – konflikten beskrivs av neutrala bedömare som ett "no win war".

Regeringen har släppt mängder av bomber från flygplan eller lobbat in dem med artilleri i Tigerkontrollerade områden, och många civila har dödats. LTTE har inga flygplan; när organisationen velat attackera ekonomiska, militära och politiska mål i de södra delarna har man använt sig av självmordsbombare, som skadat och dödat

många civila. Det som av den ena sidan ses som terrorist ses av den andra som frihetskämpe.

– Det finns inget som heter väpnad frihetskamp. När vapen är inblandade är det ett brott under vilken lag du än kan tänka på, säger Aruna Kulatunga.

Anton Raja är Tigrarnas officiella talesman i London, han är organisationens ansikte utåt, medan de verkliga ledarna håller sig i bakgrunden. Han möter oss på neutral mark, Tigrarna delar lokal med andra tamilska organisationer, därför möter han oss hellre vid vårt hotell i Bayswater, ett stenkast från fienderna på ambassaden.

För ett par år sedan mördades två av Anton Rajas kolleger som jobbade vid kontoret i Paris med att göra en tidning för Tigrarna. Ingen anhölls.

– De som gör sådana saker vet hur de ska gå till väga för att komma undan. Jag har märkt att de följer efter oss när vi anordnar demonstrationer och möten, och ibland ringer de hem till mig för att störa mig. Men jag tror inte att någon skulle göra mig något här i London, säger Anton Raja.

Beredd att dö för sin sak

Han är i sextioårsåldern, han föddes i Jaffna i norra Sri Lanka, men har bott i London sedan slutet av 60-talet, han är utbildad kamrer, men jobbar nu som lärare i datorkunskap. Men det är drömmen om Eelam han lever för. Han säger sig vara beredd att dö för sin sak om det behövs. Han har inte varit på Sri Lanka sedan 1994, om han reste dit nu skulle han omedelbart arresteras – och enligt egen uppgift torteras.

– Vi kommer inte att behöva stänga vårt kontor här. Det är politiskt arbete vi sysslar med. Folk skänker pengar till oss frivilligt, och de vet att pengarna hjälper släktingar i Jaffna och Vanni. Pengarna går inte till vapenköp, vi behöver inte köpa vapen från någon, vi stjälar vad vi behöver från den singalesiska armén. Det kan du se med egna ögon på våra filmer. Soldaterna springer när de ser oss komma, men tyvärr har de börjat förstöra sina vapen innan de sticker och det orsakar bekymmer för oss, säger Anton Raja.

Han dementerar alla påståenden om att Tigrarna skulle ha egna skepp för vapentransporter.

Anton Raja har ett allvarligt, mycket spant ansiktsuttryck, extra spant blir det när han pratar om situationen för civila tamiler i de krigshärjade områdena, men vid några tillfällen när samtalet kommer in på sidospår slappnar han av och ler med hela ansiktet. Men allvaret kommer snabbt tillbaka.

– Det är hemskt att ett folk mord av det här slaget kan få pågå när vi är på väg in i ett nytt millenium, en elektronisk tidsålder. Och att inga journalister får rapportera från krigszonen. De nyheter som når västvärlden är skrivna av singalesiska journalister, med singalesisk vinkling. Varför skriver inte en enda av dem en artikel om den ta-

Anton Raja är de Tamilska befrielse-tigrarnas officiella talesman i London. Han ställer upp på att vara med på bild, landsmannen på Sri Lankas ambassad avböjer däremot.

milska befolkningens lidande?

Anton Raja menar att om det bara blev fred skulle mängder av tamiler återvända till Sri Lanka och bidra till återuppbyggnaden i de norra och östra delarna.

Aruna Kulatunga är inte lika säker.

– Det finns tamiler som har kommit till Storbritannien som flyktingar och det står i deras pass att så länge det är krig i Sri Lanka ska de inte behöva åka tillbaka. De här typerna vill hålla i gång kriget, för de har det 1.000 gånger bättre ekonomiskt i Storbritannien än i Sri Lanka. Om de slutade skänka de där tio punden varje månad skulle ju kriget sluta säger Aruna Kulatunga.

Han tror inte att den yngre generationen vill återvända, de över 45 år möjligen.

Tigrarna hävdar att de slåss för tamilernas demokratiska rättigheter på ön och att tamilska politiska partier som TULF, som nu ingår i regeringen, svek det tamilska folkets önskemål när de gav upp kampen för ett självständigt Eelam.

Oförrätter glöms inte bort

Av Nietzsches tankar om att glömma historiska oförrätter finns bara otydliga spår i de stridande parternas polemik. Aruna Kulatunga har svar på det mesta, han försöker till exempel prata bort regeringens förhållning det senaste halvåret av undersökningen av massgraven i Chemmani på Jaffnahalvön. Hellre pratar han om LTTE:s grymheter,

deras blodiga bombdåd i Colombo.

Han säger också att LTTE är inblandat i narkotika-smuggling, ett påstående som djupt sårar Anton Raja, hans Tigrar är drogfria enligt ideologin, och själv dricker han inte en droppe alkohol.

Tigrarna ska enligt Anton Raja också ha slutat använda barnsoldater. Men ett färskt BBC-reportage visar att rekrytering av barn fortfarande sker – varje familj ska bidra med en soldat. En del ansluter frivilligt, andra tvångsrekryteras – klart är att LTTE är pressat av regeringens storoffensiv mot norr.

Anton Raja hyllar tanken att Tigersoldater ska ta cyanid om de riskerar att tillfångatas av fienden. Det är en död som är fri från plågor, säger han. Döden infinner sig vanligtvis efter en eller ett par sista minuter av mycket svåra plågor, men Anton Raja vidhåller att det är bättre än att tillfångatas och torteras av regeringens soldater.

– Vi litar inte på regeringen, så vi tycker det vore bättre att ha en tredje part som medlare, för att på nytt kunna bygga upp förtroende mellan oss, säger Anton Raja.

– Vi är öppna för samtal, men för att de ska bli meningsfulla måste LTTE säga att de ger upp Eelam och att våld och krig är fel. Men vi går inte med på vapenvila, vi litar inte på LTTE, säger Aruna Kulatunga.

**Johan Mikaelsson, text
Marcus Engström, foto**

Fakta/ LTTE svartlistat

□ LTTE är förutom på Sri Lanka också en förbjuden organisation i Indien och USA. Storbritanniens utrikesminister **Derek Fatchett** förklarade nyligen att de nya lagarna kommer att förebygga att organisationer som är involverade i terrorist-

aktiviteter använder Storbritannien som bas, men han preciserade inte närmare hur detta påverkar LTTE.

I USA kriminaliserades för ett år sedan LTTE:s insamling av pengar, en dom som har överklagats, åtminstone vad gäller insamling av pengar till civil verksamhet.

Tigrarna har moraliskt stöd av medlemmar i ANC i Sydafrika, och det har ryktats om att det internationella huvudkontoret ska flyttas till Sydafrika, något som Tigrarna förnekar. Under hösten har dock Tigrarnas aktiviteter i Sydafrika ökat kraftigt.

Tigrarnas officiella hemsida

www.eelam.com

Nyheter, analyser, översatta tal av Prabhakaran m.m. Uppdateras sällan numera.

Eelamweb

Tigerinformationssida med många länkar.

www.eelamweb.com

Tamilnation

Mängder av länkar till cirka 1500 hemsidor som främst rör Tigrarna.

www.tamilnation.org

Sinhaya:

Webb-sajt tillägnad de "ärofulla soldater" som bekämpar den tamilska gerillan, med detaljerade uppgifter om LTTE:s "illdåd".
www.sinhaya.com/index.html

Flykting ser sina gamla grannar mördas på film

Hundra människor dör, och ännu fler skadas i en flygattack mot en by i norra Sri Lanka. Oskyldiga människor sprängs i stycken i ett krig som omvärlden glömt bort. Filmer utsmugglade av den tamilska separatistgerillan visar en fasansfull verklighet.

– Mitt folk mördas av regeringen, säger David som sedan 1992 lever i Sverige.

David flydde för sju år sedan med sin familj från det krigshärjade norra Sri Lanka. Familjen fick uppehållstillstånd i Sverige av humanitära skäl. Nu följer han med förtvivlan utvecklingen i hemlandet. Enda möjligheten att få se vad som sker i de gamla hemtrakterna är att se de videofilmer som LTTE smugglar ut.

David berättar att han 1991 jobbade på ett tidningstryckeri i en by inte långt från Jaffna. Otaliga gånger utsattes tryckeriet för bombbräder från regeringsflyg. Vid en av dessa flygattacker dödades en arbetskamrat och till slut tröttnade David på att jämt behöva flytta för att undvika att komma för nära den singalesiska armén och dess terror och han bestämde sig för att fly från landet med sin fru och den då tre år gamla dottern. Efter en strapatsrik flykt nådde de till slut Sverige.

Utvecklingen på Sri Lanka har gjort att hundratusentals tamiler valt att fortsätta leva sina liv på fredligare platser i världen.

– Vår gamla hemby är jämnad med marken och nu ligger det en flygbas där. Vi har inget att återvända till, säger David samtidigt som han matar in en kassett i videobandspelaren.

Propagandafilmer

Sedan den nya regeringen tillträdde har både inhemska och utländska journalister förbjudits resa till krigsdrabbade områden. En viktig del i krigsstrategin är att ta herraväldet över nyhetsflödet.

Men från kontor runt hela världen sprider Tigrarna sin syn på vad som sker i Sri Lanka. Tigrarna har hemsidor på Internet som uppdateras regelbundet och de ger ut tidningar, böcker och videofilmer. Nya propagandafilmer utkommer flera gånger per år.

Tal av ledaren Prabhakaran varvas med bilder från de senaste slagen – varje större operation som Tigrarna genomför videofilmas. Så dokumenterades också årets största slag, vid Kilinochchi, då cirka 2.000 regeringssoldater fick sätta livet till. I oktober smugglades kopior av filmen till journalister i Colombo, en pinsam historia

– Hela världen vet vad som pågår i norra Sri Lanka, säger David när han ser sina föregångare mördas. Varför kan ingen hjälpa till att få ett stopp på kriget?

för regeringen.

Filmerna har trots propagandan ett dokumentärt värde. De ställer Tigrarnas åsikter mot regeringens, och det är de enda filmbilder från krigshärden som når omvärlden. De visar också hur gerillasoldaterna lägger beslag på stora mängder vapen, ammunition och militärfordon från armén.

Vi tittar på en film som är inspelad 9 juli 1995, då regeringens flyg bombade staden Navali, och dödade 130 människor och skadade 300. Tamilerna hade av regeringens radio uppmanats söka skydd i kyrkor och tempel.

– Här känner jag igen mig, jag har varit där. Det är inte så långt från där vid bodde, berättar David medan bandet rullar.

Filmen visar händelser i byn efter bombattaken. Söndersprängda människor – barn, kvinnor och män och deras chockade anhöriga skriker ut sin förtvivlan. En man håller sin döda dotter i sitt knä. Toppen av huvudet är borta och han klappar den delen av ansiktet som fortfarande är kvar och han gråter och pratar oavbrutet.

– Varför bombar regeringen civila människor? frågar David upprört.

Med återhållen ilska säger han att det där är vad Sri Lankas regering kallar gerillasoldater. Tigrar.

– När Tigrarna kontrollerade Jaffna var allt bra där, men nu när armén är där är alla rädda. Vi försökte alltid hålla oss undan flyktinglägren. Om vi hade hamnat där hade vi varit under arméns uppsikt och då är man aldrig säker, säger David.

Regeringen vill ge sken av att allt är på väg att återgå till det normala sedan de återtog kontrollen över Jaffnahalvön. Nu går det i alla fall att ringa till Jaffna igen. När Tigrarna hade kontrollen var telefonför-

bindelserna brutna och David kunde inte få någon kontakt med mamman och systemen.

Men Prabhakaran är fortfarande ett militärt och politiskt alternativ för tamilerna och det är regeringen fullt medveten om.

– Sri Lankas regering ljuger för hela världen när de säger att Prabhakaran och Tigrarna inte är populära bland det tamilska folket, säger David.

Gerillan tappat sympati

Även bland singaleser finns det många som hyser större respekt för Prabhakaran än för president Kumaratunga, som de tycker lägger alla pengar på vapen och ammunition. Tigergerillan har de senaste åren samtidigt tappat mycket av den internationella sympati den tidigare haft eftersom den har gjort sig skyldig till så många blodiga sprängattentat i Colombo och den har utfört en lång rad politiska mord samt rekryterat barn, vilket Sri Lankas regering har utnyttjat i sin propaganda, som de framgångsrikt förmedlar till världen.

Med engagemang börjar David förespråka en fredlig lösning av konflikten. Samtidigt medger han att som situationen är gläds han när han hör rapporter om att Tigrarna har lyckats stoppa den framryckande armén. Men han brukar inte skänka pengar till Tigrarnas verksamhet.

– President Chandrika lovade också att hon skulle skapa fred och få ett slut på folk-mordet, men se själv hur det har blivit.

Bilder av söndersprängda människor etsar sig fast på näthinnan. Men få får se vad som sker.

**Text och foto:
Johan Mikaelsson**

FOTNOT: David heter egentligen något annat.

Mumbai på väg att bli ett nytt Chicago

Byggentreprenören Natwarlal Desai var på väg till sitt kontor i affärsdistriktet Nariman Point i Mumbai då han stoppades av okända män som avlossade sex kulor mot hans bröstsköld. Veckan innan hade kassettkungen **Gulshan Kumar** kallblodigt avrättats utanför ett tempel han brukade besöka för att tacka guden Vishnu för sin framgång.

Det kunde ha varit scener från alla dessa gangsterfilmer som produceras i Mumbai. Men denna gång var det verklighet, beställningsmord utträttade mitt på dagen.

Invånarna i Mumbai fruktar att deras stad håller på att bli ett nytt Chicago med gängkrig och dagliga skottlossningar mellan polis och kriminella. Det som oroar dem mest är att den organiserade brottsligheten har infiltrerat stadens politiska etablissemang.

– Det finns ett nära samband mellan organiserad brottslighet, polis, politiker, affärsintressen och undre världen – och det verkar inte finnas någon politisk vilja att ändra på detta, säger advokaten **Bapurahu Pakhiddey** som hjälper arbetare att bilda fackföreningar.

Liksom andra internationella megastäder har Mumbai alltid haft en undre värld. Till för bara några år sedan slapp vanliga laglydiga medborgare störas av stadens mörka sidor. Men på senare tid har kriminaliteten krupit in i vardagen.

Den som vill köpa en bostad måste betala en del av summan svart till mäklare. För att öppna affär måste man betala beskydd till lokala smågangsters som kontrollerar kvarteren. Är en lägenhet attraktiv kan innehavaren bli hotad till livet om han eller hon inte flyttar. Fackföreningsledare lever med ständiga hot från inhyrda ligister.

Maffian infiltrerar allt mer

Alla betalar för att få beskydd av kriminella gäng; från gatuförsäljare, tiggare, taxichaufförer till innehavare av lyxbutiker och fabriksägare. Maffian infiltrerar allt delar av Mumbaiiternas liv.

Polisen har inte kunnat stoppa denna utveckling därför att undre världen har inflytelserika vänner på högt placerade positioner i samhället. Fastighetsägare har använt sig av kriminella för att bli av med hyresgäster, politiker för att neutralisera rivaler, direktörer för att tämja fackföreningar, producenter för att finansiera filmer och byggbolag för att avhysa sluminvånare.

– Stadens rika och mäktiga har använt

När Mumbai-polisen anklagades för att vara ineffektiv i kampen mot brottsligheten började man utföra rena avrättningar av kriminella. På järnvägsstationerna finns anslag med efterlysta personer. FOTO: PÅR JANSSON

gangsters för att tjäna pengar och lösa personliga konflikter. Det är inte förvånande att de kriminella i dag kan skapa sina egna lagar, säger advokaten och människorättsaktivisten **P A Sebastian**.

Inflytelserika personer som utsatts för maffians våld, som entreprenören Desai och kassettkungen Kumar, är dock inte helt oskyldiga. De har varit med en hand i syltburken och när det har uppstått konflikter om betalning eller gentjänster har undre världen spänt sina muskler. Desai hade tagit hjälp av maffiakungen **Dawood Ibrahim** för att köpa mark där han tänkte bygga lyxlägenheter. Kassettkungens förmögenhet kom från piratkopiering av filmmusik som sedan såldes av gatuförsäljare.

För ett par år sedan mördades **Prem Kumar Sharma**, chef för BJP:s lokalavdelning i Mumbai. Anledningen till att han avrättades var att det hade uppstått konflikt om hur många procent han skulle ha av de varor som smugglades in i landet. Partiet har en annan version. De säger att han mördades därför att han motsatte sig att maffian tog över ett landområde i Mumbai.

Advokaten **P A Sebastian** hade ett ärendet till polischefen i Mumbai några veckor efter mordet på **Prem Kumar Sharma**. På bordet framför polischefen låg tre foton på personer som var eftersökta för mordet, men som hade flytt landet.

– Jag frågade honom varför de dödade BJP-politikern. Han svarade att **Prem Kumar Sharma** brukade ta en viss procent

av de varor som smugglades in till kusten söder om Mumbai. Det hade uppstått dispyt om betalningen och maffian beslutade sig för att göra sig av med honom.

4 miljoner för ett mord

I januari 1997 mördades Indiens mest kända fackföreningsledare, **Datta Samant**. En gangster från Hongkong vid namn **Guru Sathum** hade erbjudits 20 miljoner rupier (ungefär 4 miljoner kronor) för att arrangera mordet. De som utförde dådet fick 10 000 rupier var. Efter mordet greps mördarna och sitter nu åtalade.

– Polisen vet allt; summan, vilken den betalades till och vilka som höll i avtryckaren. Då måste de också veta vem som beställde mordet. Men de kommer aldrig att arresteras dessa personer. Brottsligheten kommer aldrig att kunna stävjas om de som verkligen ligger bakom brotten aldrig straffas utan skyddas av staten, säger **P A Sebastian**.

Det ryktas att ägarna till en bilfabrik beställde mordet på fackföreningsledaren därför att han hade tänkt starta en strejk som skulle ha skapat problem för företaget.

Och vad gör polisen åt allt detta mördande och den växande kriminaliseringen? Inte tillräckligt, säger Mumbaiborna. Många menar att polisen är alldeles för korruperad för att kunna lösa stadens problem. Polisbefäl försvarar sig och säger

VÄND!

FORTS.

att kåren är för politiserad för att kunna agera professionellt.

Mumbais poliskår var länge känd som Indiens svar på Scotland Yard. Den ansågs vara den bästa i Indien. Men denna image har naggats i kanten efter de senaste morderna på prominenta och inflytelserika personer i staden mitt på ljusa dagen. Folk började tala om att polisen var ineffektiv, hade förbindelser med maffian och oförmögen att ta itu med stadens brottslighet.

Polisen har därför börjat skjuta kriminella. Man kallar det konfrontationer. De senaste tre åren har närmare hundra brottslingar dödat i dessa så kallade väpnade sammanstötningar. Polisen säger att de i självförsvar dödat härdade kriminella, revolvermän och mördare som går beväpnade med sofistikerade vapen som AK-47:or. Obduktioner visar att de flesta brottslingarna har dödat med fem, sex skott i huvudet och bröstkorgen – alla dödande. Trots att polisen hela tiden påpekar att de har sämre vapen är de kriminella har inte en enda polisman skadats vid dessa vapenduell.

– Den slutsats vi kan dra är att detta inte är några sammanstötningar. Det är fråga om avrättningar. Polisen har valt ut dessa kriminella av någon anledning och dödat dem, säger P A Sebastian, som tagit upp några av dessa fall i domstol.

Journalisten **Mobin Pandit** på tidningen *Afternoon* har grävt i orsakerna till polisens agerande och funnit att dossiern om en viss eftersökt brottsling skickats från polisens centralarkiv till det polisdistrikt där den kriminelle lär ha bott ett par dagar innan han dödades i en konfrontation i samma område. I arkivmaterialet finns det uppgifter om hur brottslingen ser ut, vilka kännemärken han har, samt adress och foto.

Rivaliserande gäng betalar polisen för att avrätta motståndare

– Rivaliserande gäng betalar polisen för att avrätta motståndare. Priset för denna tjänst ligger på upp till 100 000 dollar. Det är en extrem summa för en patrullerande konstapel som har en månadsinkomst på ungefär 5 000 rupier (1 000 kronor), säger Mobin Pandit.

Nöjd allmänhet

Allmänheten är dock nöjd, glad över att ännu en brottsling tagits av daga. Det indiska juridiska systemet är fruktansvärt trögt. Det kan ta upp till tio år innan ett fall tas upp i domstol på grund av brist på kvalificerade domare. Under tiden har vittnen glömt vad de sett eller gjort sig själva oanträffbara. Brottslingarna kan ta det lugnt, för de vet att det dröjer minst tio år innan deras fall tas upp i rätten och med goda kontakter och pengar kan de fördröja brottmålet ytterligare. Det är också möjligt för mördare att få borgen. Detta, menar många jurister, håller på att urholka förtroendet för rättsstaten och kan ha en indirekt inverkan på den ökade brottsligheten.

Polisen känner sig också frustrerad över att deras arbete är meningslöst eftersom de flesta brottslingar släpps fria mot borgen.

Det är naturligtvis pengar som styr brottsligheten. Liberaliseringen och avregleringen av Indiens ekonomi för sju år sedan har gjort att mera kapital är i omlopp och att det därför finns mera kontanter att roffa åt sig.

Maffians inkomstkällor är narkotika, guldsnuggling, beskyddarverksamhet, sprithandel, prostitution och fastighetspekulation.

Men den ekonomiska liberaliseringen har gjort smuggling olönsam, fastighetspriserna har sjunkit markant de senaste åren och därför är det enligt källor inom polisen bara narkotikasmuggling som numera är lukrativ.

Marknadsliberala ekonomer menar att uteblivna reformer stärkt maffians inflytande över ekonomin och politiken. De menar att de kriminella utnyttjar de brister i lagarna som existerar idag. Företag är tveksamma till att anställa arbetskraft därför att arkaiska lagar gör det nästan omöjligt att avskeda arbetare. Förlegade hyreskontrollagrar och byggregler gör det svårt för värddar att säga upp hyreskontrakt eller för byggföretag att avhysa markockupanter. Detta har skapat en marknad för maffians gangsters som med muskelkraft utträttar mindre nogräknade personers ärenden. Ekonomerna anser att många med inflytande tjänar på rådande system och därför motsätter sig en förändring.

– De som kan ändra på lagarna är de som har störst intresse av att de behålls. De kommer aldrig att montera ned sin största inkomstkälla, säger ekonomen **Kirit Parikh**, chef för Indira Gandhi Institute of Development Research i Mumbai.

Många av politikerna i Maharashtra delstatsregering har också ett brottsligt förflutet. Flera av partifunktionärerna i partiet Shiv Sena, som styr delstaten i koalition med partiet BJP, har ett förflutet som smågangsters och som medlemmar i olika kriminella organisationer. Politikern **Mohan Rawle** har stått åtalad för allt från utpressning till mord. **Madhukar Sarpotdar** har ett kriminellt förflutet och har suttit inne flera gånger. Under kravallerna i Mumbai 1993 gick han öppet beväpnad med automatvapen. Båda dessa män sitter i Maharashtra delstatsregering.

Shiv Sena har flera lokalkontor, *shakhas*, runt hela Mumbai. Dessa *shakhas* sysslar med utpressning mot småhandlare och gatuförsäljare samt annan kriminell aktivitet. Polisen gör ingenting för att stoppa dem, antingen för att man själv är inblandad eller för att man inte vågar, rädd för represalier från Shiv Senas sida.

Vissa kritiker menar att Shiv Sena helt igenom är en kriminell organisation med flera kända brottslingar bland medlemmarna. Partiets förbindelser till maffian och inblandning i diffusa fastighetsavtal har fört det politiska livet till en lågvattennivå menar kritikerna. Därför är det inte konstigt att vissa kriminella tar steget fullt ut och bildar ett eget parti för att skaffa sig bättre kontroll över köttgrytorna.

Den ökände gangsterledaren **Arun Gawli** kallar sitt parti för *Allindiska armén*, **Akhil Bharatiya Sena**. Han har suttit inne sammanlagt tio år för misshandel, medhjälp till mord

Asha Gawli, hustru till den ökände gangsterledaren Arun Gawli, styrde Akhi Bharatiya Sena tills för ett par månader sedan då även hon arresterades, misstänkt för att tillsammans med sin make ligga bakom ett mordet på en byggmästare.

FOTO: PÅR JANSSON

och utpressning. Han var en gång medlem i Rama Naiks kriminella gäng och hade rykte om sig att vara en skoningslös mördare. När hans ledare mördades startade han ett eget gäng som kontrollerade centrala Mumbai från stadsdelen Byculla. De ryktas att när han satt inne kunde han fortsätta att kontrollera sitt imperium tack vare korruperade fängelsedirektörer och mobiltelefon.

När Arun Gawli släpptes ut ur fängelset förra året sade han sig vara en reformerad man, beslutade sig för att bli socialarbetare och startade ett parti för att ha hjälpa de fattiga. Men friheten blev kortvarig. Efter några månader greps han, misstänkt för att legat bakom mordet på byggtreprenören Desai.

Men hans partimedlemmar är honom fortfarande trogen. För dem är han ingen gangster, utan en godhjärtad person som hjälper de fattiga. De uppfattar honom som en Robin Hood, som tar från de rika och ger till de fattiga. Han är för dem en beskyddare av de förtryckta. Det sägs att han aldrig hotade eller utpressade småfolket.

<Ingen>— Det är en revolutionär organisation. Vi vill ändra på systemet. Vårt parti är det enda som arbetar för de fattiga, oberoende av religion och kast, säger partimedlemmen Ibrahim Sheik.

Partikontoret som ett fort

Partiets högkvarter i Dagli Chawl, i själva hjärtat av Mumbai, är som ett fort. För att komma in till partihögkvarteret måste man passera järngrindar och misstänksamma vakter som undersöker väskor efter gömda vapen. De är försiktiga. Varje dag kommer polisen och trakasserar dem, hotar dem och säger att de skall sluta stöda Arun Gawlis parti.

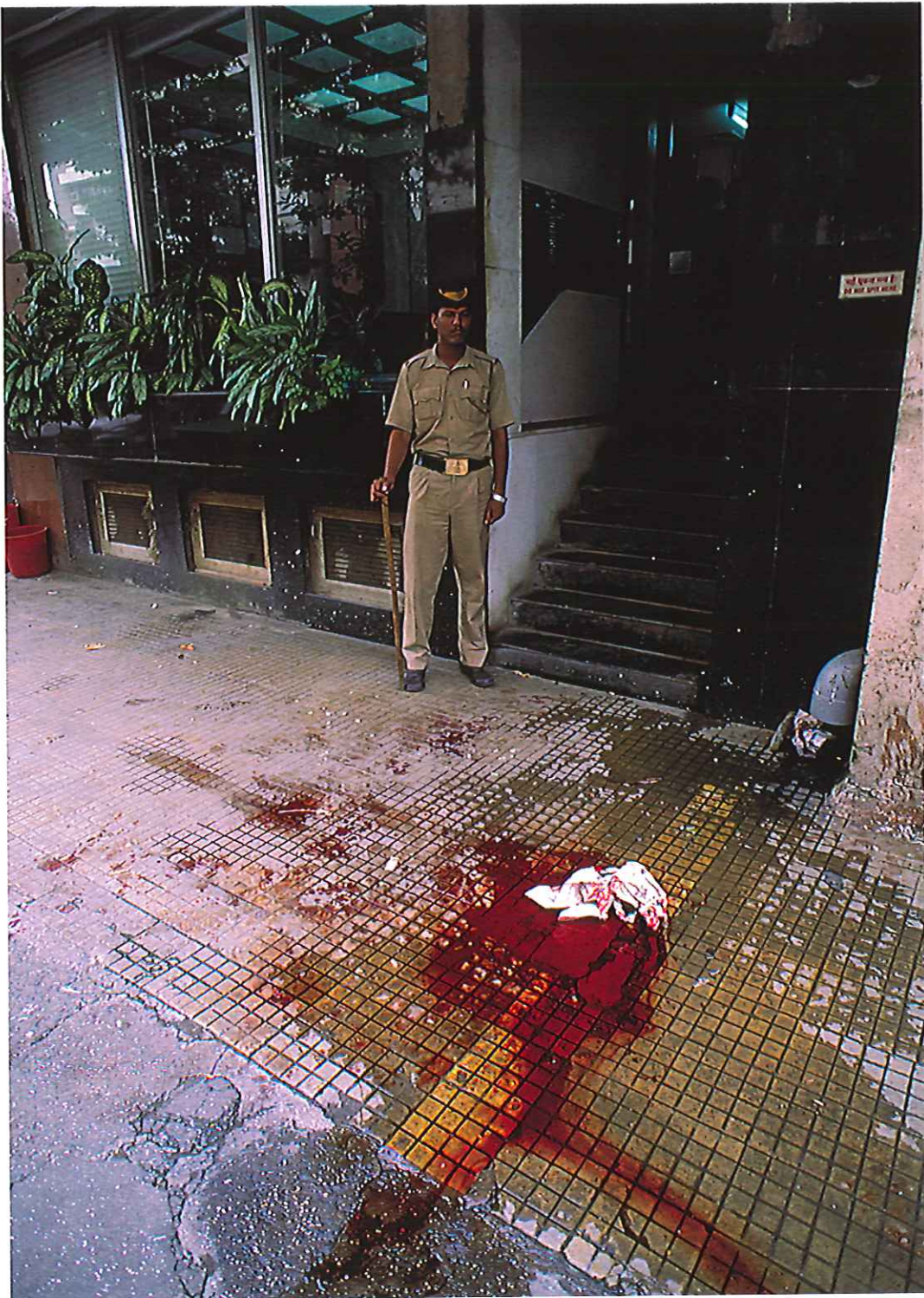
Partiet styrs nu av Arun Gawlis hustru Asha. Hon är en tystlåten kvinna som med guldsbesmyckade armar och röd sidensari visar runt i lägenheten, som ligger på våningen ovanför partihögkvarteret. Fortfarande finns det märken efter polisens stormning ett par månader tidigare. Hon pekar på de sönderslagna dörrarna, väggarna som är perforerade med kulhål och säger sig vara rädd för att någon skall döda hennes man.

— Min make startade partiet för att göra gott för människorna och hjälpa folket. Han ville visa att han var en reformerad människa. Han dödade inte byggherren Desai. Det fanns politiska motiv bakom hans arrestering, säger hustrun Asha Gawli.

Några veckor efter intervjun arresterades även hon, misstänkt för att tillsammans med sin make ligga bakom mordet på ännu en byggmästare. Hon släpptes senare mot borgen.

Arun Gawlis parti fick direkt ett stort gensvar hos befolkningen i Mumbai. Människor anslöt sig i tusentals och när partiet höll en stor demonstration hösten 1997 samlades 100 000 personer. Men hans parti höll på att bli för mäktigt och utmanade Shiv Sena som fruktade att han skulle dra väljare från dem.

Arun Gawli arresterades. Hans medarbetare mördades under mystiska omständigheter

Ännu ett offer för maffiavåldet i Mumbai. Byggtreprenören Natwarlal Desai mejades ned utanför sitt kontor av okända män.

FOTO: A BHATLEKAR/OUTLOOK

ter och polisen började att inrikta sig på medlemmarna i hans kriminella gäng. Under hösten 1997 blev större delen av Arun Gawlis gäng utplånad i polisen så kallade konfrontationer.

Vem ska fylla gängvakuemet?

— Det finns alltså även en politisk orsak till att polisen dödar kriminella. Arun Gawli hotade Shiv Senas existens genom att locka till sig dess väljare. Shiv Sena är nu i regeringsställning och man utnyttjade statsmakten för att göra upp med Gawli. Befolkningen ser det som en kamp mot brottslighet. Vilket inte är sant. Det är en intern politisk kamp där en part har kontroll över polisen, säger P A Sebastian.

Efter det att polisen så gott som uttraderat

Arun Gawlis gäng väntar Mumbaiborna på en maktkamp om vilken som skall fylla vakuemet i centrala Mumbai.

Maffialedaren Chhata Rajan kontrollerar delar av centrala Mumbai och Dawood Ibrahim's domäner är södra och norra. Båda dessa *dons*, som maffialedarna kallas i Mumbai, kontrollerar sina imperier från utlandet. Dawood Ibrahim håller till i Pakistan och Chhata Rajan lär befinna sig i Malaysia och Singapore. Det är deras fotsoldater som kommer att göra upp om Arun Gawlis territorium runt järnvägsstationen Byculla, i hjärtat av Mumbai.

Pär Jansson

Bollywood sjuder av kriminalitet – inte bara på vita duken

Alla vill in vid filmen

Bhai vill tala med dig. Ring honom” Det är ett telefonsamtal som ingen i Mumbais filmindustri vill ha. ”Betala 10 khokha, eller du är död” Khokha är maffiaslang för 100 miljoner rupier, ungefär 20 miljoner kronor. Producenter som ignorerat den befallande rösten har avrättats.

Bollywood, som Mumbais filmindustri kallas, har det senaste året förlorat lite av sin stjärnglans. Paniken har spridit sig i den glamorösa världen. Hundra extrapoliser har kommenderats ut för att bevaka stjärnor och producenter. Privata vaktbolag har blivit kontaktade av filmfolk som vill ha beskydd.

Filmstjärnor och framgångsrika producenter vill inte längre exponera sig lika mycket i pressen, rädda för att maffian skall bli intresserade av dem. Uppmärksamheten kan kan leda till en påringning. Numret de skall ringa brukar ofta gå till en mobiltelefon i Dubai.

Bollywood har sedan 20 år tillbaka haft ett symbiotiskt förhållande med Mumbais undre värld. *Dons*, maffialedarna, har vänt sig till Bollywood för att tvätta sina pengar de tjänat på smuggling, prostitution och narkotika och producenterna har villigt tagit emot dessa kontanter.

– Relationerna har existerat på två nivåer. Filmregissörer har inspirerats av karaktärer från den undre världen. Men det förekommer även affärsförbindelser. Producenter lånar pengar från undre världen för

att göra filmer, säger filmregissören **Govind Nihalani**, som själv aldrig lånat pengar från maffian för att göra sina filmer.

De indiska bankerna och finansinstituten har aldrig haft något större förtroende för filmindustrin. De uppfattade den som en oseriös. Av de ungefär 100 filmer som varje år produceras i Bollywood är det högst tio som gör succé och går med vinst. Bankerna är därför inte villiga att investera i sådana riskfyllda projekt.

Producenter som inte kan visa upp säkerhet är därför hänvisade till andra ekonomiska källor: Maffian. Enligt vissa beräkningar skall ungefär 40 procent av filmerna som görs i Bollywood vara finansierade med svarta pengar.

– Tidigare var förbindelserna mellan maffian och filmproducenterna strikt affärsmässiga. Vad som nu skett är att maffian har börjat med utpressning, säger Govind Nihalani.

Sprit inte lukrativt längre

Källor inom polisen misstänker att maffian har börjat med utpressning därför att fastighetspriserna har gått ned i Mumbai. Av deras traditionella inkomstkällor som narkotika, guldsnuggling, sprithandel och prostitution är det bara den första som numera är lukrativ. Därför har maffian med nytt intresse vänt sina blickar mot filmindustrin. Liksom under byggboomen på 80-talet, då de pressade pengar ur byggbranschen, har de kriminella gängen nu sökt

upp framgångsrika producenter och stjärnor och kräver del av vinsten.

Fem välbyggda män med sofistikerade automatvapen störtade in på Trimurti Films kontor i Mumbai, placerade en revolver på växeltelefonistens tinning och frågade efter regissören **Rajiv Raj**. Utan att vänta på svar rusade de in på filmregissörens kontor, viftade med sina vapen framför Rajiv Rajs ansikte och hotade att döda honom om han inte hostade upp de pengar deras boss i Dubai krävt av honom. Hade inte Rajiv Rajs livvakt dykt upp och avlossat flera skott mot utpressarna, som fick dem att fly, hade Raj blivit ännu ett offer för våldet i Bollywood.

En av Bollywoods största stjärnor, **Shah Rukh Khan**, som tjänar upp till 12 miljoner rupier per film (ungefär 2,4 miljoner kronor), lever under ständiga hot. Han har enligt rykten fått tillstånd av polisen att bära automatvapen efter att ha utsatts för utpressning. Enligt källor i Bollywood har han fallit till föga och betalat en stora summa pengar.

– De har kunskap om de personer de söker upp. De verkar ha goda kontakter överallt och känner till offrens tillgångar, säger Govind Nihalani.

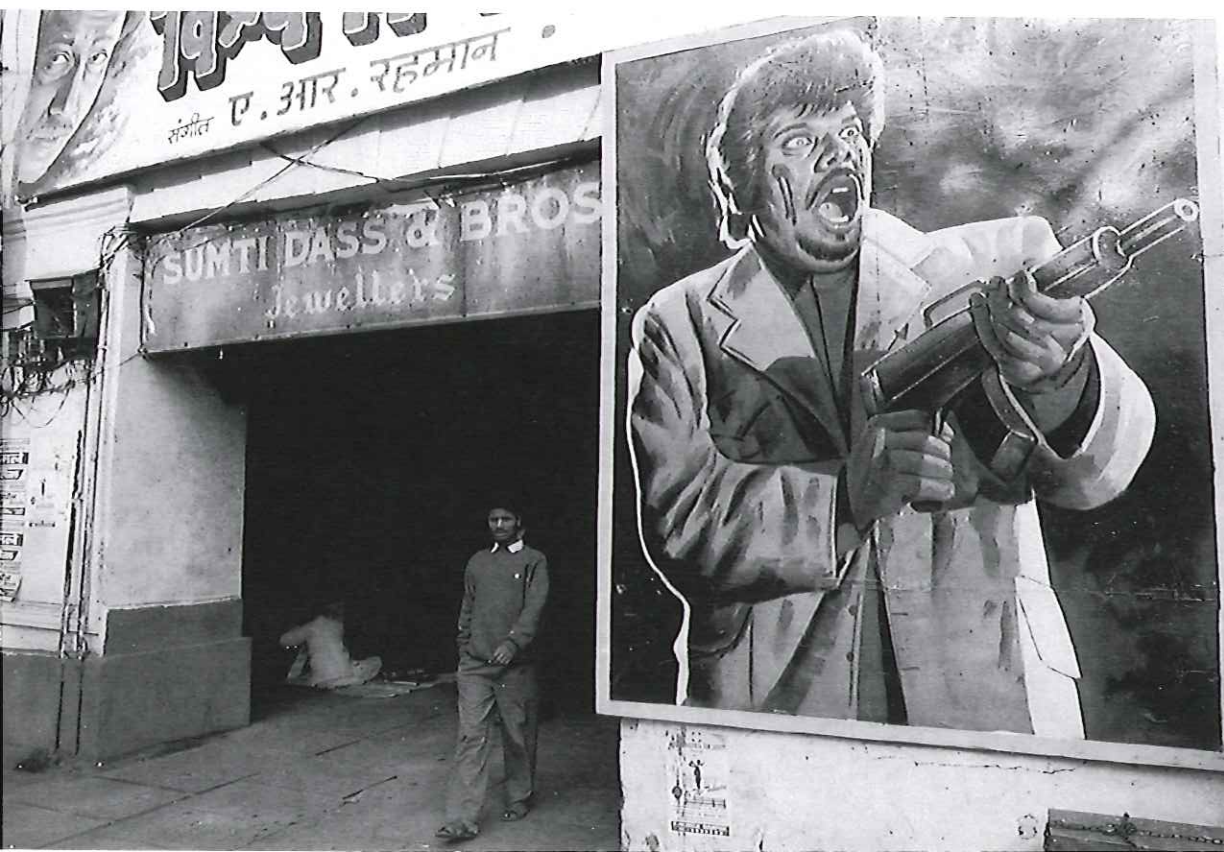
Kassettkungen **Gulshan Kumar** var däremot inte villig att betala. Då han steg ur bilen för att gå in i Shivatemplet i en förort till Mumbai i augusti förra året möttes han av en skur av kulor. De enda ord kassettkungen hann säga innan 19 kulor pumpades

in i hans nacke och bröstorg var ”Vad är det du gör”.

Gulshan Kumar hade inte ringt tillbaka, han hade inte hört sammat uppmaningarna att ringa till Dubai. Musiken är en del av filmindustrin i Bollywood. Varje film har musik- och dansscener. En populär sång kan avgöra om en film blir en hit eller ej.

Fiktion och verklighet håller på att flyta samman i Mumbais filmindustri. Det senaste året har flera producenter mördats och filmstjärnor pressats på pengar av maffian.

FOTO: PÅR JANSSON

Bollywood greps av panik efter mordet. Chockvågor spred sig genom de fashionabla förorterna Juhu och Santa Cruz, där filmstjärnorna bor. Men för Gulshan Kumars vänner kom det inte som någon överraskning. Han hade redan fått samtal från Dubai där en anonym röst krävde en betalning på 10 miljoner kronor för att skydda hans 45 olika företag i Mumbai och Delhi. Misstaget var att han inte tog samtalen på allvar. "Varför skall jag ge er pengar", svarade han. Kassettkungen visste att han var på en dödslista därför att han vägrade att betala.

– De som utsatts för hot är inte helt oskyldiga. Regissörer och filmstjärnor får en större del av sina lön i svarta pengar. Dessa pengar kan endast komma från undre världen. De leker med elden, säger advokaten **P A Sebastian** som sysslar med människorättsfrågor.

Även **Omar Qureshi**, chefredaktör för *Stardust*, Indiens största filmtidning, håller med om att vissa producenter har sig själva att skylla eftersom de har lånat pengar från maffian. Dessa producenter betalar sedan en viss procent av filmstjärnornas lön i svarta pengar, något som maffian känner till.

– När filmindustrin slutar att låna pengar från de kriminella kommer också hoten att försvinna, säger Omar Qureshi.

Enligt *Stardust* har filmstjärnan **Mamta Kulkarni** nära förbindelser med maffian. När hon blev petad från filmen "China Gate" tidigare i år ringde hon till sina vänner i undre världen och efter några veckor hade hon åter den ledande rollen i filmen. Men hennes farliga förbindelser har också lett till att hon blivit hotad. Okända män, beväpnade med knivar, trängde sig in i hennes hus förra året och skrämde henne. Mamta Kulkarni lever nu under polisbeskydd.

Den man som polisen misstänker ligger bakom mordet på kassettkungen och överfallet på Rajiv Raj är maffiakungen **Dawood Ibrahim**, som styr delar av den undre världen i Mumbai från sina bostäder i Dubai och Karachi. 1987 stod han åtalad för att ha dödat rivalen **Samad Khan**. Efter att ha fått borgen flydde han landet.

Han kallas av sina underhuggare för *Bhai* (=bror). Hans namn sprider skräck i Mumbai. Enligt polisen är han inblandad i fastighetspekulation, narkotikasmuggling, utpressning, prostitution och de senast hoten mot filmindustrin. Att han är muslim gör honom ännu mera suspekt i hinduernas ögon, som uppfattar de flesta muslimer i Mumbai som kriminella.

Dawood varit med och producerat fil-

mer på 1980-talet. Plötsligt över en natt dök det upp producenter som tidigare varit tillverkare av piratvideor, matthandlare och klädesaffärsägare. Med feta plånböcker anlidade de stora stjärnor som **Dilip Kumar** och **Sanjay Dutt**. Ingen visste varifrån dessa producenter kom ifrån eller var de fått sina pengar från. Men filmindustrin hade sina misstankar. Förbindelsen med Dubai var uppenbar.

Mukesh Duggal var en av dessa kometproducenter som från ingenstans plötsligt började anlita stjärnor för sina filmer. Han lär ha haft kontakter i den undre världen. För ett år sedan dödades han. Polisen misstänker att han inte kunde betala tillbaka lånet efter att en av hans filmer hade floppat.

Maffiakungarna och deras hantlangare nöjer sig inte enbart med att finansiera filmerna. När de engagerar sig i ett projekt ser de också till att de stora stjärnorna och de bästa regissörerna blir tillgängliga.

– När de kriminella är inblandade i en film ser de till att projektet blir lönsamt genom att göra stjärnorna tillgängliga, säger Govind Nihalani.

I Bollywoods djungeltelegraf ryktas det att stora stjärnor har blivit tvingade av Dawoods underhuggare att skriva på kontrakt för en film trots att de är bokade för andra filmprojekt. När så avtalet är underskrivet ser maffian till att stjärnan har tid till förfogande att spela in filmen.

När maffian har kontroll över produktionen innebär det också att regissören måste anlita deras favoritsjärna även om hennes eller hans talang är av bristande kvalitet.

Förbindelse i blod

Ett kontrakt med maffian är en förbindelse i blod. Nu har maffian kontrollen över produkten. Enligt polisen lydde inte producenten **Javed Riaz Siddiqui** maffians order och sköts ihjäl för ett år sedan. Hans brott var att han ville dumpa den pakistanska filmstjärnan **Zeba Bakhtiar**, trots att Dawood hade rekommenderat henne.

Om det visar sig att en film som producerats av maffian har premiär på samma gång som en annan film, ser undre världen till att den andra filmens premiär flyttas och den egna får premiär under en helg då det kommer många biobesökare.

– Men det som oroar stjärnorna mest är det kaos som råder i undre världen. Rivaliserande gäng slåss om territorier och makt. Om en stjärna betalar beskydd till ett gäng som är knutet till Dawood kommer liknande krav från rivaliserande gangstrar. Enligt våra källor inom den undre världen

berodde attacken mot Mamta Kulkarni på att hon av ett rivaliserande gäng ansågs stå för nära gangstern **Chotta Rajan**, säger Omar Qureshi.

Förbindelserna mellan Dawood Ibrahim och Bollywood fick ett abrupt slut 1993 när 12 bomber exploderade i centrala Mumbai och krävde över 100 människoliv. Polisen misstänker att Dawood låg bakom bombattentatet som en hämnd för kravallerna några månader tidigare då militanta hinduer attackerade och mördade muslimer.

Inga filmstjärnor åker längre till Dubai för att vara med på de lyxiga fester som Dawood ordnade. Filmstjärnor är numera mycket förtegnade om sina förbindelser med Dawood och hans handgångna män. I dag förnekar de relationen.

Tidningen *India Today* ringde upp en av Dawoods löjtnanter, **Abu Salem**, misstänkt för att leda det så kallade D-kompaniet som polisen anser utförde mordet på kassettkungen. Naturligtvis förnekade Abu Salem att han skulle ligga bakom mordet på Kumar och attacken på regissören Rajiv Raj.

– Jag skickade bara mina pojkar för att tala med Rajiv. Om vi hade velat skulle vi ha kunnat mörda honom och hans vakter.

På frågan om han har många vänner inom filmindustrin svarade han:

– Ja, de flesta är mina vänner.

Men Bollywood påstår att de inte har några förbindelser med undre världen?

– *Sabke hain* (= alla av dem har). Ge mig ditt telefonnummer och ett namn så skall jag se till att de ringer dig.

Är du inblandad i finansieringen av filmindustrin i Bollywood?

– Jag tänker inte svara på det. Det är endast *Bade Bhai* (Dawood Ibrahim) som känner till det och han talar inte om hur han investerar sina pengar. Jag är bara hans redskap.

Efter bombattackerna ser många inom filmindustrin hur maffian är på väg tillbaka till filmvärlden, men nu på ett annorlunda och brutalare sätt.

Vad Bollywood fruktar är att maffian börjar bli intresserad även av respekterade producenter som inte haft något med maffian att göra. Är en film framgångsrik kan det komma ett telefonsamtal och krav på del av vinsten.

Vad som också oroar Bollywood är att den senaste tidens utpressningar har öppnat dörren för en flodvåg av småkriminella som påstår sig ha kontakter i Dubai och kräver pengar.

Bollywood glitterar inte länge lika mycket. Producenter och regissörer ligger lågt och gör inte lika många filmer. Rajiv Raj har flytt utomlands. Det ryktas även om att flytta hela filmindustrin från Mumbai till Calcutta eller Hyderabad om hoten fortsätter.

Pär Jansson

Regissören måste anlita maffians stjärnor även om de är talanglösa

Här är bostäder värda mer än ett liv

Det värdefullaste som finns i Mumbai är en bostad – ibland så ovärderlig att många inte drar sig för att döda för att komma över den.

Utrymme är guld värt, dyrbarare än ett människoliv. Allt har ett pris i denna megastad.

Ramesh Kini bodde i en hyreslägenhet i ett attraktivt område i centrala Mumbai. Fastighetsägaren ville riva trevåningshuset och bygga ett höghus och sälja lägenheterna som bostadsrätter. Problemet var att han måste bli av med hyresgästerna. Med hot och falska anklagelser lyckades fastighetsägaren bli av med de flesta – utom Ramesh Kini. Han vägrade flytta.

1996 hittades Ramesh Kini död i en biosalong i staden Pune, 20 mil från Mumbai. Polisen sade att det var självmord. De hade hittat ett självmordsbrev och en flaska cyanid i hans ficka. Men hustrun **Sheila Kini**, som kände till att maken under ett års tid hade blivit trakasserad och hotad av *goondas*, som kriminella kallas i Mumbai, trodde inte på polisens förklaring. Flaskan med cyanid var öppnad.

– Vi begärde en andra oberoende obduktion som kom fram till att Ramesh Kini hade dött innan han hittades på biografen. Vad som ytterligare gör oss misstänksamma är att hans hjärna har försvunnit. Den lades inte tillbaka vid första obduktionen, säger grannen och människorättsaktivisten **Pushba Bhawe** som har hjälpt Sheila Kini att åtala fastighetsägaren för "självmord under påverkan", eftersom de utan makens hjärna inte kan bevisa mord.

Kontakter på hög politisk nivå

Fallet har blivit mycket uppmärksammat eftersom fastighetsägaren har nära kontakter med partiet Shiv Sena. **Raj Thackeray**, brorson till partiets grundare och ledare **Bal Thackeray**, var nära vän till fastighetsägaren. Åtalet mot honom har dock lagts ned i brist på bevis.

Ramesh Kinis död blev omskrivet därför att de som misstänks ligga bakom dådet hade kontakter på hög politisk nivå. Men varje år förekommer det hundratals liknande fall då hyresgäster med våld tvingas bort från sina lägenheter och försvinner under mystiska omständigheter.

För att komma över lägenheter använder sig kriminella av röstlängder för att ta reda på var äldre ensamma människor bor. De tränger sig in i lägenheten och antingen tvingar personen att skriva över kontraktet eller handgripligen gör sig av med hyresgästen.

Ett annat sätt att med våld komma över lägenheter är att bryta sig in i en av de otaliga bostäder som står tomma och helt enkelt ta över våningen och sedan erbjuda hyresvärderna en större summa pengar för att han skall överlåta kontraktet. Hyreslagarna i Mumbai gör det svårt att vräka en person som hyr i andra hand och vägrar att flytta. Hyresgäster föredrar därför att inte hyra ut sina lägenheter. Fastighetsmäklare räknar med att 100 000 lägenheter – vissa säger 500 000 – därför står tomma.

Det förekommer också fall där kriminella har brutit sig in i bostadsrätter som står tomma och med hot eller mutor till bostadsrättsföreningen tagit kontroll över lägenheten. Den rättmätige ägaren kan naturligtvis gå till polisen och få saken rättsligt prövad. Men det indiska rättssystemet är trögt och det kan ta upp till tio år innan ägaren får sin våning tillbaka. Under tiden måste han regelbundet betala sina avgifter till föreningen för att inte förlora rätten till sin lägenhet.

40 familjer flyttar in varje dag

Men en lägenhet är för de flesta som kommer till Mumbai en ouppnåelig lyx. De flesta hamnar i slummen. Mumbai är en stad på 13 miljoner där fler människor lever i slummen, på gatan och i parker än i bostäder. Och varje dag söker sig minst 40 familjer till Mumbai i jakt på en bättre framtid. De flesta hamnar i slummen.

Vid en första anblick verkar det kanske som om de 2 300 slumkvarteren runt om i Mumbai har uppstått spontant på de lediga markytorna som finns vid järnvägsspår, parker, landrensor runt kanaler och intill sop-tippar. Men så är inte fallet. Slummen är mycket välorganiserad. Ofta måste de ny-anlända familjerna köpa en plats av kriminella gäng som kontrollerar området.

I nationalparken Borivli, som ligger en timmes tågresa från centrala Mumbai, finns världens största slum. Varje dag anländer nya familjer som trängs med de redan 70 000 som finns där.

– Slummen i nationalparken är planerad in i minsta detalj. När jag besökte parken såg det ut som en stadsplanering pågick

De flesta husen i Mumbai är förfallna. Man räknar med att 20 000 fastigheter håller på att rasa samman. Varje år om-

med utstakade stigar, kvarter och gator. Det är kriminella gäng som i samarbete med politiker och parkmyndigheter har konstruerat denna slum. Inga rättsliga aktioner har dock vidtagits mot dessa perso-

kommer mellan 20 och 50 människor under monsunstiden när regnet underminerar dåligt underhållna hus och får dem att kollapsa. FOTO: PAR JANSSON

ner. De som blir vräkta, hotade, trakasserade och får sina skjul rivna är sluminvånarna, säger arkitekten **P K Das** och medlem i frivilligorganisationen *Nivara Hakk Suraksha Samiti* (ungefär Kommittén för

rätt till bostad).

För att få bosätta sig i parken måste en familj betala 4 000 rupier (ungefär 830 kronor) till de kriminella gäng som styr slummen. Vad de får är ett stycke mark mellan några bambupinnar, men ingen garanti att de får stanna. Nästa dag kan de bli vräkta antingen av gangstrar eller av de kommunala myndigheterna som anser att slummen förfular Mumbai.

För ett par år sedan kom partiet Shiv Sena på en genial plan på hur man skulle lösa Mumbais bostadsproblem – ge bostäder till de fattiga och billiga lägenheter åt medelklassen.

Om invånarna i Mumbais slum flyttade från den mark de ockuperat – som är en av världens dyraste – skulle de erbjudas gratis lägenheter i moderna hus. Om man rensar slummen och bättre utnyttjar marken genom att bygga höghus skulle flera få plats på den 40 km smala halvö som utgör centrala Mumbai. Över fyra miljoner lägenheter var planerade.

Renoveringsplanen har misslyckats totalt. Meningen var att byggföretagen skulle avsätta ett antal hus för sluminvånarna och sälja resten till marknadspris och på så vis gå med vinst. Men fastighetsmarknaden har kollapsat i Mumbai. Priserna har fallit därför att det var spekulation som höll fastighetspriserna uppe under boomen 1993-95. Spekulanter såg lägenheter mera som ett investeringsobjekt än en bostad. Lägenheterna kunde byta ägare fyra, fem gånger innan huset var klart. Problem var att hitta någon som hade råd att bo i lägenheterna när husen stod inflyttningsklara.

Trots att priserna på bostäder har sjunkit markant de senaste åren är Mumbai en dyr stad att leva i. En tvåa i södra Mumbai kostar upp till 10 miljoner rupier (ungefär 2 miljoner kronor). I förorten Andheri, 45 minuter med pendeltåget från centrala Mumbai, kostar en tvåa 300 000 kronor. Unga nygifta söker sig allt längre ut för att kunna ha råd att köpa en bostad. I Borivli och Mulund kostar en tvåa runt 200 000. För de riktigt lyxiga områdena som Cuffe Parade, Malabar Hill och Breach Candy måste man betala minst 5 miljoner för en större lägenhet.

Det kan nämnas att månadslönen för en person ur medelklassen i Mumbai ligger på runt 6 000 rupier (1 200 kronor)

Shiv Sena och dess koalitionspartner BJP har som mål att förvandla Mumbai

från en industristad till ett finansiellt centrum. En gång kallades Mumbai för Asiens Manchester. Nu vill man att staden skall bli ett nytt Singapore. En ny internationell flygplats, en nytt börshus och ett centrum för diamanthandel planeras.

Intensiv rivning påbörjad

En speciell polisbrigad har satts upp för att jaga bort tiggare från de centrala delarna av staden. Dessa vagabonder anses vara en deprimerande syn för utländska investerare, turister och dignitärer som besöker staden. Tiggarna får betala böter och skickas sedan till ett behandlingshem i förorten Chembur där de, enligt ansvariga myndigheter, under en tid får lära sig arbetsmoral.

Stadens myndigheter har börjat med en intensiv rivning av slum. Alla som kommit till Mumbai efter 1995 och lever i slummen skall kastas ut. Med bulldozrar och caterpillar har värden för flera miljoner förstörts, enligt en beräkning gjord av en frivilligorganisation. För det är inte enbart skjul som har rivits, utan även exempelvis skolor och sjukstugor.

– Rivningen av slummen är halvfascistisk. Shiv Sena vill stoppa inflyttningen till Mumbai. Staden har fått rykte om sig att var våldsam, fylld av extrem fattigdom, kaos och slum. Det är inte en bild de vill visa upp för internationella investerare. Rivningshysterin sänder dessutom en varning tillbaka till andra som tänker migrera: Kom inte hit! Vi kastar ut er! säger **Gurbir Singh**, en av grundarna av *Nivara Hakk Suraksha Samiti*.

I slumområdet i nationalparken har stadens myndigheter börjat att bygga ett tre meter högt stängsel för att hålla nyanlända borta från parken.

De som kom till Mumbai före 1995 har enligt ett domstolsbeslut rätt att stanna i staden. Fortfarande anses de dock bo olagligt i slummen och måste varje månad betala böter till staden, betalningar som egentligen fungerar som en avgift för vatten och el.

Bostaden riven 26 gånger

Anand Dhonukshs hem på tio kvadratmeter i slumområdet Indira Nagar har rivits 26 gånger sedan han flyttade in för 15 år sedan. Då var det ett sumpområde. Vid fullmåne och monsontid svämmade området över av avloppsvatten. Genom slit och hårt arbete har invånarna dränerat, byggt vallar och gjort området mera drägligt att leva i. Deras arbete har gjort marken mer värdefull. Staden Mumbai, som äger marken, har nu förklarat att de måste flytta – de som med sitt arbete har höjt värdet på marken.

– Är Mumbai bara till för de rika? Har de fattiga ingen rätt att bo i denna stad? undrar **Anand Dhonuksh**.

Politikerna i Mumbai har förklarat förorten Bandra, där Indira Nagar ligger, för

Höjda lökpriser gav bakslag åt BJP

Calcutta 12 november 1998

Indisk politik hänger för tillfället på utgången av det parlamentsval i miniatyr som hålls den 25 november i de fyra delstaterna Rajasthan, Madhya Pradesh, Delhi och Mizoram, jämte fyllnadsval till ett antal parlamentsplatser i några andra stater.

Mizoram är en liten stat med knappt en miljon människor, i huvudsak stamfolk, inklämt mellan Bangladesh och Burma/Myanmar i den sydligaste änden av Indiens nordost-region. Delstaten har mycket lite att göra med konventionell indisk rikspolitik. Delhi har, även om man ännu inte uppnått full delstatsstatus, en befolkning på nästan 10 miljoner och är samtidigt landets huvudstad.

Rajasthan och Madhya Pradesh är båda viktiga delstater, som tillsammans står för en befolkning på 100 miljoner. De är centrala delar i det hinduiska och hindi-språkiga kärnlandet i norra Indien, och därmed BJP:s hemmaplan. Rajasthan och Delhi styrs för närvarande av BJP, och Madhya Pradesh har också tidigare haft en BJP-regering.

Genom Förenade Frontens katastrofala tillbakagång – dess kärna, Janata Dal, har reducerats till ynkliga fragment – kommer valen nu i november att bli en duell mellan BJP och kongresspartiet, om man bortser från den oreda som kan vållas av att ratade kandidater från dessa båda partier trasslar till det hela.

”Hunsat av sina allierade”, för att citera en framträdande politisk kommentator, ”tillrättavisat av Högsta domstolen och avsnäst av presidenten”, och må man sanningsenligt tillägga klivet av ego-konflikter och personliga rivaliteter i högsta partitoppen, står BJP inför en svår prövning i valen. Och det kan bli besvärligt för partiet att hålla den disparata regeringskoalitionen intakt om valresultaten bedöms bli en dom över partiet.

Kongresspartiet har, fastän man nästan hela tiden känner sig frestat av BJP:s tilltagande bekymmer, hittills hållit igen på impulsen att ta initiativ till att fälla regeringen. Och det i brist på klara indikationer om att partiet ännu återvunnit folkets förlorade förtroende.

Några av BJP:s allierade, såsom **Jayalithas AIADMK** i TamilNadu, **Mamata Bannerjees Trinamul Congress** i Västbengalen och **Ramakrishna Hegdes Lok Shakti** i Karnataka har vid upprepade tillfällen visat sig vara öppna för inviter från kongresspartiets sida. Det är nu upp till kongresspartiet att bevisa sin förnyade vitalitet och ta initiativ till en omgruppering av de politiska krafterna. Mer rakt på sak måste **Sonia Gandhi** som partiets ledare och främsta affischnamn ge prov på sina karismatiska kvalitéer – inte bara för att vinna folkets stöd för partiet utan också för att åt sig själv säkra ett så stort mått av personlig auktoritet inom partiet att det blir möjligt för henne att hålla i den partipiska som krävs

för att hålla den ostyriga hjorden samman.

Det råder en bred samstämmighet bland politiska observatörer att kongresspartiet har en god chans att vinna delstatsvalen i Rajasthan och Delhi liksom i Mizoram medan man kan förlora i Madhya Pradesh, där man hittills regerat. Allt under förutsättning att småpartier och oberoende kandidater inte tar alltför många anti-BJP-röster.

Bortsett från de bakslag och problem som nämnades tidigare kan vad som ser ut att bli den för BJP mest allvarliga och omskakande faktorn vara de våldsamt stegrade priserna på dagligvaror såsom potatis, lök, matolja och framför allt vanligt salt. Priserna har ökat med fem, sex, ja upp emot tio gånger. Även om det när det gäller de andra varorna är fråga om bristande tillgång så är prisökningen på salt klart och tydligt ett resultat av manipulation.

Vad som har irriterat människor ännu mer än själva prisökningarna är BJP-regeringens uppenbara likgiltighet i frågan. De allierade partierna har utmärkt sig genom att svara för en inte obetydlig nedsvärtning av BJP på sistone. Flertalet har dock begränsat sig till att i ord uttrycka sitt missnöje, men Västbengalens Trinamul Congress-ledare Mamata Bannerjee följde upp kritiken i handling, genom att avsäga sig medlemskapet i den koordinationskommitté som samordnar arbetet i koalitionsregeringen på rikspla-

I maffians våld

FORTS.

ett internationellt investeringsområde. Detta har trissat upp priserna ytterligare i denna annars så sömnliga förort och ökat trycket på sluminvånarna. Redan har Mumbais nya diamanthandel börjat att bygga sitt nya komplex några kilometer från Indira Nagar.

Anand Dhonuksh och hans vänner i Indira Nagar har känt av denna vansinniga spekulation i lägenheter och tomter. Han har blivit erbjuden 100 000 rupier (20 000 kronor) för sitt slumskjul på 10 kvm.

Slumkåkar på andra sidan järnvägen, som har tegelväggar, plåttak och rinnande vatten, kan kosta upp till 800 000 rupier.

– Sluminvånarna behandlas som ett problem, inte en resurs. De är en del av Mumbais framgång och tillväxt. Det är omständigheter som gjort att de tvingas bo i slummen. De har inte av fri vilja valt att

leva under ohygieniska förhållanden. Det är bara det att de inte har tak över huvudet och därför måste slåss mot hela systemet, säger Gurbir Singh.

Frysta hyror sedan 40-talet

Ett alternativ vore att bygga billiga hyresbostäder till fattiga. Men hyreskontrollagen från 1940-talet har så gott som tagit död på hyresmarknaden i Mumbai. Lagen fryste hyrorna på bostäder i södra Mumbai vid det värde de hade på 40-talet. Hyrorna för bostäder byggda senare låstes vid marknadsvärdet de hade då husen byggdes. Lagen har blivit förlängd 20 gånger under årens lopp.

Lagen säger att tio procent av hyran skall gå till renovering, men med så låga hyror finns det inte tillräckligt med pengar att hålla husen i gott skick. Hyresvärdarna har inga pengar att renovera med och ibland inte heller någon lust. Detta är orsa-

ken till att de flesta husen i Mumbai ser förfallna ut. Man räknar med att 20 000 fastigheter håller på att förfalla och har ägare som saknar ambitioner att renovera. Varje år räknar man med att mellan 20 och 50 människor dör under monsuntiden när regnet underminerar dåligt underhållna hus och får dem att kollapsa.

Hyresvärdarna lever dock gott på att sälja hyreskontrakt. Eftersom Mumbai är en vansinnig stad kan det kosta från 10 000 kronor upp till en miljon att köpa ett förstahandskontrakt. Olagligt naturligtvis.

Den 1 april i år ändrades lagen och hyresvärdarna har nu rätt att höja hyran med 5 procent per år. Många hyresgäster är därför oroliga för att de inom några år kommer att bli tvingade att flytta.

Pär Jansson

net, trots att det är en kommitté som från början bildades efter krav från i huvudsak just hennes sida. Inte ens en brandkårsutryckning av kommitténs ordförande, försvarsminister **George Fernandes**, som på uppdrag av premiärminister **Vajpayee** i all hast flög till Calcutta, kunde stilla hennes känslor.

Det förekommer antydningar i tidningarna om att BJP-hierarkin översåg med och blundade för prisstegringen eftersom köpmännen som klass och kast (*Vaishya*) utgör partiets traditionella väljarbas.

En annan negativ företeelse som belastar BJP är partiets misslyckande med att få stopp på den ökade brottsfrekvensen i Delhi, landets huvudstad under BJP-styre, och i Mumbai, Indiens kommersiella huvudstad som styrs av BJP i allians med det närstående Shiv Sena. Den senaste utvecklingen på området var när en kandidat för Samatapartiet, allierat med BJP, sköts ner i en förort till Delhi, enligt uppgift av några BJP-medlemmar. Offret hade själv tidigare varit en ledare på mellannivå inom BJP men han hade gått över till Samatapartiet sedan han nekats plats på partiets kandidatlista till valet.

En annan utveckling som på sistone skakat många av allianspartierna har varit BJP-regeringens plan om att "hinduisera" skolväsendet, men det ointetgjordes sedan så gott som samtliga utbildningsministrar tillhöriga andra partier än

BJP protesterade våldsamt vid en konferens som var tänkt att godkänna planerna. Unionsregeringens utbildningsminister och en av de tre dominerande gestalterna i regeringen tvingades till en hastig reträtt.

Jämsides med det avbrutna försöket att införa ideologisk indoktrinering i skolorna planerar den BJP-ledda regeringen på likartat sätt för drakoniska förändringar av existerande arbetsrättslagstiftning. Enligt vissa källor är tanken att man under parlamentets kommande vintersession ska lägga fram ett lagförslag som går ut på att göra det lättare att avskeda folk, utöka arbetstiden från 8 till 12 timmar, införa skärpta krav för att få fackföreningar godkända, uppmuntra till kontraktarbete etc. Fackförbund av många skilda politiska nyanser förbereder sig för kamp mot dessa auktoritära tendenser.

Kongresspartiet kan förväntas dra en del direkta eller indirekta fördelar från dessa skeenden. Partiet gynnas också av den nedtonade retoriken mot kongresspartiet från vänsterns sida, något som återspeglas i ställningstaganden vid de två kommunistpartiernas nyligen hållna kongresser – även om underströmningar av ömsesidigt misstroende består inom båda lägren.

Bakslagen för BJP som till en del gynnat kongresspartiet utgör än så länge bara en smärre förändring av situationen. För i grunden har varken kongresspartiet eller

kommunisterna kunnat lägga fram en politisk plan och ett program som vinner massornas stöd.

De sekularistiska och demokratiska krafterna oroas inför hotet om att BJP ska lyckas stabilisera sitt maktinnehav, men har själva inte lyckats utforma ett lämpligt program för att framgångsrikt utmana BJP.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

Triumf för Sonia

Delstatsvalen i slutet av november blev en katastrof för BJP och en motsvarande triumf för Sonia Gandhis kongressparti. Precis som Ajit Roy förutspådde segrade kongresspartiet med bred marginal i både Delhi och Rajasthan, där sittande BJP-regeringar nu tvingats avgå. Men även i Madhya Pradesh tog kongresspartiet hem segern genom att erövra 173 platser i delstatsparlamentet, mot 120 för BJP och 11 för BSP, Bahujan Samaj Party. Därmed behåller kongresspartiet regeringsmakten i delstaten. Och Sonia Gandhis ställning som nationell ledare stärktes avsevärt.

I Mizoram däremot förlorade kongresspartiet makten, och fick se sig besegrat av en koalition av lokala partier, ledda av Mizo National Front.

LE

Shabir bodde i slumområdet Govandi. En morgon kom en bulldozer och rev hans hem. Stadens ledning vill att Mumbai skall bli ett centrum för finans- och diamanthandel. I dessa framtidsplaner passar inte slummen in. Därför har man börjat riva slumområden som kommit upp efter 1995.

FOTO: PÅR JANSSON

När religion och vapen hamnar i händerna på extremister, borde ett ökat sekteristiskt våld inte överraska någon. Ändå måste de snabbt tilltagande sekteristiska spänningarna i Pakistan, som kännetecknats av en mordvåg mot religiösa ledare och aktivister inom de religiösa partierna såväl som attacker och mord på domare, tas på allvar.

På minst fyra punkter skiljer sig de nuvarande sekteristiska spänningarna på ett farligt sätt från tidigare incidenter. För det första har de nu uppträtt i ett brännbart inrikespolitiskt sammanhang – som förvärrats genom **Nawaz Sharif**-regeringens lätt-sinniga politisering av religionen. Något som ingjutit kraft i de religiösa fanatikerna att ta upp striden mot varandra hänsynslösare än någonsin. De agerar nu i en religiös miljö fylld med nya kontroverser om religion, och de kan rättfärdiga sina omdömeslösa korståg mot var och en som inte håller med om deras religiösa åsikter med hänvisning till behovet av att skapa ett sant islamiskt samhälle.

Uppmuntrade av Sharifs stridssignaler om att försvara lagförslaget om sharia, islamisk rättsskipning, och motsätta sig all opposition mot denna lag, tror de att regeringen gett dem uppdraget att försvara Guds Ord. Sett ur deras trångsynt sekteristiska ögon innebär det att man obehindrat kan eliminera motståndare till vad man anser vara den korrekta tolkningen av sharia.

För det andra är regeringen, efter att ha sporrat och eggat religiösa extremister att tysta kritiken mot sharia-lagförslaget, inte längre kapabel att hantera konsekvenserna av sin egen dårskap. Den kan inte längre styra eller vägleda de upphetsade religiösa stämningarna åt den ena eller andra riktningen, eftersom man förlorat den moraliska befogenheten att handskas med fanatikerna.

Detta är en mycket farlig utveckling, som aldrig tidigare skådats. Farlig, eftersom man nu gör sig av med de sista möjligheterna som regeringen skulle kunna haft för att betvinga det sekteristiska monstret. Regeringen kan inte ena dagen hylla ledarna för de sekteristiska organisationerna som frälsare och be om deras stöd för sharia-lagstiftning, och nästa dag ställa dem till svars för att ha underblåst sekteristiskt hat och blodsutgjutelse i islams namn.

Situationen är dessutom utan motstycke då det är första gången sedan det sekteristiska bråket började hemsöka Pakistan för 12 år sedan som regeringen i egenskap av statens företrädare inte längre identifieras med den folkligt förankrade motviljan mot att förvandla Pakistan till en teokrati, utan istället med ett stegradt religiöst stämmingsläge med målet att genomdriva en ytterligt puritansk form av islam.

Sharifs flirt med sharia kan sluta i katastrof

Sekt mot sekt i Pakistan

Detta har låst regeringens regeringens möjligheter att slå mot sekteristiska orosstiftare. Tidigare regeringar har saknat det här problemet, även om de varit lika ineffektiva som Sharifs regering med att hantera religionsfrågorna. Orsaken är att ingen regering före Sharifs på förhand uteslutit alternativet att ta i med hårdhandskarna mot religiösa fanatiker.

Tidigare regeringar daltade med och ibland rentav försvarade sekteristiska intressen, emellanåt har det också blundats för en växande sekteristisk splittring i landet, men ingen har målat in sig i ett hörn så som Sharif har gjort.

Till och med **Zia-ul-Haq** var skickligare på att tackla sekteristiska konflikter. Även om det var hans favorittaktik att busa olika grupper mot varandra, och han spelade samma spel på religionens område, såg han noga till att inte fullständigt släppa den sekteristiska anden lös ur flaskan. De religiösa organisationer som inte följde hans spelregler eller som sträckte bortom de gränser han satt, togs snabbt och skoningslöst om hand. Sharif-regeringen har i sin strävan efter att bli religionens skyddsängel släppt ifrån sig den kontrollmöjligheten.

Explosiv spänning

För det tredje är den nuvarande regionala bakgrunden till de sekteristiska spänningarna explosiv, och kan leda till en katastrof av ofattbar omfattning – av vilken vi ännu sett toppen av ett isberg. Pakistan har alltid påverkats starkt av utvecklingen runt sina gränser, och särskilt beträffande utveckling av religiös natur. Dels beroende på skilda regeringars politik och dels beroende på landets geografiska läge har regionala konflikter kommit att spela en stor roll för Pakistan.

Det är ingen slump att några av de tidigaste incidenterna av sekteristiskt våld i Pakistan ägde rum först i början av, och senare under kulmen av, afghanernas krig mot ryssarna.

Alla de som kom från jordens alla hörn för att kämpa mot de ryska trupperna och som med glädje lät sig enrollera i den internationella islamiska armé som västvärlden och regimerna i Mellanöstern frammade och finansierade, förde med sig tillbaka fröet till militanta sekteristiska ideologier och kom att skärpa de sekteristiska känslorna i Pakistan.

Sunnimuslimer, eller för att vara mer specifik Deobandi- och Ahle Hadith-sek-

terna, byggde upp sina egna militära enheter, och snart uppenbarade sig en kontrapunkt i form av militanta shia-grupper, underbyggda av Irans växande roll i Afghanistan där man satsat på att

ena alla shiamuslimer utifrån en sekteristisk plattform.

Västvärldens vapen och militära utbildning initierade Afghanistan-kämparna i krigets sanna värld, och det långa kriget gjorde dem till förhårdade soldater, intoleranta mot avvikande åsikter, i synnerhet gentemot deras religiösa tro.

Däruöver var det i Pakistan under samma period som dessa grupper och organisationer för första gången utvecklade institutionella kopplingar till internationella grupperingar som strävar efter andra och större mål. Dessa institutionella kopplingar upphörde inte med det afghanska kriget, utan har fortsatt hålla Pakistans sekteristiska eldhärdar brinnande.

Samma sak pågår till och med i dag. De nuvarande ansträngda relationerna mellan Afghanistan och Iran har gett ger bränsle åt den sekteristiska konflikten i Pakistan. Det är ingen hemlighet att flera sekteristiska grupper som opererar i Pakistan får sitt stöd från organisationer i dessa båda länder.

De afghanska talibanerna har sina motsvarigheter i Pakistan, vilka stoltserar med att vara anti-Shia och anti-Iran. Faktum är att många av de anti-amerikanska demonstrationerna som ägde rum i Pakistan i kölvattnet på USA:s missilangrepp mot militärbaser som sades kontrolleras av **Osama bin Laden** också blev ett tillfälle för militanta sunni-muslimska grupper att spygalla över Iran. Fördömande slagord vid dessa möten jämställde Iran och USA såsom varande islams två värsta fiender.

Den pakistanska varianten av talibaner har som mål att bekämpa shia-muslimerna. På likartat sätt har shia-grupperna i Pakistan sympatisörer i Iran, och man står på Teherans sida i konflikten med Kabul-regimen. De sekteristiska stridigheterna i Pakistan ingår därför i en regional kontext på liv eller död, och detta kommer sannolikt att ytterligare accentueras av kraftmätningen mellan Iran och Afghanistan.

Den fjärde punkten slutligen som gör att de nuvarande sekteristiska spänningarna skiljer sig från tidigare sådana är att landet genomgår svåra ekonomiska tider. Levnadskostnaderna stiger konstant och mannen på gatan befinner sig i en allt hopplösare situation. Frustrationen som föds ur ekonomisk misär och alienation kan tända stubinen till de extremistiska ideologierna.

Syed Talat Hussain

Reporter på dagstidningen The Nation i Islamabad och SYDASIENS Pakistan-krönikör.

Cricket gör kanske mer för försoning på Sri Lanka än vad fredssamtal gjort. När landslaget spelar släpper såväl krigsherrar som vanliga medborgare på prestigens och hejar på alla inom laget oavsett etniskt ursprung. Här ses cricketspelande ungdomar på stranden vid Mount Lavinia söder om Colombo.

FOTO: OLLE MELKERHED

Cricket gör gentlemän av krigsherrar

Ett slag för freden på Sri Lanka

Sri Lankas största stolthet är utan tvekan det framgångsrika cricketlandslaget.

Cricket om något kan skapa förbrödning mellan tamiler och singaleser. Kanske skulle också motsättningar mellan LTTE och regeringen kunna överbryggas.

I slutet av augusti tog Sri Lanka en fin trofé i England, och besegrade de forna herrarna. Men det här var inte de första stora framgångarna för örikets cricketlag. För två år sedan vann Sri Lanka världsmästerskapet i "endagscricket". Människor på Sri Lanka har sedan dess sett fram emot nästa års världsmästerskap i England. Den 14 maj 1999 smäller det: England-Sri Lanka i VM:s öppningsmatch.

Nedräkningen har alltså för länge sedan börjat, ett mål på vägen blev turneringen i England i slutet av augusti. Landslaget tog då hem The Emirates Trophy efter att ha besegrat hemmanationen England på klassiska arenan the Lords i London.

När Sri Lanka sedan dessutom vann den följande så kallade testmatchen (innebär

fem dagars spel) mot England på the Oval befäste laget sin ställning som det bästa i världen just nu.

För engelsmännen, som ju i allmänhet hatar att förlora, och som helt enkelt är förbjudna att göra det om det gäller fotboll eller cricket, blev det ett dråpslag. De engelska tidningarna ägnade veckor åt att sörja förlusten. Det handlade givetvis mycket om gnäll över det egna lagets prestationer, men lika mycket om beundran för Sri Lankas lag.

"Sri Lankas cricket kombinerar nyskapande och variation, en attityd som för bara två år sedan gav dem World Cup och förra veckan drev Englands lag av planen... Det vore en skam om cynisk affärsmässighet skulle få fortsätta att bromsa framstegen för världens kanske minst cyniska lag", skrev Daily Telegraph.

England har bara spelat sex testmatcher mot Sri Lanka under de senaste 16 åren, något som Sri Lanka uttryckt sin besvikelse över. Nu fick laget dubbel revansch, när de slog storebror två gånger om.

Minns **Jamie Wright**, den australiensiske ägaren av fashionabla Cricket Club Café i centrala Colombo. Hans restaurang är en av Colombos fräschaste och den är

prydd med gamla slagträn, bollar, tröjor, tidningsurklipp och bilder på spelare – vissa av prylarna är ovärderliga. Den känns som en betydligt mer sofistikerad variant av de skråliga svenska sportbarerna.

Jamie Wright berättade att lankeserna brukade komma dit tidigt på matchdagarna, köpa en cola och bänka sig framför TV-apparaterna. De brukade inte beställa något mer, utan de bara satt där, klistrade framför TV:n. Affärerna gick inte alltför bra, sa han. Men ännu värre var det för de butiker och affärer som låg på vägen från Ratmalana-flygplatsen till det sjukhus som ligger i centrala Colombo. Människor höll sig undan, gick omvägar, för att slippa se och höra ambulanserna som transporterade skadade och döda soldater från slagfältet i norr till stadens sjukhus.

– En gång smällde en bomb i Colombo mitt under en match på TV. Men folk satt kvar och tittade. Över huvud taget håller cricket folk positiva, om de inte hade den skulle de bli deprimerade. Och varenda människa behöver något att se fram emot, sa Jamie Wright.

Människor i de södra delarna av ön talar

VÄND!

Tack vare prinsessan Yashodhara Raje Scindias goda övertalningsförmåga har Indien fått uppleva en polo-renässans. Foto: FEER

Poloprinsessan går hem hos sponsorerna

Kom igen, Angad! skriker Yashodhara Raje Scindia, och klappar sin stol medan tre galopperande ryttare jagar den vita bollen som far över planen. Angad hinner först ikapp bollen och svingar sin klubba. Han missar och från Scindias läppar hörs ett "Åh nej!" medan hennes ansikte förvrids i missnöje.

Hon är själv en skicklig ryttarinna, yrhättan från den indiska kungafamiljen Scindia, och hon får uppskattande blickar från polospelarna som är bänkade runtomkring.

– Ska vi byta platser, prinsessan? föreslår en sportkommentator som sitter strax bakom Scindia.

– Nej tack. Fortsätt du och förvirra dina lyssnare, skämtar hon tillbaka och skrattar muntert.

Den 43-åriga frånskilda trebarnsmamman Scindias popularitet bland indiska polospelare beror inte bara på hennes vänkskapliga raljerande. De respekterar henne eftersom hon gått i spetsen för en polo-renässans.

I Indien har det spelats polo i tusentals år innan brittiska kolonialister tog med spelet till västerlandet. I dag spelas polo i 48 länder, från Argentina och USA till Australien och Sydafrika. Men i Indien hade sporten tytnat av, eftersom få indier haft råd att punga ut med de ca 3 000 kronor per månad som det kostar att upprätthålla ett stall med fyra ponnyhästar. Scindia kom som en räddning genom skaffa sponsorer till sporten.

Det som får företagen att öppna sina plånböcker är hennes marknadsföringstalang:

– När företagen sponsrar en poloturnering sammankopplas deras namn med ett glamoröst spel, som hör ihop med de indiska kungafamiljerna, säger Scindia. Jag kan garantera dem att de syns, deras reklamplakat visas i miljoner hem via TV, eftersom jag ser till att media bevakar tävlingarna.

En tredagars poloturnering som Scindia arrangerade för ett år sedan fick massiv uppmärksamhet:

– Vi fanns med i varje tidning och på varje TV-kanal,

FORTS.

inte gärna om kriget, många är less på att prata om det, andra tycker det är obehagligt, mycket hellre pratar de om cricket. Nämner man cricket skiner deras ansikten snabbt upp. Stoltheten över landslaget går det bara inte att ta miste på. Precis som brassarna älskar sin fotboll, älskar människor på Sri Lanka cricket. Det spelas cricket överallt, på stranden, på öppna fält och hemma på gården.

Inför Emirates Trophy-turneringen gick LTTE ut med meddelanden om att tamiler borde stödja det engelska landslaget i stället för Sri Lankas, eftersom det hävdades att Sri Lankas regering skulle kunna få bränsle till sin propaganda om ett enat Sri Lanka om både tamiler och singaleser gav sitt stöd för landslaget.

Uppmaningen gav inga synbara resultat. Kärleken till deras cricketlag var för stort. Och vem kan tacka nej till att en gång få tillfället att glädja sig över sina rötter i Sri Lanka, oftast handlar det ju bara om kriget.

I Storbritannien bor 140 000 tamiler och 30 000 singaleser. Många fanns på plats i London i slutet av augusti för att heja fram sitt landslag – som den gången innehöll fyra tamiler och fjorton singaleser, en fördelning som ganska väl stämmer med fördelningen mellan singaleser och tamiler på Sri Lanka.

Ranatunga är Tigrarnas favorit

På Sri Lanka ska en av Tigrarnas högsta ledare, Karikalan, ha sagt att "Ranatunga är min favoritspelare". Ranatunga är singales. Likaså har generaler i armén sagt att "Murali" är deras favorit. Murali är tamil.

Muttiah Muralitharan, som han egentligen heter, är lagets bäste bowler (kastare), och en av lagets viktigaste spelare. I testmatchen mot England presterade han ett av de tio bästa resultaten någonsin i crickethistorien. Murali kommer från Kandy, och där hyllades han som en hjälte vid hemkomsten efter den senaste framgången.

"Vi såg hur historien skrevs om när Kandys folk kom för att hylla sin store hjälte Muttiah Muralitharan, ungefär 183 år efter de invaderande engelsmännen hade intagit Kandy", skrev en tidning på Sri Lanka.

Att idrotten uppenbarligen kan förbrödra och överbrygga motsättningar även mellan de bittraste av fiender visar den berättelse som en ambassadtjänsteman i London berättade:

säger en förundrad **Rajiv Karwal**, vice vd för sydkoreanska LG Electronics indiska dotterbolag, som sponsrade turneringen med 20 000 dollar. **KNK Menon**, autodiktat polohistoriker och sportjournalist för Indiens största engelskspråkiga dagstidning, Hindustan Times, säger att innan Scindia kom in i bilden "kunde de pensionerade armégeneralerna som höll i det indiska polospelet inte få ihop ett korvöre till sporten".

Scindias framgångar beror till viss del på den kungliga familjens politiska inflytande. Flera familjemedlemmar är parlamentsledamöter i Gwalior, Madhya Pradesh där lokalbefolkningen fortfarande betraktar Scindia-familjen som sin härskare.

Scindias förkärlek för hästsport bör ses mot bakgrund av en sagolik barndom: uppväxt i palats, med guvernanter, tjänstefolk, elefantstall och hästar. Redan vid fem års ålder red hon på pappas engelska ponnies.

– Jag älskar polo eftersom min familj höll sig med tävlingshästar och jag växte upp i en värld fylld av sadlar, sporrar och ridstövlar, berättar hon.

Sitt kall fann hon 1995, då hon – nyss frånskild – mötte legendariska ryttarinnan **Roshan Sodhi**, som bad Scindia om hjälp att samla pengar till en internationell ridtävling.

– Sodhis bön slog an en sträng i mitt hjärta, säger Scindia, som kastade sig på telefonen och övertalade Coca-Cola och tre andra bolag att dela på kostnaderna för evenemanget.

Kort därefter grundade hon Delhi Equestrian and Polo Association för att ingjuta nytt liv i den indiska polosporten, och hon är idag förbundets ordförande. Scindias framgångar med att samla in pengar har resulterat i att några dussin professionella och halvprofessionella spelare har kunnat ägna sig åt spelet utan att bekymra sig om kostnaderna.

Hon njuter av kamratskapet mellan de manliga spelarna.

– Hallå grabbar, här kommer jag med något åt er, hojtar hon släntrande mot ryttarna med en pizzakartong i händerna.

– En polomatch är inte fullständig utan henne i publiken, säger **Uday Kalaan**, 24 år, en av Indiens ledande professionella spelare. För oss är hon en poloprinsessa.

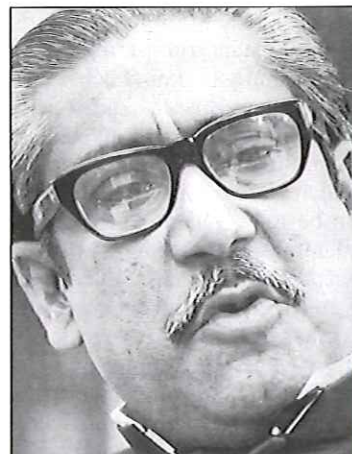
Arvind Kala/FEER

Översättning: Zac O'Yeah

Mujibs mördare dömda

23 år efter mordet på **Sheikh Mujibur Rahman**, Bangladeshs karismatiska landsfader och landets förste president, dömdes den 8 november femton personer, samtliga före detta arméofficerare, till döden för att ha varit inblandade i komplotten som ledde till att Mujib och större delen av hans familj och närmaste medarbetare, totalt 26 personer, mördades i hemmet natten till den 15 augusti 1975. De femton ska avrättas genom arkebusering. Domen hälsades med jubel av anhängare till regeringspartiet och bland alla dem som sett det ouppklarade mordet som en varböld för landet.

I över två decennier har mördarna undsluppit straff, tvärtom har flera av dem belönats med höga befattningar inom landet och som ambassadörer av efterföljande regimer som inte haft några ambitioner att döma de skyldiga. Det var först sedan **Sheikh Hasina Wajed**, Sheikh Mujibs överlevande dotter, och hennes Awamiparti 1996 segrat i parlamentsvalet som mordfallet kunde börja utredas. Rättegången inleddes i mars 1998, och åtal väcktes mot en lång rad militärer och fyra ministrar, något som lett till våldsamma protester och demonstrationer från oppositionspartiernas sida, **Khaleda Zias** BNP och **Ershads** Jatiya Party, som i sina led hyser flera av de åtalade. Många hade dock redan hunnit

Sheikh Mujibur Rahman.

sätta sig i säkerhet utomlands, och för närvarande begär Bangladesh dessa utlämnade från bland annat Thailand.

Uppgörelsen med det förflutna är dock ännu inte över. En ny rättegång har inletts för att utreda morden på fyra framstående frihetshjältar från befrielsekriget, och Sheikh Mujib närstående. De fyra, ställföreträdande presidenten **Syed Nazrul Islam**, premiärministern under frihetskriget **Tajuddin Ahmed** samt krigshjältarna **Mansoor Ali** och **Kamruzzaman**, mördades inne i Dhakas centralfängelse den 3 november 1975. Inte heller dessa mord har tidigare utretts då mördarna haft politiskt beskydd under tidigare regimer.

Lars Eklund

Kastaren Murali är tamil men älskas av singalesiska generaler.

– Singalesiska soldater vid frontlinjen hörde helt plötsligt skottlossning i riktning från Tigrarnas befästningar. Det visade sig senare att de hade avlossat skott i luften i

glädje över segern, och de singalesiska soldaterna svarade genom att även de avlossa skott i luften.

För oss utomstående som inte har vuxit upp med cricket kan det vara svårt att förstå sporten och de till synes oförståeliga reglerna. "Det händer ju inget", och "det går så sakta" och "sen gör de uppehåll för att dricka te!", är några av de vanligaste om-dömena, från oinvida.

Förödande charmig sport

Men cricket har en alldeles speciell charm. De alltid lika vita matchkläderna, tepauserna och det långsamma tempot är kännetecknet för denna gentlemannsport. Cricket präglas av det gamla brittiska imperiets dagar, då tempot inte behövde vara så fruktansvärt högt, då gentleman kunde spela sina femdagarsmatcher i lugn och ro

utan att bekymra sig över morgondagen.

Engelsmännen lyckades under kolonialtiden sälja sporten till de flesta av de dåvarande kolonierna. En av dessa har nu tagit över tronen. Men det lär dröja innan det spelas landskamper igen på Sri Lanka. I flera år har inget landslag velat spela i Sri Lanka, och det lär förbli så, så länge oroligheterna fortsätter.

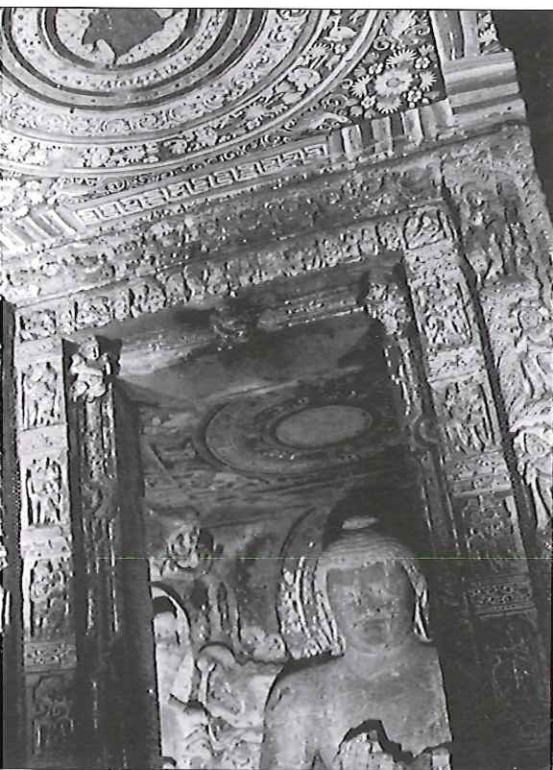
Men om spelarna i Sri Lankas landslag skulle sittstrejka i väntan på att regeringen och LTTE kunde komma överens om vapenvila och fredssamtal, skulle de förmodligen inte behöva sitta särskilt länge.

Johan Mikaelsson

Med en kompis bordade jag bussen tidigt på morgonen i Jalgaon, efter en hård tågresan utan platsreservat i trånga andraklassvagnar. Våra strapatser saknade motstycke tyckte vi när vi gav oss av utan frukost, med varsitt paket torra smuliga kex och en flaska Bislerivatten. Bussen skumpade med bul-ler och gnissel över landsbygden och plöts-ligt misströstade jag när jag drabbades av känslan att resandet i Indien till nittio pro-cent bestod i väntan på transport, smärta under transport och klagan efter fullbordad transport från en punkt till en annan. Efter drygt en timme var det dags att ta våra ryggsäckar, som var fulla av kameror och skrivmaskiner, och hoppa av i en liten by som vi knappt visste namnet på. Den var bara en liten prick på kartan. Där hoppade vi på en annan buss som tog oss den sista fem kilometer långa biten uppför en backe till Ajantagrottorna i nordvästra branten av centralindiska Deccanplatån.

Upptäcktes av engelska jägare

En liten basar som omgärdar busshållplat-sen markerar entrén till grottkomplexet, som en gång i tiden var ett viktigt budd-histcenter, men som övergavs och glömdes bort för att under slumpartade omständig-

De äldsta grottorna som höggs ut av buddhistmunkar i Ajanta (470 km från Mumbai) har daterats så långt tillbaka som 200 f Kr, medan de yngsta sägs ha tillkommit på 600-talet e Kr. Grottorna är antingen *chaitya* (tempel) eller *vihara* (kloster). De äldsta är rena, fyrkantiga och sällan utsmyckade med annat än symboliska bilder, eftersom de asketiskt lagda buddhistmunkarna ogillade avbild-

Indiska gudar

del 6

BUDDHA

heter återupptäckas av ett engelskt jaktlag på 1800-talet.

Vi klättrade uppför en brant stentrappa och in i en av grottorna. Häpnadsväckande. Grottans väggar är täckta av spökligt formfulländade målningar, föreställande scener från ett Indien som det såg ut i tideräkningens gryning. Gallerierna höggs ut för hand ur bergväggen, djupa salar kantas av pelare och små celler där munkar kunde bo, jättelika statyer föreställande Buddha i olika positioner, allt överblickande en smal flod-rännil i den här gudsförgätna ravinen. Våra strapatser på vägen till Ajanta, bleknade med ens och vi insåg att vår färd hit enbart var en rättmätig hyllning till de sedan länge döda konstnärernas storverk.

Att måla var en populär syssla, ett sätt att uttrycka sig, ett sätt att komma närmare Gud. Eller Buddha. Var han en gud eller bara en vanlig man som blev upplyst?

Levde i en degenererad tid

En av de tidigaste historiska personligheter som levde i Indien och som vi kan datera med någorlunda visshet är Buddha, som enligt hinduer är född i *Kaliyuga* (den sista tidsåldern enligt hinduisk filosofi), och som enligt modern forskningen levde omkring 500 f Kr. *Kaliyuga*, som varar i 432 000 år, är en degenererad tid – *dharma* är enbent och hjälplös, och folk är inte goda. Männkligheten lever därför i misär och under förtryck. Nu har det gått 5 100 år sedan begynnelsen av *Kaliyuga*.

I den hinduiska gudavärlden räknas Buddha som en avatar, eller inkarnation av Vishnu. Han är den nionde bland sammanlagt tio avatarer:

I *Kritayuga*, då *dharma* rådde till hundra procent, levde avatarerna Matsya (guldfisk som räddade männklighetens stamfader när han var i sjönöd – en historia som påminner

om Noaks ark), Kurma (sköldpadda som skapade ny nektar, amrita, åt gudarna genom att låta sin sköld användas som kvarn), Varaha (vildsvin som fiskade upp jorden ur det kosmiska havet där den sänkts av en demon) och Narasimha (människo-lejon som dödade en demon som varken kunde skadas av människor eller djur).

I *Tretayuga* – med 75-procentig *dharma* – inkarnerade Vishnu som Vamana (dvärg som hindrade att en enstaka kung fick världsdominans, för när kungen lovat Vamana så mycket mark som han kan korsa med tre steg, växte dvärgen och korsade världen med bara två kliv), Parasurama (pojke med yxa som rensade världen från onda krigare och återbördade styret till de visa brahminerna), Rama (hjälte som bese-grade demonkungen Ravana) och Krishna (hjälte i ett otal legender: hans ungdoms lustfyllda inslag är populära sagor, som äldre statsman undervisade han männkligheten i religion, vilket nedpräntats som Bhagavad-Gita).

I *Kaliyuga* slutligen, då bara 25 procent återstår av *dharma*, föddes Buddha som i hinduiska ögon är en "djävulens advokat"; Buddha ledde männkligheten på irrvägar och fick folket att förneka hindugudarna. Efter Buddha återstår väntan på den tionde och sista avataren Kalki, en vit häst, som – i en tid då människorna är enfaldiga materialister som jagar välgång för egen del och återgår till djurstadiet – kommer med självaste Vishnu på sin rygg och förbereder världen inför undergången.

I den här modellen vill man som en del av en hinduisk motreformation placera in Buddha under det hinduiska "paraplyet". För under Ashokas regim på 200-talet f Kr konverterade stora delar av Indiens befolkning till buddhismen. När imperiet vittrade återkom hinduis-men med stor kraft och lyckades så väl att buddhismen är en tämligen marginaliserad religion i Indien idag.

Vem var den historiske

Utplåna ditt ego

Buddhisternas mål är att genom meditation utplåna det individu-ella jaget för att man ska uppgå i ett universellt tillstånd av upplysning Buddha såg också att våra liv styrs av våra behov, och att man genom de rätta meditationsövningarna skulle kunna betvinga dessa behov och sålunda vinna kontroll över sitt eget liv och öde.

människan Buddha? Ett par kilometer från gränsen till Indien, på den nepalesiska sidan, ligger Lumbini, den by där Buddha föddes cirka 560 f Kr. Hans egentliga namn var **Siddharta Gautama** och han var prins i ett litet nordindiskt furstendöme och levde sålunda i överflöd och högsta välmåga.

(Vid den exakta plats där han anses vara född reste kejsaren Ashoka en minnespelare år 249 f Kr.)

Prins Siddharta bodde skyddad i sin faders palats till 29 års ålder, varpå han – efter en rad observationer kring livets förgänglighet och människans fåfänga jakt efter njutning – lämnade sitt palats och sin familj efter att ha insett att världen är full av sorger och smärta. Han gav sig ut på en vandring som förde honom till olika gurus, och avsåg att under resten av sitt liv söka efter den sanna meningen med livet.

Isolerade sig i Bodh-Gaya

Prins Siddharta misslyckades i sitt sökande efter en lösning på livets dilemma hos gurusarna och var förmodligen ganska desillusionerad när han nådde Bodh-Gaya där han planerade att isolera sig. Under ett träd djupmediterade han och kom till insikt. Kejsaren Ashoka byggde det första stora templet i Bodh-Gaya på 200-talet f Kr. Där finns i dag en hel rad nya kloster och meditationscentra byggda av buddhister från

Tibet, Kina, Thailand etc. En japansk sekt har låtit bygga en 30 m hög Buddhastaty.

Prins Siddharta började därefter förkunna sina in-

En trettio meter hög Buddhastaty ligger nära platsen i Bodh-Gaya där Buddha fick sin upplysning. Statyn är rest av japanska buddhister.

FOTO: ZAC O'YEAH

sikter och gav upphov till en ny filosofi, buddhismen. Själv kallades han Buddha, "vis gammal man". Han höll sina första stora predikningar i en park i Sarnath, utanför hinduernas heliga stad Varanasi. Ashoka reste där en pelare på vars topp det stod fyra lejon. (Man kan se lejonpelaren på det indiska statsvapnet och på indiska sedlar och mynt.)

De hinduiska brahminerna höll vid den här tiden Indiens folk i järngrepp med sina trosföreskrifter. Buddhas omvälvande teser vann hastigt spridning bland dem som inte tillhörde brahminkasten. Buddhismen kan ur det perspektivet ses som en reformation av hinduismen. Många av grundteserna är desamma, t ex tankarna om reinkarnation och god respektive ond karma som styr återfödelsen. Men buddhismen skiljer sig också radikalt från hinduismen – t ex genom att det inte finns några gudar eller gudabilder eller något kastväsende.

Mot slutet av sitt liv vandrade Buddha mot Gorakhpur, som i äldre buddhisttexter förekommer under namnet Ramgram, huvudstad i Koliya. Han tros ha varit på väg hemåt, och var vid tidpunkten ungefär åttio år gammal. Utanför byn Kushinagar (60 km öster om Gorakhpur) ville han sträcka ut sig och bad sina vänner att förbereda en bädd mellan två träd, varpå han yttrade sina bevingade sista ord: "Allt som lever måste förgås, men sanningen varar för evigt." Datumet då Buddha uppnådde nirvana sägs vara fullmånadagen år 523 f Kr i månaden Vaisakho – traditionen gör också gällande att han föddes och dog på samma datum, i maj.

På 200-talet f Kr utropades den asketiska buddhismen till statsreligion av Ashoka. Efter ett långt erövringskrig som gjort Ashoka till indisk storkung hade han ångerrfull gjort en helomvändning och givit order om nedrustning. Han försökte omvända landets hela befolkning till den nya läran och buddhismen vann sålunda under Ashokas regim stor spridning.

En halv miljard anhängare

När hinduismen återtog mark på 200-talet e Kr försvagades buddhismen, men fortfarande på 500-talet e Kr kunde ett stort buddhistcentrum som Nalanda-universitetet i Bihar attrahera 10 000 studerande från flera olika länder.

Under tiden hade buddhistmunkarna genom ivrigt missionerande spridit sin lära långt utanför Indiens gränser, till bl a Sri Lanka, Myanmar, Thailand, Vietnam, Japan och Tibet. Filosofin har idag omkring en halv miljard anhängare, men av dessa finner man färre än tio miljoner i själva Indien.

Zac O'Yeah

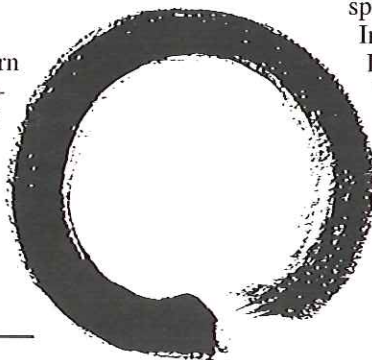
och du kommer fatta allt...

Buddhismen är uppdelad i en mängd olika inriktningar, de huvudsakliga är Hinayana (den ortodoxa), Mahayana (den folkliga), tibetansk lamaism och japansk zenbuddhism. Sedan 1950-talet har många lågkastiga hinduer konverterat till buddhism i protest mot kastsystemet.

Ett behändigt referensverk om buddhism är **Christmas Humphreys** "Budd-

hism" (1951). En modern syn på buddhism presenteras av **Rune Johansson** i "Buddhismens psykologi: enligt de äldsta källorna" (1982).

Universum fångat i ett penseldrag.

Prinsen av Arcot har ideologiska ambitioner

Ingen passiv aristokrat

Moskéernas Chennai har aldrig intresserat mig under mina år i staden. Där finns ju så många andra vackra och sevärda byggnader, sakrala såväl som världsliga. Detta är platsen där det brittiska imperiet i Indien grundades, och här formades alla de instrument som bevarade och stärkte britternas fortsatta erövringar: Från en sandstrand med spridda byar i djungelbrynet utvecklades en stad helt av kolonialmakter som avlöste varandra: Portugiser, fransmän, engelsmän. Särskilt de brittiska militära och civila förvaltarna av stadsbygget har gett sina namn åt gator och byggnader. Conran Smith's Road, Peter's Road, General Patter's Road, Ripon Buildings etc.

De senaste tjugo åren märks en nationalistisk strävan bort från de koloniala minnena. Gatorna döps om en efter en efter lokala och allindiska hjältar. Men verkligheten fortsätter att tala ur byggnaderna. De hus som byggdes på 1600-talet liknar europeiska palats i romersk stil eller renässansstil. Vid 1700-talets slut utvecklades den indo-saraceniska stilen, starkt influerad av islamisk arkitektur.

Vulgära väst återkoloniserar

Dessa vackra hus är nu stadda i förfall. En del har rivits. Nya gigant-kubistiska bankpalats, köpcentra och lyxhotell visar att det vulgäraste väst i dag återkoloniserar staden, nu med indiska byggherrars goda minne. Moderna moskéer är tyvärr inga undantag. Deras skönhetsvärden ligger i själva avvikandet. Man erinras om att den muslimska kulturen har djupa rötter även i Sydindien, som annars behöll sin särart även då mogulkejsardömet i norr var som starkast.

Britterna blev ju ökända för sin söndra och härskametodik. Politiska spänningar mellan etniska och religiösa grupper manipuleras alltid fram ovanifrån. Och i dag upprepas historien även på detta område.

När det nya Indien byggdes upp efter självständigheten 1947 var tankearbetet från **Mahatma Gandhi** starkt. Religiösa, etniska och ekonomiskt undertryckta samhällsgrupper skulle särskilt stödjas för att nå social utjämning och fredlig utveckling. Administrativt fick detta formen av kvoteringsringar exempelvis av muslimer och lågkastiga, till utbildningsplatser, offentliga jobb och olika utvecklingsprojekt.

Högkasthinduer har därmed kommit att känna sig förfördelade. På en del områden och i vissa delstater har kvoteringsystemet kommit att uppgå till uppemot 60 procent av alla platser. Politiska hindufanatiska formationer har bildats, och genom åren

På dörren till prinsen av Arcots tjänsterum står det kort och gott "PRINCE". Han är långt ifrån någon sval aristokrat utan arbetar för att förhindra religiösa konflikter.

FOTO: OLA FRIHOLT

har deras propaganda vunnit sådan genomslagskraft att slutligen det hindunationalistiska partiet BJP (Indiska Folkpartiet) i valet i mars 1998 erövrade regeringsmakten.

Aggressiva kampanjer

Denna BJP-dominerade regering åser mestadels passivt hur dess anhängare på olika nivåer inlett aggressiva kampanjer mot muslimer, kristna, lågkastiga daliter och andra befolkningsgrupper. Upplopp har anstiftats, människor misshandlats och mördats, moskéer bränts eller rivits, kvinnor – däribland ett antal katolska nunnor i delstaten Madhya Pradesh – har våldtagits. Cirka 20 mil sydost om Chennai mördades över hundra daliter i en mindre landsortsstad nu i oktober. I Nordindien förekommer den store mogulkejsaren **Akbars** namn ofta som gatunamn, nu byts det och andra muslimska namn ut mot hinduiska.

Lyckligtvis är det ännu långt kvar tills att hinduer och muslimer slår ihjäl varann i södra Indien. Där har man en lång historia av fredlig samexistens, och man har lärt mycket av varandra. Men hindufundamentalismen förblir ett hot.

I stadsdelarna Royapettah och Triplicane bor det många muslimer. Förutom genom alla moskéer manifesteras detta genom det lilla palatset Amir Mahal, säte för

Hans Höghet **Nawab Muhammed Abdul Ali**, prins av Arcot, som det står på hans visitkort. Han är ättling i rakt nedstigande led till den andra kalifen **Omar**, som erövrade Jerusalem år 639.

Har kvar sitt apanage

Prinsens förfäder på indisk mark var "Nawabs of Karnatic", hitsända från Mekka år 1592, under Aurangzebs styres tid för att representera den islamiska överhögheten i en viktig del av Sydindien. Lokala småfurstar avstod Triplicane till britterna under deras handelsexpansion på 1640-talet. De karnatiska nawaberna besegrades slutgiltigt av britterna under deras militära erövring 1792. De förvandlades till maktlösa symboler men fick behålla sina titlar.

Nuvarande prinsen av Arcot är enda kvarvarande indiska kunglighet som har sitt apanage kvar (övriga framtogs det under **Indira Gandhis** regeringstid).

– Mina avsatta förfäder höll sig passiva i samhällslivet, berättar prinsen för mig och mina två följeslagare vid en audiens i palatset.

– Men jag för min del har tagit som min uppgift att bringa harmoni mellan de olika religionerna, genom möten, samtal och förståelse. Den svaga länken i samhället är alla troendes allmänna brist på kunskap. Folkbildning kan lösa problemet och förhindra att skurkaktiga politiker och religiösa ledare lurar folk ut i strid mot varandra.

"Jihad betyder inte våld"

– Religionerna i sig föreskriver inget våld. Islam ger ingen rätt att bruka våld. Det ofta citerade ordet jihad betyder "ansträngning", inte våld. Men okunniga människor kan ledas vilse. BJP är det stora problemet i dag. Man provocerar fram våld enligt den gamla metoden söndra och härskas. Genom våldtåker på kristna kvinnor vill de uttryckligen få alla kristna att lämna Indien. Och till och med skolbarnen får sina kläder färgade med gul färg för att se hinduiska ut. Det sker med tvång.

Prinsen av Arcot har en stor uppgift. Han verkar vara både varmt mänsklig och beslutsam. Han sammanträffar med utländska statsöverhuvuden såväl som med religiösa ledare för att manifesteras den mångkulturella enheten. Aldrig kunde jag ana att moskéernas Chennai kunde ha så mycket att säga mig.

Ola Friholt

Kristna i Indien kräver skydd mot hinduextremister

Den 4 december demonstrerade kristna över hela Indien i protest mot angrepp, där hinduiska extremister har misshandlat kristna. Orsaken är en serie attacker mot kyrkor och präster i hela landet den senaste tiden, säger ärkebiskopen i Delhi **Alan de Lastic** till tidningen *Asian Age*.

I ett öppet brev klagade ett antal kristna ledare den 25 november över att myndigheterna inte agerar mot de hindufundamentalistiska grupper, med RSS i spetsen, som ägnar sig åt "etnisk och religiös rensning" riktad mot de kristna.

Några dagar tidigare skadades en präst svårt vid ett angrepp på en kyrka i delstaten

Karnataka i söder. Ett 40-tal hinduiska extremister bröt sig in i kyrkan under gudstjänst och misshandlade prästen och de församlade i den protestantiska Tomas kyrkan. Heliga föremål i kyrkan vanhelgades.

Tidigare i höst våldtogs fyra nunnor i delstaten Madhya Pradesh, och i Assam i nordöstra Indien har den katolska kyrkan tvingats stänga en stor missionsstation efter angrepp från lokalbefolkning. En ung präst vid anläggningen i Dhubridistriktet kidnappades av beväpnade män i mitten av november.

– Det kan hända att vi måste stänga andra stationer också av säkerhetsskäl och in-

skränka vårt hjälparbete i områden som behärras av gerilla, säger fader **Lukose Cheruvalel** vid biskopskansliet i Assams huvudstad Guwahati till AFP.

Santhalfolket är kristet till större delen, men det är ändå en väpnad grupp inom santhalfolket som har gripit prästen och nu kräver lösesumma.

Kristna kyrkor av alla riktningar har byggt skolor, universitet och sjukhus i Indien. Bakom kampanjen står den hindufundamentalistiska organisationen RSS, som hävdar att syftet med den kristna verksamheten är att omvända hela folket till kristendomen. Något som förnekas av de kristna kyrkorna.

Indiska Muslim League lever vidare i Kerala

Sedan Muslimska Förbundet, Muslim League, 1947 med framgång krönt sin långa kamp för Pakistan, en separat stat för de indiska muslimerna, ställdes partiet i rest-Indien inför ett Shakespeareskt dilemma: Att vara eller inte vara....Efter lönnmordet på **Mahatma Gandhi** beslöt de muslimska medlemmarna i den konstituerande församlingen, under **Nawab Ismail Khans** ledning, att upplösa partiet. Men ledare från södra Indien ogillade det beslutet, och 1948 återuppstod därför partiet under nya namnet Indian Union Muslim League (IUML) med **Mohammed Ismaile** som president och **Mahebob Beg** som generalsekreterare.

Nawab Ismail Khans och Mohammed Ismailes annorlunda syn på saken speglade de skilda förhållandena i norr och i söder. I Nordindien var delningen av landet traumatisk, och hela det välsituerade samhällsskikt som tidigare försetts Muslim League med dess ledarskap gav sig av till Pakistan. Men delningen påverkade inte alls på samma vis södra Indien, som förblev fredligt, och de totalt annorlunda förhållandena skapade en gynnsam atmosfär för partiet att leva vidare.

Det fick till följd att Madras efter 1947 kom att bli centrum för det indiska Muslimska Förbundets politik. I valen 1951 erövrade IUML ett mandat – från Madras, och framgången upprepades 1957 och 1971. Också i Västbengalen fick man en bas, 1969 erövrade man tre platser i delstatsparlamentet, och det ökade till sju stycken 1971.

IUML fick en starkt ställning när delstaten Kerala bildades 1956. Partiet spelade en avgörande roll i delstatspolitiken och

kom att ingå i koalitionsregeringar ledda av såväl vänstern som kongresspartiet. Sedan 1957 har man genomgående upprätthållit sina ställningar i delstatsparlamentet, även om man aldrig haft mer än 20 ledamöter. I valet till Lok Sabha 1962 erövrade man två mandat från Kerala, och sedan dess har partiet fortsatt skickat två representanter till parlamentet i New Delhi. Malappuram, ett distrikt med muslimsk majoritet, är partiets främsta bas i delstaten.

Efter förstörelsen av Babarmoskén i Ayodhya 1992 splittrades partiet på frågan om samarbetet med kongresspartiet. **Sulaiman Saith**, då en av IUML:s parlamentsledamöter kämpade envist emot fortsatt samarbete eftersom han såg kongresspartiet som ansvarigt för förstörelsen. Men den andra IUML-ledamöten, **G M Banatwala**, intog en mera måttfull inställning. I protest skapade därför Saith 1994 sitt eget parti, Indian National League.

I backspegeln är det ironiskt att såsom varande den enda politiska plattformen för Indiens muslimer – något som IUML hävdar att man är – saknar man helt stöd såväl i Jammu och Kashmir som i Lakshadweep, de enda två delarna av Indien som har muslimsk befolkningsmajoritet. Och likaså saknar man anhängare i norra Indien. 92 år efter partiets födelse och ett halvsekel efter delningen, har partiet som en gång påstod sig representera subkontinentens samtliga muslimer, i Indien – ett land med cirka 100 miljoner muslimer, – reducerats till ett obetydligt distrikt i sydligaste Indien.

Irfan Ahmad

Tidigare publicerat i *Himal* 2/98

Mohandas K. Gandhi (1869 - 1948):

En syntes av frihetstankar, religiösa värden och politiskt hantverk.

tidskriften

Gandhi IDAG:

En mötesplats mellan "öst" och "väst".

Om ickevåld som politisk och andlig kraft.

Det småskaliga samhället.

Och om människorna som för visionen vidare.

www.algonet.se/~jvklund/gandhi

NYHETER • FAKTA • DISKUSSIONSFORUM

prenumerera inför 2000-talet

85 kr/år

Gandhi
IDAG

pg 541208-1456,
märk "Gandhi IDAG"

Anders Sjöbohm har läst tre indiska författare

En bra, en rolig och en själfull

ARDASHIR VAKIL:

Beach boy

Penguin.

KIRAN DESAI:

Hullabaloo in the guava orchard

Faber.

AMIT CHAUDHURI:

Freedom song

Picador.

För en tid sedan läste jag en indisk kritiker som förklarade sig vara så till den grad trött på indiska författare som skriver på engelska för en västerländsk publik att det började kännas som ett straff att behöva läsa dem. Detta apropå **Ardashir Vakil** – som jag strax ska återkomma till. Han beskyllde nämligen Vakil för att i sin debutroman presentera rena orimligheter och sakfel i fråga om sextio- och sjuttioalets Mumbai. Något som jag själv, som en del av den västerländska publiken, dessvärre inte kan bedöma. (Och har det egentligen någon betydelse för kvaliteten på hans bok?) Däremot kan jag konstatera att **Salman Rushdie** har så höga tankar om Vakil att denne fick medverka i Rushdies indiska jubileumsantologi från i fjol – trots att "Beach boy" då ännu inte var publicerad! Sak samma med **Kiran Desai** och hennes "Hullabaloo in the guava orchard". Av de tre författare som jag här nedan ska anmäla var det bara **Amit Chaudhuri** som redan var tryckt. Onekligen blomstrar den indiska litteraturen just nu. Själv måste jag dock erkänna att det kan kännas som en nackdel att ha läst **Arundhati Roys** "The God of small things". För hur mycket förbleknar inte invid den?

På inledningssidorna till **Ardashir Vakil**s debutroman "Beach boy" är huvudpersonen **Cyrus** åtta år gammal. **Cyrus** är

en sällskaplig och nyfiken pojke från en välbärgad parsisk familj i Mumbai, och hans berättelse tar oss rakt in bland hindi-filmer med romantiska kärlekspar och svarta skurkar, tennismatcher under mammas tjugiga överinseende, skola och kompisar, grannarnas matbord och flickor som blir alltmer lockande ju längre tiden går. Tiden är sjuttioal och den från början åtta-åriga **Cyrus** är förvånansvärt snabbt på väg in i puberteten. Gradvis kastas emellertid också mörkare skuggor över romanen: föräldrarna separerar, pappan blir svårt sjuk. I och med detta börjar nu lek och fantasi brytas mot allvar, gemenskap mot ensamhet, livslust mot skuld känslor och sorg. **Beach boy** är, särskilt till att börja med, episodiskt uppbyggd. **Cyrus** är en skarp iakttagare av omgivningen och romanen välskriven, charmig och full av humor. Men jag tycker det dröjer innan den börjar beröra på djupet.

Apor med smak för alkohol

Från **Cyrus** kommer vi så till **Sampath** – huvudpersonen i **Kiran Desai**s debutroman – en håglös ung posttjänsteman som fördriver tiden med att tjuvläsa folks brev. Efter att ha gjort bort sig på ett party får han sparken, flyr hemstaden och söker sin tillflykt högt upp i ett guavaträd. Den som tjuvläser brev blir förstås ganska allvetande om andras förhållanden, men några förbipasserande tolkar dessa **Sampath**s insikter som visdom. Snart börjar pilgrimerna strömma till, och **Sampath**s familj ser plötsligt en chans att tjäna pengar på den hopplöse sonens förment djupsinniga floskler. Men aporna som ständigt omger **Sampath** har fått smak för alkohol och helgedomen råkar alltmer i kaos. **Kiran Desai** driver hejdlöst med allt vad religion, byråkrati, polis och opinionsbildare. För en svensk läsare – till skillnad från en indisk? – ter sig satiren emellertid mera godmodig

och galen än bitande. Men den som gillar tokroligheter blir rikligt belönad. Handlingen är rappt berättad, språket uttrycksfullt, humorn hämningslös och karaktärerna allmänt bisarra. Att **Kiran Desai** är dotter till den berömda författarinnan **Anita Desai** märks åtminstone inte på stilen!

Poetisk släktrönika

Så till den tredje romanen. I "Freedom song" går livet sin gilla gång och ändå inte. Traditioner är starka men så är också förändringar. Med hjälp av stämningmättade ögonblicksbilder och återblickar växer **Amit Chaudhuri**s roman om två medelklassfamiljer i nittioalets Calcutta till en sorts poetisk släktrönika. På ytan händelsefattig, samtidigt full av spänningar och oro. Medan den värkbrutna **Mini** vilar upp sig hos väninnan **Khuku**, rasar runt om i Indien kravaller mellan hinduer och muslimer. Så kommunist han är, låter **Bhaskar** sina föräldrar välja honom en hustru. Det gamla anrika företag som **Shib** arbetar för väntar på den ekonomiska liberaliseringens dödsstöt.

Chaudhuri har tidigare lovprisats för novellsamlingen "A strange and sublime address" (1991) och romanen "Afternoon raag" (1993). Och sällan har jag läst en så vacker prosa som den i "Freedom song", dämpad men full av ömsint och vemodig inlevelse under några människooöden i en brytningstid. Scenerna är laddade med en intensiv, nästan magisk stillhet och närvaro. **Chaudhuri** kan göra poesi av tystnaden efter att ett tåg dundrat förbi eller av några män som står på en trottoar och röker. Så om **Ardashir Vakil**s bok är bra och **Kiran Desai**s rolig så är detta en bok med något av samma kraft som hos **Arundhati Roy**. Den fick mitt hjärta att slå.

Anders Sjöbohm

Ekonomihistoriker letar efter Kooperationens rötter

ÅKE EDÉN:

Hävstången

Agrarkooperativa utvecklingsförsök i Östbengalen/Bangladesh 1860-1984

Ekonomisk-historiska institutionen, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet 1998

Ekonomihistorikern **Åke Edén** i Göteborg publicerade för några år sedan en intressant bok om framväxten av det brittiska Ostindiska kompaniet och dess exploatering av Bengalen under 1700-talet. Det arbetet ingick i **Edén**s forskning, som nu lett fram till hans doktorsavhandling, under namnet "Hävstången".

Edén som själv under många år arbetat inom Kooperationen och med dess biståndsverksamhet i Afrika och Asien drar nytta av de erfarenheterna och har gjort en ambitiös studie av kooperativ verksamhet på den indiska subkontinenten genom historien och sedan speciellt ett enskilt biståndsprojekt, danska **Danidas**

så kallade **Noakhaliprojekt**, som bedrevs under åren 1978-1984 i Bangladesh. Genom deltagandeobservation, han var själv med, går han igenom projektets framgångar och misslyckanden och analyserar varför det gick som det gick.

Edén visar att kooperativ verksamhet inte är något västerländskt påfund, utan har

Kultur-kupp angriper indisk osjälvständighet

Den indiska författarinnan **Arun-dhati Roy** fick ett förskott på en halv miljon pund för sin roman "De små tingens gud". Men detta är småpotatis i jämförelse vad **Sudhir Salwi** nyligen fick för sin 1 700 sidor tjocka bok som tagit honom trettio år att skriva. För romanen "The Aspect of Patience" fick han nämligen 9,3 miljoner dollar, troligtvis världsrekord. The New York Times Book Review och The Times Literary Supplement har lyft boken till skyarna och kallar romanen 1900-talet största litterära mästerverk. **Salman Rusdhie, Arundhati Roy** och **Vikram Seth** anser att "The Aspect of Patience" håller Nobelprisklass.

Sant? Nej.

Fiktionen uppfinns av den indiske författaren **Ashok Banker**. Den fejkade nyheten lanserade han som i en krönika i tidningen *Mid-Day* för att därmed bevisa att det är pengarna – gärna i utländsk hårdvaluta – och hyllningar från kritiker med lite ljusare hy som gör en bok stor i Indien. Han erkänner

att hans lilla lögn kanske var oetisk, men han ville bevisa att indier är fixerade vid pengar och att deras dåliga självförtroende gör att de inte kan uppskatta en roman om den inte har fått klartecken från väst. Ashok Banker blev nedringd av journalister och redaktörer som ville komma i kontakt med den nya litterära stjärnan. I en uppföljande krönika skriver Ashok Banker att de flesta journalister som ringde till honom verkade mer besvikna på att det inte fanns något förskott på 9,3 miljoner dollar än att romanen, och för den delen författaren, inte existerade.

"Har vi nått så långt att en bok som ingen har läst kan få mediernas uppmärksamhet över en natt, endast på grund av dollarvärdet och inte på sitt innehåll", skriver Ashok Banker. Han undrar hur många indier som skulle ha läst Arundhati Roys bok "De små tingens gud" om romanen inte hade fått ett stor förskott och hyllats av västerländska kritiker.

Pär Jansson

Indiens första pop-film

Kaizad Gustad, den svenska författarinnan **Carina Rydbergs** verklighetsbaserade romanfigur, vars bokdebut **Tomas Löfström** skrev om i SYDASIEN 1/98, har nu också filmdebuterat. Förvirrande? SYD-ASIEN reder ut begreppen.

Första gången vi kunde läsa om Gustad var i en bok som hette "Den högsta kasten", där Carina Rydberg bl a beskriver sina äventyr i Indien och där hon stöter ihop med Gustad i Goa. Då hade Gustad både författar- och filmregissörsdrömmar.

I fjol debuterade han, 29 år gammal, med novellsamlingen "Of no fixed address" (Harper Collins), en fiktiona- **Kaizad Gustad.** liserad självbiografi, "där hjälten är en rastlös globetrotter ständigt omgiven av tilldragande kvinnor".

Och i år premiärvisades hans första film – en indisk pop-film kallad – på 4th Calcutta Film Festival. Filmen handlar om tre unga utlandsindier som kommer till Mumbai med stora förhoppningar om att möta ett radikalt annorlunda och moderniserat Indien – men hoppet går snart i kras.

Zac O'Yeah

Eld släpptes lös av censuren

Det tog över ett år innan den indiska censuren godkände filmen "Eld" som handlar om lesbisk kärlek. I Sverige har den visats på biograferna och fått bra kritik.

Historien om de två svägerskorna som förälskar sig i varandra upprörde hindunationalister som lyckades stoppa filmen efter bara två visningar. Men efter noggrann granskning släpptes den igen utan några klipp vilket lett till häftiga reaktioner. I början av december vandaliserade hinduextremister en biograf i New Delhi där filmen visades och på flera håll i landet har man lyckats stoppa visningar.

En av BJP:s ideologer säger att "alla rationellt fungerande varelser lätt kan inse att homosexualitet är onaturligt...att det bara handlar om en del av en allmän trend för modernisering, globalisering och frigörelse".

Hindueringen in i skolorna

I **Uttar Pradesh** har den hindunationalistiska BJP-regeringen beslutat att alla skolor måste inleda dagen med hinduiska psalmer.

I alla de 150 000 skolorna skall "Sången till lärdomens gudinna Saraswati" avsjungas innan något annat får ske. "Jag skall personligen se till att reglerna följs", säger skolministern **Ravindra Kumar**.

Den 30 oktober slutade en utbildningskonferens i Delhi i kaos då representanter för icke-BJP-regeringar vägrade ställa upp på en inledande hinduisk puja-ceremoni till gudinnan Saraswatis ära, något som centralregeringens och BJP:s minister för Human Resources Development **Murli Manohar Joshi** ligger bakom.

På BJP:s program ingår att sanskrit ska bli obligatoriskt ämne i Indiens skolor, liksom studier i de heliga hinduiska skrifterna, men denna sammanblandning av religion och undervisning är något som den samlade oppositionen tar avstånd från.

Den hindunationalistiska organisationen RSS har börjat att skriva om Indiens skolböcker för att de bättre skall motsvara deras ideologi. I Rajasthan har Vidhya Bharat, RSS:s akademiska dotterorganisation, fått tillstånd av delstatens BJP-regering att ändra i historieböckerna.

Eleverna kan nu läsa att Jesus tillbringade sin ungdom i Indien och att hans kunskap kom från sadhus, hinduiska heliga män. Vidare kan man läsa att **Homer**s Iliaden bygger på det indiska eposet Ramayana, Kinas blomstrandekultur hade sin källa i Indien och att de första bosättarna i Iran var indier.

– och hittar dem i Indien

gamla historiska rötter runt om i världen, bland annat i Indien. Han analyserar dessa olika former av samarbete fungerat och jämför med de former som västerländska innovatörer introducerat i Indien alltsedan **William Wedderburns** insatser på 1880-talet och framöver. Och han kritiserar den hy-

bris som alltför många utifrån kommande biståndsbetare hyst, att man inte tagit tillräcklig hänsyn till de lokala historiska förhållandena och traditionerna eller dragit lärdom av tidigare kooperativ utveckling i Indien. Något som kom att visa sig bli ödesdigert för danskarnas projekt i Noakhali.

För framtiden pekar Edén på vikten av att förankra kooperativa projekt i den inhemska traditionen och rensa bort alla främmande, utländska inslag. En nyttig påminnelse baserad på egen erfarenhet.

Lars Eklund

INDIEN

Förnyat hot mot Salman Rushdie

□ Medan Iran på officiellt håll upphävt den fatwa som författaren **Salman Rushdie** fått dras med i snart ett decennium (på grund av romanen "Satans-verserna", 1988), har den extremistiska iranska stiftelsen Khordad-15 har förnyat sin belöning på cirka 20 miljoner kronor till den som dräper Rushdie. Genom helsidesannonser i tidningar har organisation uppmantat muslimer att skrida till verket.

Framgång för indisk koop-mjölk

□ Indien har nu gått om USA och toppar listan över mjölkproducerande länder i världen. Enligt en rapport som tillkännagavs i oktober uppges Indien nu producera 604 miljoner ton mjölk om året, tre miljoner mer än USA. En betydande del av den framgångsrika indiska produktionen tillskrivs den stora roll som mjölkproducenternas kooperativrörelse i Gujarat samt National Dairy Development Board spelar.

Kvinnor i buss en säkerhetsrisk

□ Orsakar kvinnliga passagerare som sitter på de främre sätena i bussar trafikolyckor? Ja, det anser i alla fall delstatregeringen i Kerala. Alla bussar i delstaten kommer hädanefter att ha säten reserverade för kvinnor längst bak i bussen istället för längst fram.

En av orsakerna till denna förändring är att många av bussförarna är unga män som lätt kan bli distraherade av kvinnlig fägring. Förarna talar med de kvinnliga passagerare och utför riskfyllda manövrar för att imponera på det motsatta könet. Beslutet att förpassa kvinnorna till baksätet kom efter en bussolycka i staden Ainkombu, där 16 av de 18 passagerarna som omkom var kvinnor som hade suttit längst fram i bussen.

Att förflytta kvinnorna längst bak i bussen var också det förslag som den kommissionen som utredda bussolyckan i Chemmanad för två år sedan kom fram till, förutom att det installera nödutgångar och två

dörrar i bussarna.

Det statliga bussbolaget har alltid haft sina reserverade säten för kvinnor i bakre delen av bussarna. De privata bolagen har dock avdelningen för kvinnor intill föraren. Ungefär 70 procent av bussarna i Kerala är privata.

Beslutet att flytta kvinnorna till baksätet har mötts av blandade reaktioner. Många kvinnor och kvinnoorganisationer har prisat beslutet och menar att flörtandet kommer att minska. Men de som är emot förflyttningen menar att en resa längst bak i bussen är obekvämt på gropiga vägar.

Några unga kvinnor, som ofta åker buss, förklarade att de föredrar att sitta längst fram för att de då har bättre sikt och lättare kan ta sig ut genom framdörren.

– Botemedlet mot alla olyckshändelse vore att ha nödutgångar, färre järngaller för fönstren och dubbla dörrar. Att flytta oss är oräddvinst, säger collegestudenten **Sunita Menon**. Bussförarnas synpunkt togs aldrig med då delstatsregeringen tog sitt beslut att flytta på kvinnorna, men deras uppfattning kan troligtvis sammanfattas i vad en ung busschaufför tyckte: "Glädjen i mitt liv har försvunnit"

MALDIVERNA

Gayoom vald till president för femte gången

□ President **Maumoon Abdul Gayoom** återvaldes den 16 oktober till maldivisk president. Det blir hans femte ämbetsperiod. Sedan konstitutionen ändrades i januari 1998 var det i år för första gången möjligt för flera kandidater att ställa upp i presidentvalet, och Gayoom ställdes ursprungligen mot fyra andra kandidater – som samtliga uppfyllde mycket specifika krav. Men sedan det 50 man starka parlamentet, Majlis, den 24 september beslutat om att slutgiltigt nominera Gayoom återstod det bara för folket att i en folkomröstning säga ja eller nej till honom som president. Av 95.168 avgivna röster var 86.504 stycken, eller 90,9 procent, positiva till Gayoom. I det förra presidentvalet 1993 röstade 92,76 procent för Gayoom..

AFGHANISTAN

Talibaner avrättade egna soldater

□ Talibanerna i Afghanistan uppges ha avrättat tre av sina egna soldater för övergrepp mot civila i staden Mazar-i-Sharif som intogs i augusti.

De hängdes offentligt eftersom de "vanhedrat talibanernas namn", rapporterade den officiella shariatradion i början av oktober.

Soldaterna bröt sig in i privat hem under förevändningen att de letade efter fiendesoldater och krävde sedan pengar samt begick övergrepp som "kränkte värdigheten", vilket troligen betyder att de begick våldtäkter.

– De dömdes till döden och hängdes offentligt för att vara ett varnande exempel och för att rensa talibanerna från korrumperade element, hette det.

bin Laden "frias" från alla anklagelser

□ Afghanistans chefsdomare **Noor Mohammed Saqib** deklarerade den 20 november att den av USA för terrorism anklagade saudiern **Usama bin Laden** är oskyldig till alla anklagelser. "USA har inte kunnat lägga fram några bevis och utan bevis är bin Laden en man utan synd", deklarerade Saqib efter en tre veckor lång prövning enligt islamisk lag, sådan den tillämpas av talibanerna, i Högsta domstolens byggnad i Kabul.

Två veckor tidigare utfäste den amerikanska regeringen en belöning på 40 miljoner kronor till den som kan lämna sådana uppgifter att bin Laden, som uppehåller sig i Afghanistan, grips.

PAKISTAN

Militären tar över i Karachi

□ Pakistans premiärminister **Nawaz Sharif** meddelade den 20 november att militärdomstolar skall inrättas i mångmiljonstaden Karachi för att återupprätta "lag och ordning". Han åberopade en grundlagsparagraf som ger militären rätt att stödja provinsmyndigheternas kamp mot brottsligheten. Den 30 oktober avskedade

Sharif provinsregeringen i Sindh och införde direktstyre av centralregeringen genom guvernören. Alla terroristmål och allvarliga brottmål skall omedelbart överföras till militärdomstolarna. Även överklaganden kommer att höras av militären.

Miljardpaket ska rädda Pakistans ekonomi

□ Internationella valutafonden (IMF) har kommit överens med Pakistan om ett räddningspaket på 44 miljarder kronor, uppgav landets finansminister **Ishaq Dar** den 25 november.

Paketet är tänkt att lyfta Pakistan ur den akuta ekonomiska kris som uppstod sedan landet blivit utsatt för internationella sanktioner, en följd av Pakistans kärnvapentester i maj.

I paketet ingår 10,6 miljarder kronor i nya pengar från IMF, Världsbanken och asiatiska utvecklingsbanken samt omlagda lån för 28 miljarder kronor.

Avtalet om paketet, som har förhandlats fram under en "tuff dialog" under de senaste veckorna, skrivs under vid valutafondens direktions i början på december.

BANGLADESH

Taslina Nasrin garanteras borgen i Dhaka

□ Högsta domstolen i Bangladesh garanterade den 22 november **Taslina Nasrin** borgen sedan hon oanmäld dykt upp i domstolen i huvudstaden Dhaka. Nasrin, som hotas till livet av fanatiska muslimer, kom med ansiktet dolt bakom en vit scarf.

Läkaren, författaren och kvinnorrättsaktivisten Nasrin återvände i september till sitt hemland sedan hon levit fyra år i landsflykt. Hon tvingades genast gå under jorden på grund av islamisternas ohämmade vrede. De anklagar Nasrin för att ha smädat islam i sin roman "Skam" och i tidningsintervjuer, något hon själv bestrider.

Kärnvapenkrig år 2006?

Samtal med indiska ledare

□ Indiens inrikesminister L K Advani och försvarsminister George Fernandes inledde den 5 oktober ett officiellt besök i Bhutan, där man sammanträffade med kung Jigme Singye Wangchuck.

Samtalen dominerades av säkerhetsfrågor, där det som mest bekymrar Indien är att gerillarörelsen ULFA (United Liberation Front of Assam) sedan organisationen jagades ut ur Bangladesh för två år sedan nu tros ha basområden i södra Bhutan, varifrån man gör räder in i Indien. I samtalen deltog också indiske arméstabschefen general V P Malik. I övrigt diskuterades frågor kring fortsatt utbyggnad av vattenkraft i de bhutanesiska floderna, något som Indien har stort intresse av att utnyttja. I planerade samtal mellan kungen och den indiske premiärministern Atal Behari Vajpayee väntas dessutom, enligt uppgifter från indiska utrikesministeriet, den problematiska frågan om demokratisering i Bhutan att tas upp.

Pentagon förbereder sig för en kärnvapenkonflikt mellan Indien och Pakistan.

■ ett scenario skapat av Rand Corporation kommer oroligheterna i Kashmir att leda till ett kärnvapenkrig mellan Indien och Pakistan år 2006.

Enligt scenariot känner sig Pakistan akterseglat i kapprustningen med Indien och beslutar sig därför att destabilisera Indien genom att militärt stödja rebellerna i Kashmir. År 2006 lyckas den indiska armén pressa tillbaka rebellerna. Pakistan svarar med att anfälla en indisk militärbas. Indien beslutar sig då för att mobilisera och går till anfall över gränsen. Enligt Rands scenario avancerar den indiska armén till Lahore, som de intar, och marscherar vidare mot Islamabad.

Den pakistanska militären var inte beredda på magnituden i den indiska attacken. Pakistans flygvapen är utslaget och militärledningen fruktar att Indien med sitt överläge i luften kan för-

störa landets nukleära arsenal. Pakistan hotar med att använda sina atombomber om inte Indien drar tillbaka sina trupper.

Kriget eskalerar då Pakistan använder en mindre kärnladdning för att förstöra en indiska militärkonvoj. Indien svarar med att tillintetgöra en flygbaser med två atombomber. Pakistan beskjuter då miljonstaden Jaipur med kärnvapenbestyckade missiler och kräver ett slut på Indiens attacker. Indien svarar med att släppa en atombomb över staden Hyderabad i Pakistan och hotar med tio gånger värre förstörelse om Pakistan använder fler kärnvapen. Pakistan erbjuder då eldupphör som Indien accepterar.

Allt enligt Rand Corporations möjliga händelseutveckling som går under namnet Sources of Conflict in the 21st Century: Regional Futures and US Strategy. Detta skrämmande scenario skrevs innan Indien och Pakistan gjordes sina kärnvapenprover i maj.

Pär Jansson

Kort svar om Grameen Bank

Ett litet tillägg till Lasse Walléns kommentar i SYDASIEN 3/98 att Grameen Bank finns på Internet sedan två år tillbaka. Det vet även jag, vad saken i mitt referat gällde var att de som lånar pengar av Grameen Bank ska börja uträta tjänster på nätet – alltså att även de fattiga män-

niskor som arbetar ute i avlägsna byar ska kunna ge tjänster på nätet till sina grannar etc. Det var det som Dr Yunus själv framhöll i sitt anförande.

Med vänlig hälsning,

Ingeborg Sevastik

Flyg till

➤ Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal etc

Med

➤ Gulf Air, Lufthansa, Tarom, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något annat av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42

111 37 STOCKHOLM

Tel 08 - 10 45 58

Fax 08 - 723 06 66

e-mail:metropol@stockholm.mail.telia.com

Avsändare:
SYDASIEN
Box 1142
221 05 LUND

POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

Här kunde ditt namn stått förtryckt om du betalat årsavgift. Ett år (=4 nummer) kostar 160 kr i Sverige (Institutioner 200 kr). Övriga Norden 245 kr, övriga Europa 275 kr, övriga världen 310 kr. Postgiro 79 54 96-9 SYDASIEN

Utgivningspostkontor
LULEÅ 1

Lönande återvinning av kroppar

Här duger bara äkta vara

Ibland kommer kunder med ovanliga inköpslistor till Naresh Arons bokhandel för medicinsk litteratur, belägen i ett gyttrigt basarområde i norra Delhi.

De är inte på jakt efter anatomiböckernas bilder av kött och ben, utan de vill ha äkta vara.

Aron är nämligen stadens enda officiella leverantör av mänskliga skelett.

Beroende på hur skicklig man är på att pruta, betalar kunderna från 800 kronor och upp till 2000 kronor för ett komplett skelett. En dödskalle är billigare, "men kan också kosta en slant beroende på hur mycket restaurering jag måste göra på tänder och sånt", berättar Aron, alltid på hugget för att tjäna en hacka på recyclade människor.

När man stiger in i butiken ser man bara böcker; berg av medicinsk facklitteratur bland högar av papper. Inga skelett i vitrinskåp, inga dödskallar uppradade på hyllorna.

– De som vill ha skelett vet redan, säger Aron, vars marknadsföring sker i det fördolda. Aron förvarar bara en eller två uppsättningar benknötar i det bakre rummet, nerpackade i vanliga kartonger (ungefär så långa som ett lårben).

Vem är det som köper skeletten? Oftast folk med "läkaranvändning", säger Aron och framhäver anständigheten i sitt yrke.

– Doktorer, professorer och studenter.

Den sistnämnda kategorin kommer från Indiens talrika medicinska fakulteter, men även en del utlänningar knackar på. Kan de då inte nöja sig med skelett av syntet – plast eller glasfiber?

– Det är inte samma sak, kvaliteten är inte jämförbar, hävdar Aron.

Heminredning ny marknad

Så folk kommer till honom för att de vill ha äkta vara. Under senare år har kundkretsen vidgats. Vid Världsbokdagarna i Delhi för tre år sedan, hade han ett skelett i ett vitrinskåp bredvid sin monter med medicinböcker.

– Jag fick jättebra respons och folk var mycket nyfikna.

Då öppnades en ny marknad: heminredning. Folk ville ha skelett stående i vardagsrummet.

– Med inbyggda lampor – bara som en estetisk grej, säger Aron och hans tankfullhet förbyts i ett ironiskt leende.

Men varifrån införskaffar han sina varor?

Allting börjar i nordliga delstaten Bihar, på den heliga floden Ganges strand, ett vatten som används vid begravingar. Hundratals kilometer uppströms tyngs kropparna ned med stenar och slängs i floden för sista resan – till nästa värld.

En del halvt förruttnade lik flyter upp till ytan igen, bara för att fiskas upp av Bihars utfattiga Dom-folk. Domerna har blivit experter på att rensa liken från de sista köttslamsorna. Efter att knöterna behandlats med diverse kemikalier, slängs de i segelduksäckar och påbörjar nästa resa, den här gången till Arons skelett-handel eller något liknande etablissemang.

Skelettexport är förbjudet

Aron uppskattar att det säljs två-tretusen skelett per år i Indien, men vill inte avslöja hur många som passerar genom hans händer. Hans familj har bedrivit skeletthandel sedan 1972.

Att exportera skelett är förbjudet, men oundvikligen smugglas en del ut ur landet.

– Om en kund betalar mig 1200 kronor, kan han avyttra samma skelett i USA för 12 000 kronor, säger Aron. En del folk kommer igen och köper fler skelett, så jag vet. Butiken skulle kunna vara mycket större om det inte vore för exportförbudet.

Vir Singh/FEER

Översättning: Zac O'Yeah

Det är inte ett skelett av den här typen som Aron säljer.

